

Institutul Național de Cercetări Economice

TENDINȚE în ECONOMIA MOLDOVEI

Nr. 39 (trim. III) 2020

ISSN 1857-3126

Chișinău

ISSN 1857-3126

ECHIPA TEM:

Alexandru Stratan, Alina Ianioglo, Alexandru Ceban, Olga Timofei, Viorica Popa, Tatiana Iașișin, Alexandra Novac, Tatiana Colesnicova

Echipa **TEM** este recunoscătoare pentru cooperare instituțiilor publice din Republica Moldova: Ministerul Economiei, Ministerul Finanțelor, Banca Națională a Moldovei, Biroul Național de Statistică.

Toate drepturile sunt rezervate. Nici o informație din această publicație nu poate fi retipărită sau reprodusă sub nici o formă fără permisiunea scrisă a INCE.

© Institutul Național de Cercetări Economice

Pentru informații adiționale Vă rugăm să ne contactați:

Institutul Național de Cercetări Economice

2064, RM, Chișinău, Str. Ion Creangă, 45

Tel: (+ 373 22) 50-11-00, Fax: (+ 373 22) 74-37-94

e-mail: info@ince.md, web site: www.ince.md

CUPRINS

Principalele evenimente politice, economice și sociale din Republica Moldova	9
Rezumatul ediției	13
Capitolul I. PRODUCȚIA	18
Capitolul II. PREȚURI, RATE DE SCHIMB ȘI POLITICA MONETARĂ	29
Capitolul III. FINANȚE	38
Capitolul IV. SECTORUL EXTERN	51
Capitolul V. MEDIUL DE AFACERI	59
Capitolul VI. SECTORUL SOCIAL	61
ANEXE STATISTICE	67

DATE GENERALE

Denumirea oficială	REPUBLICA MOLDOVA
Capitala	Chișinău
Președinte	Maia Sandu (Igor Dodon - pînă în 24 decembrie 2020)
Președintele Parlamentului	Zinaida Greceanîi
Prim-ministru	Aureliu Ciocoi - Prim-ministrul interimar (Ion Chicu - pînă în 31 decembrie 2020)
Parlamentul Republicii Moldova	101 deputați: Frațiunea Partidului Socialiștilor din Republica Moldova - 37 Frațiunea PAS, Blocul ACUM - 15 Frațiunea ACUM PLATFORMA DA - 11 Frațiunea Partidului Democrat din Moldova - 11 Frațiunea Partidului ȘOR - 9 Grupul parlamentar „PRO MOLDOVA” - 7 Deputați independenți - 1 Deputați neafiliați - 10
Obținerea independenței	27 august 1991
Suprafața	33,8 mii km ²
Unități administrative	32 raioane, 13 municipii, UTA Găgăuzia, Unitățile administrative-teritoriale din stînga Nistrului
Populația stabilă	3542,7 mii locuitori (la începutul anului 2019)
Populația cu reședință obișnuită	2640,4 mii locuitori (la începutul anului 2020)
Principalele religii	ortodoxă (93,34%), protestantă (1,98%), creștină de rit vechi (0,15%), catolică (0,14%) etc.
Moneda națională	Leu moldovenesc (cursul mediu de schimb, trimestrul III, 2020: 1 USD = 16,8 MDL; 1 EUR = 19,6 MDL)

ABREVIERI

ACECL	Acordul Central European al Comerțului Liber
ACR	Avantajul Comparativ Relevant
AGCS	Acordul General asupra Comerțului cu Servicii
AHPCC	Analiza hazardului și punctul critic de control
AID	Asociația Internațională pentru Dezvoltare
ALSAC	Acordul de Liber Schimb Aprofundat și Cuprinzător
ATP	Preferințe Comerciale Autonome
APC	Acordul de Parteneriat și Cooperare
BERD	Banca Europeană pentru Reconstrucție și Dezvoltare
BIM	Biroul Internațional al Muncii
BMA	Biroul Migrație și Azil
BNM	Banca Națională a Moldovei
BPN	Bugetul Public Național
BNS	Biroul Național de Statistică
BPA	Bune practici agricole
BTC	Barriere Tehnice în Comerț
CBN	CertIFICATELE BĂNCII NAȚIONALE
CE	Comisia Europeană
CFA	Consumul Final al Autorităților Publice
CFP	Consumul Final al Populației
CNPF	Comisia Națională a Pieței Financiare
CNT	Capital Normativ Total
CPE	Coeficientul Protecției Efective
CSCI	Clasificatorul Standard de Comerț Internațional
CSI	Comunitatea Statelor Independente
CT	Contingent Tarifar
DPI	Drepturile Proprietății Intelectuale
DST	Drepturi Speciale de Tragere
EAD	Echivalent ad-valorem
FMI	Fondul Monetar Internațional
INCE	Institutul Național de Cercetări Economice

IHH	Indicele Herfendahl-Hirschman
IMM	Întreprinderi Mici și Mijlocii
IPC	Indicele Prețurilor de Consum
IPP	Indicele Prețului de Producție
IPPI	Indicele Prețurilor Producției Industriale
ISD	Investiții Străine Directe
IVF	Indicele Volumului Fizic
IVU	Indicele Valorii Unitare
MAIA	Ministerul Agriculturii și Industriei Alimentare
MAIB	Moldova Agroindbank
MDL	Leu Moldovenesc
MF	Ministerul Finanțelor
MSF	Măsuri sanitare și fitosanitare
NCMF	Națiunea cea mai Favorizată
NEER	Rata Nominală Efectivă de Schimb
NPC	Coeficientul Protecției Nominale
OCEMN	Organizația Cooperării Economice a Mării Negre
ODIMM	Organizația pentru Dezvoltarea Întreprinderilor Mici și Mijlocii
OIM	Organizația Internațională a Migrației
OMC	Organizația Mondială a Comerțului
ONU	Organizația Națiunilor Unite
PIB	Produsul Intern Brut
RC	Rata de concentrare
REER	Rata Reală Efectivă de Schimb
SGP	Sistemul Generalizat de Preferințe
TEM	Tendințe în Economia Moldovei
TN	Transnistria
TVA	Taxa pe Valoare Adăugată
UE	Uniunea Europeană
USD	Dolar SUA
UTA	Unitate teritorial-administrativă
VAB	Valoare Adăugată Brută
VMS	Valorile Mobiliare de Stat

TABELE

- Tabelul 1.1. Activitatea sectorului industrial în ianuarie – octombrie 2020
 Tabelul 1.2. Principalele tipuri ale producției animaliere, ianuarie – septembrie 2020, %
 Tabelul 1.3. Structura investițiilor în active imobilizate în perioada ianuarie – septembrie 2020
 Tabelul 1.4. Structura investițiilor în active imobilizate pe surse de finanțare în perioada ianuarie – septembrie 2020
 Tabelul 1.5. Indicii valorici ai cifrei de afaceri pentru comerțul cu amănuntul (excepție comerțul cu autovehicule și motocicletele)
 Tabelul 1.6. Indicii valorici ai cifrei de afaceri pentru comerțul cu ridicata (excepție comerțul cu autovehicule și motocicletele)
 Tabelul 1.7. Volumul mărfurilor transportate în perioada ianuarie – octombrie 2020
 Tabelul 1.8. Numărul de pasageri transportați pe moduri de transport public ianuarie – octombrie 2019
 Tabelul 1.7. Turiști și excursioniști participanți la turismul organizat prin intermediul agențiilor de turism și a turoperatorilor
 Tabelul 2.2.1. Activitatea BNM pe piața valutară interbancară în perioada ianuarie 2020 – iulie 2020
 Tabelul 3.1.1. Structura datoriei de stat pe valute la data de 30 septembrie 2020, % din total datorie de stat
 Tabelul 5.1. Indicii de creștere a numărului de întreprinderi înregistrate și radiate în T III 2014-2020 față de perioada similară a anului precedent, %

FIGURI

- Figura 1.1. Evoluția PIB în ianuarie-septembrie 2009 - 2020,%
 Figura 1.2. Contribuția componentelor de resurse la formarea PIB în ianuarie – septembrie 2020 și la creșterea acestuia față de ianuarie – septembrie 2019, %
 Figura 1.3. Contribuția componentelor de utilizări la formarea PIB în perioada ianuarie – septembrie 2020 și la creșterea acestuia față de ianuarie – septembrie 2019, %
 Figura 1.4. Evoluția indicilor producției industriale ianuarie 2019 – octombrie 2020 (*serie brută*)
 Figura 1.5. Evoluția volumului producției agricole în ianuarie-septembrie 2009-2020,%
 Figura 1.6. Indicele roadei medii la hectar la principalele culturi agricole în primele 9 luni ale anului 2020, față de perioada similară a anului precedent, %
 Figura 2.1.1. Ritmul anual de creștere a IPC
 Figura 2.1.2. Ritmul anual de creștere al IPC și inflației de bază, %
 Figura 2.1.3. Ritmul anual de creștere a prețurilor producției industriale și a componentelor sale, %
 Figura 2.1.4. Ritmul anual de creștere a prețurilor la produsele agricole, %
 Figura 2.1.5. Evoluția cursului nominal de schimb mediu lunar al MDL comparativ cu USD și EURO
 Figura 2.2.1. Evoluția ratelor la instrumentele de politică monetară ale BNM
 Figura 2.2.2. Evoluția ratelor rezervelor obligatorii
 Figura 2.2.3. Evoluția activelor oficiale de rezervă
 Figura 2.2.4. Structura masei monetare M3
 Figura 3.1.1. Dinamica veniturilor și a cheltuielilor publice în anul 2020, mil. MDL, %
 Figura 3.1.2. Structura veniturilor în BPN în al III-lea trimestru 2019-2020, mil. MDL, %
 Figura 3.1.3. Structura veniturilor în BPN în al III-lea trimestru, 2020, %
 Figura 3.1.4. Structura cheltuielilor în BPN în al III-lea trimestru, 2019-2020, %

- Figura 3.1.5. Deficitul finanțelor publice, mil. MDL
- Figura 3.1.6. Datoria sectorului public, mil. MDL
- Figura 3.1.7. Dinamica datoriei de stat
- Figura 3.2.1. Evoluția calității activului bancar
- Figura 3.2.2. Evoluția portofoliului de credite, mil.MDL
- Figura 3.2.3. Volumul creditelor noi acordate după valute, mil.MDL
- Figura 3.2.4. Evoluția creditelor după valuta în care sunt acordate și categoria debitorilor
- Figura 3.2.5. Evoluția calității capitalului bancar
- Figura 3.2.6. Nivelul lichidității sectorului bancar
- Figura 3.2.7. Evoluția rentabilității și profitabilității bancare
- Figura 3.2.8. Evoluția creditelor neperformante în sectorul bancar
- Figura 3.2.9. Evoluția structurii depozitelor atrase de bănci
- Figura 3.2.10. Evoluția marjei bancare nete, a ratelor medii ale dobânzii la depozite și la credite noi atrase în MDL și valută străină, %
- Figura 3.2.11. Dinamica activității OCN în al III-lea trimestru 2019-2020, mld. MDL
- Figura 4.1. Poziția investițională internațională în dinamică, pe trimestre, mil.USD
- Figura 4.2. Investițiile directe, capital propriu acumulat la 30.09.2020 pe activități economice, %
- Figura 4.3. Transferuri de mijloace bănești din străinătate în favoarea persoanelor fizice efectuate prin băncile din Republica Moldova pe trimestre, în anii 2011-2020, mil.USD
- Figura 4.4. Structura geografică a transferurilor de mijloace bănești din străinătate în favoarea persoanelor fizice în ianuarie-septembrie 2020, %
- Figura 4.5. Evoluția exportului, importului și soldul balanței comerciale, pe trimestre, mil.USD
- Figura 4.6. Structura exporturilor pe grupe de țări, %
- Figura 4.7. Structura importurilor pe grupe de țări, %
- Figura 5.1. Evoluția numărului de întreprinderi înregistrate și radiate în T III 2014-2020, unit.
- Figura 5.2. Dinamica numărului net de întreprinderi nou create în Registrul de Stat, T III 2014-2020
- Figura 6.1. Mișcarea naturală a populației în perioada T I 2019 – T III 2020, pe trimestre
- Figura 6.2. Evoluțiile numărului populației ocupate, al șomerilor și a ratelor de ocupare și a șomajului populației de 15 ani și peste, în T III din anii 2016-2020¹
- Figura 6.3. Dinamica salariului nominal în sectorul bugetar și în cel real în perioada T I 2018 – T III 2020, MDL

¹ În conformitate cu definiția numărului populației cu reședință obișnuită.

PRINCIPALELE EVENIMENTE POLITICE, ECONOMICE ȘI SOCIALE DIN REPUBLICA MOLDOVA

Trimestrul III al anului 2020 a fost marcat de o serie de evenimente importante atât de ordin politic, cât și economic și social

1 iulie

Guvernul a aprobat Programul de susținere a afacerilor cu potențial înalt de creștere și internaționalizare. Scopul programului constă în susținerea sectorului IMM cu un rol important în dezvoltarea economiei naționale, care contribuie la formarea PIB și crearea locurilor de muncă. Programul țintește 3 domenii prioritare: investiții în creșterea afacerilor, a competitivității și a productivității acestora; substituirea importurilor și orientarea spre export; crearea și consolidarea legăturilor cu partenerii locali și străini. Afacerile vor putea beneficia de componentă de grant de până la 50% din valoarea investiției. Pentru anul 2020 sunt bugetate 10 mil. MDL, iar pentru perioada 2020–2023 vor fi alocate 65 mil. MDL.

9 iulie

Proiectul de lege privind fondurile de pensii facultative, elaborat de către Comisia Națională a Pieței Financiare a fost aprobat în prima lectură. Legea stabilește cadrul legal privind constituirea și funcționarea fondurilor de pensii facultative pe baza economiilor capitalizate individuale; cerințele față de organizarea, licențierea și activitățile desfășurate de administratori; norme privind depozitarea fondurilor de pensii facultative; precum și competențele de supraveghere a acestor entități de către CNPF. Noua lege va substitui Legea cu privire la fondurile nestatale de pensii, adoptată în 1999.

9 iulie

Legislativul a aprobat, în cea de-a doua lectură, modificări la peste 30 de articole din Codul Muncii. Acestea se referă, în special, la asigurarea posibilității de aplicare a programelor flexibile de muncă și de a compensa orele de muncă suplimentară cu ore libere remunerate. De asemenea, este prevăzută garantarea menținerii locului de muncă și a salariului mediu în perioada examenelor medicale periodice, scutirea angajaților de obligativitatea de a prezenta documente improprii pentru angajator la momentul angajării, precum și salariatul care intenționează să adopte un copil va avea dreptul să solicite concediu neplătit pe o durată de cel mult 90 zile.

10 iulie

Comisia Europeană a aprobat debursarea celei de-a doua tranșe în cadrul asistenței macrofinanciare pentru Republica Moldova, care este destinat susținerii Republicii Moldova în acoperirea necesităților țării de finanțare externă. Suma constituie 30 mil. EUR, dintre care 20 mil. EUR – împrumut pe termen lung și 10 mil. EUR sub formă de grant.

16 iulie

Proiectul noului Cod vamal a fost aprobat în prima lectură. Noul Cod vamal vine să sistematizeze legislația vamală și va cuprinde actualul Cod vamal, Legea cu privire la tariful vamal și Legea cu privire modul de introducere și scoatere a bunurilor de pe teritoriul Republicii Moldova de către persoane fizice. Acesta are 11 titluri, împărțite în capitole și în secțiuni, având peste o mie de file. Proiectul noului Cod vamal a fost elaborat, ținându-se cont de bunele practici internaționale și este apropiat prevederilor Codului vamal al Uniunii Europene. Se propune ca Noul Cod să intre în vigoare la 1 ianuarie 2022.

16 iulie

Legislativul a aprobat proiectul de modificare a Legii cu privire la parcurile pentru tehnologia informației, scopul căruia constă în crearea mecanismului de finanțare a proiectelor de dezvoltare a inovațiilor și afacerilor pentru start-up-urile din domeniul IT. Proiectul prevede crearea unui Fond de susținere a inovațiilor digitale care ar putea beneficia de finanțare mixtă: atât din bugetul de stat, cât și din mijloacele partenerilor de dezvoltare. Totodată, s-a propus ajustarea cotei veniturii lunar asigurat al salariaților rezidenților parcurilor IT de la 60 la 68%.

20 iulie

Executivul a aprobat proiectul privind asigurarea subvenționată în agricultură. Proiectul prevede majorarea nivelului de subvenționare a primelor de asigurare de la 50% la 70%. Totodată, se extinde domeniul de acțiune a legii prin oferirea posibilității de asigurare subvenționată nu doar a cantității, dar și a calității recoltei culturilor agricole. Bugetul necesar pentru acoperirea cotei subvenționate a primelor de asigurare pentru 2021 se estimează la cca. 3,5 mil MDL lei, pentru 2022 - cca. 4,1 mil. MDL, pentru 2023 - cca. 5 mil. MDL și pentru 2024 - cca. 6 mil. MDL.

31 iulie

Consiliul directorilor executivi al Băncii Mondiale a aprobat acordarea unui împrumut de 15 mil. USD pentru susținerea modernizării sistemului de siguranță alimentară din Republica Moldova. Această sumă este oferită pentru a treia finanțare adițională în cadrul Proiectului agricultura competitivă în Moldova. Suplimentar atenuării consecințelor crizei COVID-19 prin intermediul contribuțiilor la recuperarea economică și rezistența mai amplă a sectorului agro-alimentar, această finanțare adițională va ajuta Moldova să contribuie la reducerea emisiilor gazelor cu efect de seră și stabilirea mai multor vectori pentru atenuarea schimbărilor climatice, prin reducerea generării și emisiilor gazelor cu efect de seră.

31 iulie

Membrii Executivului au aprobat majorarea cu 30% a salariilor de funcție a cadrelor medicale încadrate în sistemul asigurării obligatorii de asistență medicală începând cu 1 septembrie. Proiectul prevede și majorarea cu 30% a salariului șoferilor de ambulanțe din serviciul de asistență medicală urgentă. Prin urmare, de creșteri salariale vor beneficia 42 900 de persoane.

6 august

Comitetul executiv al Băncii Naționale a Moldovei a decis, cu vot unanim în cadrul ședinței extraordinare, să diminueze rata de bază aplicată la principalele operațiuni de politică monetară pe termen scurt cu 0,25 p.p. până la 3,0% anual. De asemenea, au fost diminuate ratele de dobândă la creditele overnight de la 6,25% la 5,5%. Ratele de dobândă la depozitele overnight au fost stabilite la un nivel de 0,5%. În același timp, a fost diminuată norma rezervelor obligatorii în lei moldovenești și în valută neconvertibilă cu câte 1,0 p.p., până la 32,0%, pentru perioadele de aplicare 16 august 2020 - 15 septembrie 2020 și, respectiv, 16 septembrie 2020 - 15 octombrie 2020. Pentru aceleași perioade, a fost majorată norma rezervelor obligatorii din mijloacele atrase în valută liber convertibilă cu câte 3,0 p.p., până la 27,0%.

12 august

Guvernul Republicii Moldova a aprobat proiectul de lege privind ratificarea Acordului-cadru de împrumut dintre Republica Moldova și Banca de Dezvoltare a Consiliului Europei pentru realizarea proiectului „Răspuns de urgență la COVID-19 și suport pentru întreprinderile micro, mici și mijlocii”, semnat la 29 iulie curent. Valoarea proiectului constituie 70 mil. EUR, destinate finanțării a două componente. Astfel, 40 mil. EUR vor fi oferite pentru componenta Sănătate, și vor finanța achiziția echipamentelor medicale și materiale consumabile, reabilitarea și transformarea spațiilor/unităților medicale, mobilizarea de expertiză suplimentară, întru asigurarea măsurilor de răspuns de urgență la COVID-19. Cealaltă componentă în valoare de 30 mil. EUR se referă la oferirea suportului pentru IMM-uri, afectate de criză, pentru capital circulant și nevoile de investiții ale acestora, ajutându-le să păstreze locuri de muncă viabile. Data limită de debursare a mijloacelor prevăzute de Acord este 30 iunie 2022.

19 august

Executivul a alocat 300 mil. MDL pentru acordarea ajutorului agricultorilor care au înregistrat pierderi la recolta din anul 2020, în urma calamităților naturale. Sursele financiare sunt alocate din Fondul de intervenție al Guvernului (100 mil. MDL) și Fondul Național de Dezvoltare a Agriculturii și Mediului Rural (fiind majorate de la 100 la 200 mil. MDL). Aceasta a permis majorarea compensațiilor per hectar la 1500 MDL pentru grâul de toamnă, orz – 1530 MDL, rapița – 2100 MDL, terenurile reînsămânțate – 1620 MDL, legumele – 2 000 MDL, viță-de-vie – 3 000 MDL. Anterior, cuantumul la hectar constituia, în mediu, 1000 MDL. Totodată, Guvernul a simplificat Regulamentul privind stabilirea modului de acordare a compensațiilor.

9 septembrie

Comitetul executiv al Băncii Naționale a Moldovei a decis, cu vot unanim în cadrul ședinței extraordinare, să diminueze rata de bază aplicată la principalele operațiuni de politică monetară pe termen scurt cu 0,25 p.p., până la 2,75% anual. De asemenea au fost diminuate cu 0,25 p.p. ratele de dobândă la creditele overnight până la nivelul de 5.25% și ratele de dobândă la depozitele overnight până la nivelul de 0,25%. Totodată, norma rezervelor obligatorii din mijloacele atrase în valută liber convertibilă va fi majorată cu câte 1,5 p.p. până la 30,0% din baza de calcul, pentru perioadele de aplicare 16 octombrie – 15 noiembrie 2020 și, respectiv, 16 noiembrie – 15 decembrie 2020.

10 septembrie

Cabinetul de miniștri a aprobat Conceptul Sistemului informațional automatizat „Registrul electronic al angajaților” care presupune asigurarea evidenței persoanelor angajate în câmpul muncii. Sistemul va capta istoricul raporturilor de muncă și va facilita accesul la date în timp real, contribuind astfel indirect la combaterea fenomenului salariului „în plic” și a muncii nedecarate.

10 septembrie

Parlamentul a aprobat proiectul de lege privind ratificarea Acordului de împrumut dintre Guvernul Republicii Moldova și Agenția Japoneză pentru Cooperare Internațională. Astfel, Japonia va acorda un grant în valoare de 43,7 mil. JPY (yeni japonezi) pentru implementarea Proiectului „Îmbunătățirea echipamentului de digitalizare al Bibliotecii Naționale”.

10 septembrie

Parlamentul a aprobat proiectul de lege privind ratificarea Acordului de împrumut dintre Guvernul Republicii Moldova și Guvernul Japoniei privind acordarea unui împrumut. Astfel, Japonia va oferi un credit preferențial Republicii Moldova în valoare de circa 18,65 mil. USD

pentru susținerea fermierilor moldoveni. Astfel, în cadrul proiectului „Modernizarea tehnicii și a echipamentului agricol”, agricultorii vor putea accesa surse financiare pentru a beneficia de tehnică și echipament agricol la un preț redus, scutit de TVA la import, cu posibilitatea de achitare în rate și fără gaj. Împrumutul este acordat pentru o perioadă de 40 de ani, cu o rată a dobânzii de 0,1% anual și o perioadă de grație de 12 ani.

10 septembrie

Parlamentul a ratificat Memorandumul de Înțelegere dintre Republica Moldova și Uniunea Europeană privind asistența macrofinanciară în valoare de până la 100 mil. EUR, obiectivul căreia constă în atenuarea nevoilor bugetare ale țării. Memorandumul de Înțelegere prevede lista de condiționalități care urmează a fi îndeplinite pe domenii precum climatul de afaceri, buna guvernare, lupta împotriva corupției și gestionarea finanțelor publice. Împrumutul urmează a fi debursat în perioada 2020-2021 și va fi acordat pentru maxim 15 ani. Memorandumul a fost semnat la Chișinău, pe data de 21 iulie 2020 și la Bruxelles, pe data de 23 iulie 2020.

11 septembrie

Parlamentul a adoptat în lectura finală proiectul de lege privind modificarea Legii bugetului de stat pentru anul 2020. Volumul bugetului de stat pentru anul 2020 a fost diminuat la venituri – cu 649,5 mil. MDL până la 37 201,5 mil. MDL, la cheltuieli – cu 1 856,7 mil. MDL până la 53 200,9 mil. MDL. Respectiv, deficitul constituie 15 999,4 mil. MDL, ceea ce reprezintă 7,8% din PIB, cu 1,2 mlrd. MDL mai puțin decât a fost aprobat anterior. Printre factorii de bază care au determinat modificările operate sunt ajustarea indicatorilor bugetari reieșind din revizuirea prognozei principalilor indicatori macroeconomici; evoluția economiei naționale sub presiunea efectelor pandemiei COVID-19 și a calamităților naturale; reducerea cheltuielilor pentru unele programe neprioritare; suport suplimentar pentru agricultori prin rambursarea TVA; ajustarea fondurilor Asigurării obligatorii de asistență medicală și Bugetului asigurărilor sociale de stat, inclusiv pentru majorarea ajutorului unic pentru beneficiarii de pensii de la 700 la 900 MDL.

11 septembrie

Parlamentul a votat în lectura finală Pachetul de măsuri pentru susținerea agricultorilor, fiind modificată Legea privind instituirea unor măsuri de susținere a activității de întreprinzător și modificarea unor acte normative. Acestea se referă la instituirea unor condiții favorabile în procesul de aplicare la Programul de subvenționare a dobânzilor și la Programul de rambursare a TVA pentru producătorii agricoli afectați de secetă și alte condiții climaterice nefavorabile. Astfel, urmează a fi subvenționată dobânda achitată, începând cu 1 mai 2020, indiferent de perioada de contractare a creditelor. Suma TVA posibilă rambursării va constitui suma cumulativă a impozitului funciar achitat pe anul 2020 și a impozitelor salariale pentru perioada care corespunde celei de rambursare a TVA. Totodată, urmează a fi instituit moratoriul, până la 31 decembrie 2020, asupra controalelor fiscale la producătorii agricoli afectați.

22 septembrie

Banca Națională a Moldovei și Banca Centrală Europeană au încheiat un memorandum de înțelegere ce se referă la cooperarea și asigurarea unui schimb eficient de informații în domeniul supravegherii bancare. O astfel de cooperare este esențială pentru a promova integritatea, stabilitatea și eficacitatea instituțiilor supravegheate atât de BNM, cât și de BCE. Semnarea Memorandumului reprezintă și o confirmare a implementării obiectivelor comune stabilite în Acordul de Asociere Republica Moldova – Uniunea Europeană.

REZUMATUL EDIȚIEI

Producția

Produsul intern brut conform datelor operative pentru primele 9 luni a anul 2020 a constituit 150034 mil. MDL, în prețuri curente de piață, înregistrând, astfel, o diminuare în termeni reali cu 8,2% față de perioada corespunzătoare a anului 2019. În perioada dată, conform resurselor, toate activitățile au contribuit negativ la sporirea PIB-ului, excepție fiind Activitățile financiare și asigurările, precum și Construcțiile, care au contribuit la creșterea PIB-ului cu 0,1% și 0,2%, respectiv.

Producția industrială în primele 10 luni ale anului 2020, comparativ cu aceeași perioadă a anului precedent (serie brută), a înregistrat o scădere cu 6,9%, ca rezultat al descreșterii producției în industria prelucrătoare cu 7,8% și a producției și furnizării de energie electrică și termică, gaze, apă caldă și aer condiționat cu 3,1%. Doar industria extractivă în perioada dată a înregistrat o creștere a producției cu 5,5% comparativ cu perioada similară a anului precedent.

Producția **globală agricolă** în gospodăriile de toate categoriile pentru perioada ianuarie – septembrie 2020 a însumat 21000,5 mil. MDL (în prețuri curente), astfel înregistrând o reducere semnificativă de 25,3% (în prețuri comparabile) față de perioada similară a anului precedent. Rezultatul obținut este o urmare a impactului negativ al condițiilor climatice nefavorabile ce au contribuit la scăderea producției vegetale în perioada respectivă cu 35,5% f.p.s.a.p. și a producției animaliere, care, de asemenea, s-a diminuat cu 2,8% f.p.s.a.p.

Investițiile în activele imobilizate în perioada ianuarie – septembrie 2020 au atins cifra de 15020,0 mil. MDL (în prețuri curente), ce reprezintă o diminuare cu 4,4% (în prețuri comparabile) comparativ cu perioada similară a anului precedent. Această descreștere se datorează în mare parte investițiilor în imobilizări corporale, care constituind 14706,3 mil. MDL sau 97,9% din totalul investițiilor în perioada dată, s-au redus cu 4% f.p.s.a.p. Totodată, investițiile în imobilizările necorporale cu toate că au o cotă de doar 2,1% din totalul investițiilor în active imobilizate în perioada respectivă s-au diminuat cu 19,4% f.p.s.a.p.

În primele zece luni ale anului 2020, **volumul de mărfuri transportate** pe toate tipurile de transport a atins cifra de 13,5 mil. tone de mărfuri sau comparativ cu perioada similară anului precedent cu 13,8% mai puțin. De asemenea, și parcursul mărfurilor care a atins cifra de 3783,5 mil. tone-km, în perioada respectivă s-a redus cu 8,0% f.p.s.a.p.

În ianuarie – septembrie 2020, **turiștii și excursioniștii** care au profitat de serviciile acordate de agențiile de turism și a turoperatorilor au atins cifra de 82,1 mii, marcând o diminuare cu 74,3% comparativ cu aceeași perioadă a anului precedent. Rezultatul obținut se datorează reducerii tuturor tipurilor de turism care au contribuit în mod diferit, astfel la turismul receptor au participat circa 6,8 mii de turiști și excursioniști (cu 56,3% mai puțin f.p.s.a.p.), la turismul emițător au participat 49,9 mii de turiști și excursioniști (cu 81,5% mai puțin f.p.s.a.p.) și la turismul intern au participat 25,3 mii de turiști și excursioniști (cu 23,9% mai mult f.p.s.a.p.).

Prețuri și rate de schimb

Pandemia și-a lăsat amprenta și asupra prețurilor, care deși sunt în ascensiune și-au încetinit semnificativ ritmul de creștere. În primele nouă luni ale anului 2020 rata anuală a

inflației a fost de 4,8%, înregistrând o accelerare de ritm cu 0,7 p.p. peste nivelul înregistrat în perioada similară a anului precedent. Dinamica descendentă a ritmului de creștere a prețurilor în anul curent este vizibilă și prin prisma evoluției prețurilor în expresie trimestrială și lunară, declin alimentat de scăderea cererii interne și reducerea prețurilor la petrol pe piața internațională.

Rata medie anuală a inflației pentru trimestrul III, 2020 a constituit 3,3% ieșind din limita inferioară a coridorului de variație a țintei, stipulate în Strategia politicii monetare a BNM pe termen mediu. Comparativ cu perioada similară a anului precedent ritmul de creștere a inflației a decelerat cu 2,4 p.p. În aceeași perioadă, pentru componentele IPC s-au înregistrat următoarele majorări: produse alimentare – 7,2%, produse nealimentare – 0%, servicii – 2,2% f.p.s.a.p.

În trimestrul III, 2020 **rata inflației de bază** a înregistrat un ritm mai temperat față de IPC și a constituit 2,8% f.p.s.a.p. fiind în descreștere cu 3,11p.p. f.p.s.a.p. Pe fundalul diminuării cererii interne și aprecierii monedei naționale dintre componentele inflației de bază cu cea mai simțitoare scădere a cererii interne au fost îmbrăcăminte, încălțăminte, articolele de uz casnic etc.

Primele nouă luni ale anului 2020 au fost marcate de aprecierea monedei naționale față de principalele valute de referință, însă o dată cu implementarea unor planuri de redresare a economiei UE și intervențiile BNM pe piața valutară internă, moneda națională spre sfârșitul anului a mai cedat din poziții.

În trimestrul III 2020, **cursul mediu nominal de schimb** față de principalele valute de referință a fost de 16,8 MDL/USD și 19,6 MDL/EUR, apreciindu-se comparativ cu perioada similară a anului precedent cu 5,4% față de dolarul SUA și cu 0,7% față de moneda unică europeană.

Politica monetară

Primele nouă luni ale anului 2020 au fost marcate de decizii de politică monetară care s-au conformat acumulării unor presiuni dezinflaționiste nepronozate anterior de BNM, amplificate de riscurile și incertitudinile cauzate de situația epidemiologică din lume. Acestea au vizat facilitarea condițiilor monetare pentru stimularea creșterii volumului de împrumuturi bancare prin scăderea treptată a ratelor de politică monetară, îngustarea coridorului simetric format în jurul ratelor dobânzilor la facilitățile permanente, diminuarea decalajului dintre cele două rate ale rezervelor obligatorii din mijloace atrase de bănci. Tot în această perioadă BNM și-a completat rezervele valutare până la un nou nivel record interbenind pe piața valutară internă prin extragerea masivă a valutei străine din circulație.

La sfârșitul trimestrului III, 2020 masa monetară a crescut cu 13,2% f.p.s.a.p. Aceasta ar fi putea fi considerat un moment pozitiv pentru relansarea viitoare a economiei dacă la baza creșterii masei monetare ar fi contribuit depozitele la termen, însă realitatea e alta.

Finanțele publice

În primele nouă luni ale anului 2020, în contextual răspândirii pandemiei COVID-19 și a impactului acestuia asupra activității economice, indicatorii sectorului financiar a înregistrat o dinamică negativă, fapt reflectat de majoritatea indicatorilor economico-financiar pentru perioada aprilie-noiembrie 2020. Veniturile bugetului public național au înregistrat diminuări în trimestru III 2020, cu 1,4% mai puțin decât veniturile acumulate în aceeași perioadă a anului 2019. Iar, partea de cheltuieli a bugetului public național în prima jumătate a anului 2020 s-a realizat în sumă de 49973 mil. MDL, fiind în creștere cu 6,8% comparativ cu perioada similară a anului 2019. Totodată, cheltuielile realizate din BPN în al III trimestru 2020, au sporit cu ritmuri superioare veniturilor încasărilor susținute preponderent de ponderea cheltuielilor

sociale – circa 26821,4 mil. MDL ceea ce reprezintă în jur de 53,6% (mai mult cu 1,12 p.p. f.p.s.a.p.) din valoarea totală a cheltuielilor publice realizate în perioada dată. Executarea bugetului public național la 30.09.2020 a rezultat cu un deficit în mărime de 5338,9 mil. MDL, majorându-se de 4 ori comparativ cu perioada similară a anului precedent. Ponderea datoriei sectorului public în PIB a constituit 33,3%, cu o creștere de 5,7 p.p. f.p.s.a.p. Și, ponderea datoriei de stat la valoarea nominală în PIB, a constituit 30,9% din PIB, înregistrând o creștere cu 5,9 p.p. în raport cu situația de la sfârșitul anului 2019. Majorarea soldului datoriei de stat externe se datorează finanțării externe nete pozitive și fluctuației pozitive a ratei de schimb a dolarului SUA față de alte valute pe parcursul trimestrului III 2020. Proiectele bugetele bugetar și fiscale pentru anul 2021, a fost publicat în Monitorul Oficial. În cadrul acestui proiect, cheltuielile bugetului de stat reprezintă, conform proiectului, 55,399 mil. MDL, înregistrând o creștere cu 2,2 mil. MDL (4,1%) față de bugetul de stat aprobat în 2020. Soldul (deficitul) bugetar se estimează la 13,984 miliarde MDL. Astfel, ultimele evoluții ale mediului economic, s-au reflectat negativ asupra veniturilor și cheltuielilor bugetare din primele nouă luni ale anului 2020, provocate de pandemia COVID-19.

Sectorul bancar

Principalele evoluții înregistrate în primele nouă luni ale anului 2020, conform indicatorilor macro-prudențiali ai sectorului bancar sunt în tendințe moderate de creștere. Sistemul înregistrează o descreștere a indicatorilor de profit bancar cu 35% în iunie 2020 față de perioada similară a anului 2019, (profitul bancar a constitui în luna septembrie 2020 – 1151,3 mil. MDL). Prin urmare, la 30.09.2020 valorile principalilor indicatori de profitabilitate: rentabilitatea activelor și rentabilitatea capitalului au constituit 1,5% și respectiv 9%, fiind în descreștere cu 1 p.p. și respectiv 6,5 p.p. comparativ cu p.s.a.p. Totuși, odată cu stagnarea activității economice pe o perioadă de trei luni și apoi reluarea treptată a activității, se înregistrează evoluții pozitive la alți indicatori importanți ai sistemului bancar: creșterea portofoliului de credite cu 7,8% în septembrie 2020, f.p.s.a.p. și soldul depozitelor atrase atât în monedă națională cât și în valută străină au crescut cu 8% (74,3 miliarde MDL) la 30.09.2020, f.p.s.a.p. Respectiv, volumul creditelor noi acordate la finele luni septembrie 2020 a însumat 3291,0 mil. MDL cu 14,7% mai mult f.p.s.a.p. și cu 0,6% mai puțin față de luna decembrie 2019. Rata medie a depozitelor și creditelor noi acordate în monedă națională și valută s-a micșorat, în iunie 2020. Astfel, menținerea dinamici în jurul nivelului de 7,8% a creditelor acordate, iar rata depozitelor în monedă națională în jur de 3,8%, ar fi favorabilă pentru încurajarea economisirii din partea populației și încurajarea creditării economiei în același timp.

Pe parcursul trimestrului III 2020, indicatorii activității cu carduri de plată și-au menținut tendința de creștere, numărul cardurilor aflate în circulație majorându-se cu 9,4%, f.p.s.a.p., iar numărul plăților fără numerar efectuate cu cardurile emise în țară majorându-se cu 39,8% f.p.s.ap. Sistemele automatizate de deservire la distanță (SADD) devin tot mai solicitate în perioada pandemică în rândul utilizatorilor, astfel se constată o majorare a numărului deținătorilor SADD la finele trimestrului III 2020 comparativ cu perioada similară a anului precedent, care se datorează, în special, creșterii considerabile a utilizatorilor sistemelor de tip mobile-payments. Numărul deținătorilor activi a consemnat o tendință de creștere de 45,1%, f.p.s.ap., ca urmare a creșterii necesității de a utiliza sistemele automatizate de deservire la distanță pentru efectuarea plăților, în special în contextul situației epidemiologice din țară, cauzată de pandemia COVID-19. Totuși, obiectivul primordial al managementului băncii centrale în perioada pandemică, rămâne a fi buna funcționare a întregii infrastructuri financiare pentru facilitarea serviciilor bancare și de plăți, care deservește astăzi economia.

Sectorul extern

Soldul contului curent al balanței de plăți în ianuarie-septembrie 2019 a înregistrat un **deficit** de 556,61 mil.USD (din care în trimestrul III 2020 – 333,03 mil. USD), în scădere cu 40%, comparativ cu perioada similară a anului precedent. **Contul de capital** a înregistrat un deficit de 41,09 mil.USD (din care 23,45 mil. USD – în trimestrul III 2020), care a crescut cu 4,1% față de primele nouă luni ale anului 2019.

Contul financiar al balanței de plăți a fost înregistrată o scădere considerabilă a activelor sub formă de numerar și depozite, care au reprezentat principala sursă de finanțare a deficitului de cont curent în primele nouă luni ale anului 2020. **Poziția investițională internațională** a Republicii Moldova, la 30.09.2020, a constituit -5 625,21 mil. USD, soldul debitor aprofundându-se față de sfârșitul anului 2019 cu 12,8%. Poziția investițională internațională raportată la PIB a constituit 47,6%.

Volumul transferurilor bănești din străinătate în Republica Moldova prin intermediul băncilor în favoarea persoanelor fizice, în trimestrul III 2020, a constituit 423,74 mil.USD, fiind în creștere cu 1,3% față de perioada similară a anului precedent (314,71 mil.USD). **Comerțul exterior cu bunuri** în perioada ianuarie-septembrie 2020, a constituit 5628,6 mil.USD, fiind în scădere cu 10,7%, comparativ cu perioada similară a anului precedent (valoarea căruia a constituit 6299,4 mil.USD).

Exportul înregistrând o scădere cu 13,4%, iar **importul** o scădere cu 10,3%. Decalajul considerabil în evoluția exporturilor și importurilor a determinat acumularea în ianuarie-septembrie 2020 a unui **deficit al balanței comerciale** în valoare de 2 miliarde dolari USD, cu 170,7 milioane dolari USD (-7,6%) mai puțin, comparativ cu perioada similară a anului precedent 2019.

Mediul de afaceri

Numărul întreprinderilor înregistrate în T III al anului 2020 a marcat o creștere semnificativă de 15,2% comparativ cu anul precedent. Astfel, potrivit datelor Agenției Serviciilor Publice, în Registrul de stat în T III 2020, au fost înregistrate 1763 întreprinderi noi.

În primele două trimestre ale anului curent continuă tendința de creștere a numărului de întreprinderi radiate. În T III 2020, însă se atestă o diminuare semnificativă a numărului de întreprinderi radiate comparativ cu perioada precedentă, cu 34,3%, constituind 1724 de întreprinderi.

Sectorul social

Situația demografică. În T III din 2020 numărul născuților-vii total pe țară a constituit 22026 pers., fiind în scădere cu 3029 copii sau cu 12,1% comparativ cu perioada similară din anul precedent, rata natalității a fost de 11,2 născuți-vii la 1000 locuitori, fiind în scădere cu 1,3 p.p. f.p.s.a.p. Numărul de decedați a constituit 28299 pers., înregistrând o creștere de 1074 pers. sau cu 3,9% f.p.s.a.p., iar rata mortalității a ajuns la 14,4 decedați la 1000 locuitori, în creștere cu 0,8 p.p. f.p.s.a.p. Numărul **căsătoriilor** total pe țară în T III din 2020 a fost de 11268, micșorându-se cu 4645 sau cu 29,2% f.p.s.a.p., iar rata nupțialității a constituit 5,7 căsătorii la 1000 locuitori, cu 2,2 p.p. mai puțin f.p.s.a.p. Indicatorul în cazul numărului **divorțurilor** din țară a fost de 6072, în scădere cu 1035 sau cu 14,6% f.p.s.a.p. Rata divortialității a constituit 3,1 divorțuri la 1000 locuitori, cu 0,4 p.p. mai puțin f.p.s.a.p.

Piața forței de muncă. În T III din anul 2020, *forța de muncă*, care include populația ocupată și șomerii, a constituit 893,6 mii pers., în scădere cu 5,7% f.p.s.a.p. *Rata de activitate* a populației a fost de 41,5%, ceea ce este cu 2,1 p.p. mai puțin f.p.s.a.p. *Populația ocupată* în T III din anul 2020 a fost de 863,4 mii pers, mai puțin cu 5,1% f.p.s.a.p. *Rata de ocupare* a populației de 15 ani și peste a constituit 40,1%, mai mică cu 1,7 p.p. f.p.s.a.p. *Numărul șomerilor*, definit conform BIM, în T III din anul 2020 a constituit 30,2 mii pers., micșorându-se f.p.s.a.p. cu 7,6 mii persoane sau cu 20,1%. *Rata șomajului (LU1)* la nivelul țării în T III din anul 2020 a fost de 3,4%, mai mică cu 0,6 p.p. f.p.s.a.p. *Populația în afara forței de muncă din țară* (de 15 ani și peste) în T III din anul 2020 a fost de 1257,4 mii persoane, în creștere cu 2,4% f.p.s.a.p., constituind 58,5% din populația din aceeași grupă de vârstă, mai mult cu 2,1 p.p. f.p.s.a.p. În populația inactivă cea mai mare parte o ocupă *pensionarii* (45,9%). În T III din anul 2020 grupul NEET a avut o pondere de 19,2% din populația din grupa de vârstă de 15-24 ani, 25,9% – în cazul celor cu vârsta de 15-29 ani și 30,9% – la cei cu vârsta de 15-34 ani.

Remunerarea muncii. În T III din anul 2020, câștigul salarial nominal mediu lunar brut în țară a fost în mărime de 8074,3 MDL, majorându-se în termeni nominali cu 9,3% f.p.s.a.p., iar în valoare reală a crescut cu 5,8% (cu ajustarea la indicele prețurilor de consum). În sectorul bugetar salariul mediu lunar a fost în mărime de 7032,9 MDL, în creștere cu 8,9% f.p.s.a.p., iar în sectorul real – 8452,2 MDL, mai mult cu 9,4% f.p.s.a.p. Cele mai mari câștiguri salariale medii brute lunare au fost înregistrate în: *Informații și comunicații* (18118,4 MDL - de 2,3 ori mai mare decât salariul mediu pe economie); *Activități financiare și de asigurări* (14099,3 MDL - de 1,8 ori mai mare decât salariul mediu pe economie, în creștere f.p.s.a.p. cu 7,7%); *Producția și furnizarea de energie electrică și termică, gaze, apă caldă și aer condiționat* (13799,1 MDL - de 1,5 ori mai mare decât salariul mediu pe economie, în creștere f.p.s.a.p. cu 7,3%); *Activități profesionale, științifice și tehnice* (10190,9 MDL - de 1,3 ori mai mare decât salariul mediu pe economie, în creștere f.p.s.a.p. cu 4,2%). Cele mai mici salarii medii brute lunare au fost înregistrate în următoarele domenii: *Agricultură, silvicultură și pescuit* (5282,8 MDL, în creștere f.p.s.a.p. cu 9,3%); *Artă, activități de recreere și de agrement* (5620,7 MDL, în creștere f.p.s.a.p. cu 11,0%) și *Activități de cazare și alimentație publică* (5100,0 MDL).

Protecția socială a populației. Conform datelor Casei Naționale de Asigurări Sociale, numărul pensionarilor aflați la evidența organelor de protecție socială la 1 octombrie 2020 a constituit 690,2 mii pers. sau cu 10,2 mii pers. mai puțin comparativ cu 1 octombrie 2019. Mărimea medie a pensiei lunare stabilite la 1 octombrie 2020 a constituit 2050,18 MDL, fiind în creștere cu 8,0% față de 1 octombrie 2019.

Capitolul I

PRODUȚIA²

Produsul intern brut

Efectele negative ale pandemiei COVID – 19 și măsurile întreprinse pentru combaterea acesteia au dus la slăbirea semnificativă a întregii economii naționale și nu numai, astfel reducând Produsul intern brut în perioada ianuarie – septembrie 2020 cu 8,2% (serie brută) față de perioada similară a anului 2019. Valorile nominale ale PIB-ului au atins cifra de 150034 mil. MDL în prețuri curente de piață.

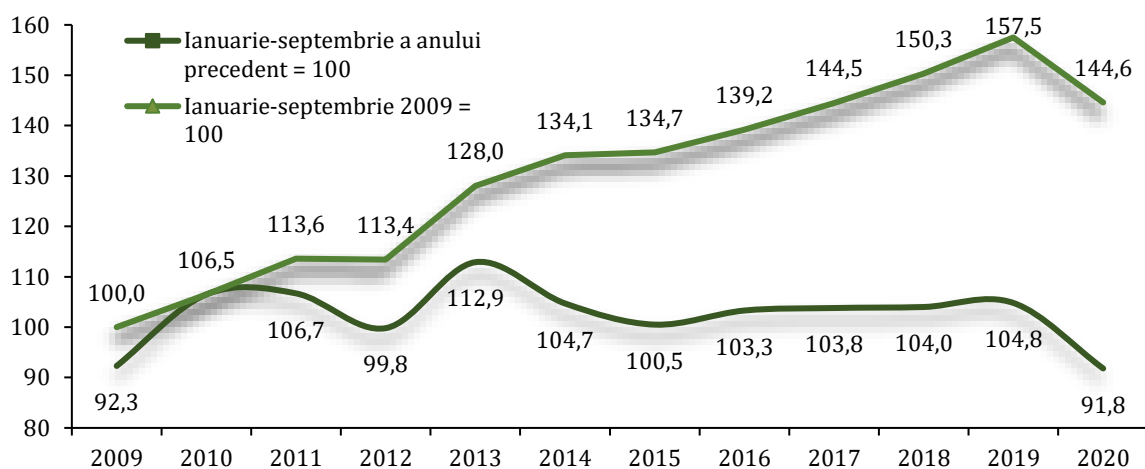

Figura 1.1. Evoluția PIB în ianuarie-septembrie 2009-2020,%

Sursa: Calculele autorului în baza datelor Biroului Național de Statistică

În perioada ianuarie – septembrie 2020, conform resurselor, toate activitățile au contribuit negativ la sporirea PIB-ului, excepție fiind Activitățile financiare și asigurările, precum și Construcțiile, care au contribuit la creșterea PIB-ului cu 0,1% și 0,2%, respectiv. Restul activităților au diminuat PIB-ul în mod diferit, însă cele mai semnificative au fost înregistrate de următoarele:

- comerțul cu ridicata și cu amănuntul; întreținerea și repararea autovehiculelor și a motocicletelor; transport și depozitare; activități de cazare și alimentație publică), cu o pondere de 20,4% la formarea PIB și o scădere a VAB pe activitățile respective cu 11,2%, au contribuit cu 2,4% la scăderea PIB;
- agricultura, silvicultura și pescuitul cu o pondere de 8,7% la formarea PIB și o scădere a VAB pe activitățile respective cu 23,6% au contribuit cu 2,1% la scăderea PIB;
- industria extractivă; industria prelucrătoare; producția și furnizarea de energie electrică și termică, gaze, apă caldă și aer condiționat; distribuția apei; salubritate, gestionarea

² Analiza este prezentată fără datele întreprinderilor și organizațiilor din partea stângă a Nistrului și mun. Bender, pe baza statisticilor oficiale, elaborate de către Biroul Național de Statistică. În unele cazuri, special menționate, sunt prezentate datele disponibile vizând regiunea transnistreană, difuzate de către organul de statistică din regiune.

deșeurilor, activități de decontaminare cu o pondere de 14,0% la formarea PIB și o scădere a VAB pe activitățile respective cu 6,3% au contribuit cu 0,9% la scăderea PIB.

Valoarea adăugată brută total pe economie în ianuarie-septembrie 2020 a contribuit la scăderea PIB cu 6,7% f.p.s.a.p., deținând o pondere de 87,4% la formarea acestuia. În aceeași perioadă, volumul VAB a fost în descreștere cu 7,7%.

De asemenea și Impozitele nete pe produs în perioada respectivă s-au diminuat cu 12,0% astfel înregistrând o pondere de 12,6% la formarea PIB și o contribuție la scăderea acestuia cu 1,6% f.p.s.a.p.

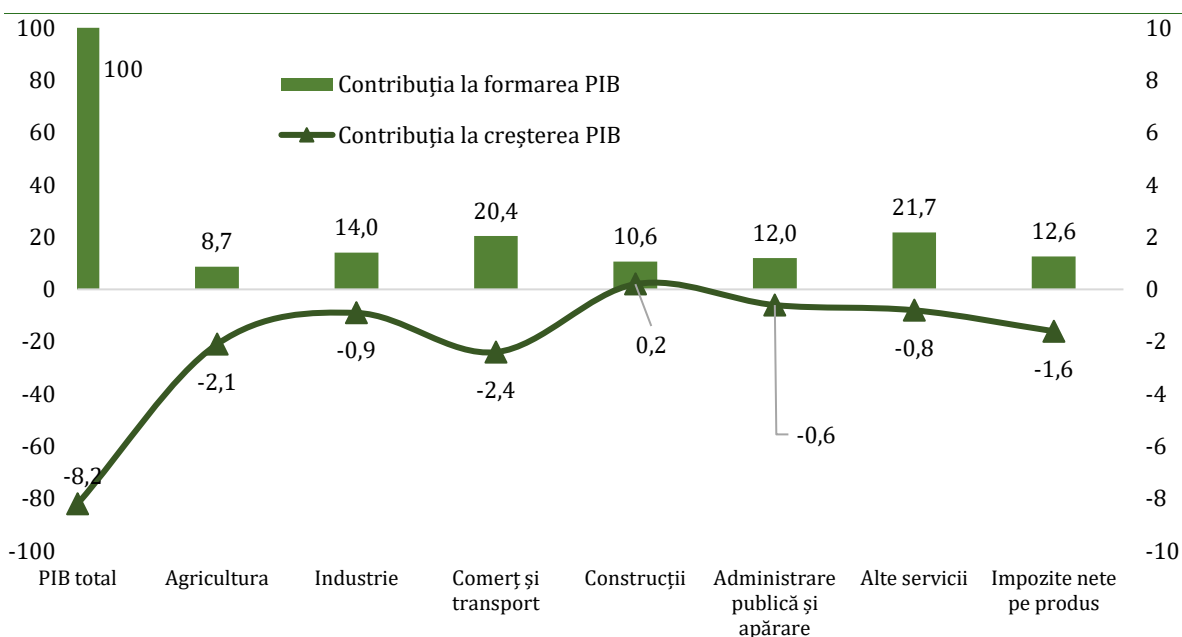

Figura 1.2. Contribuția componentelor de resurse la formarea PIB în ianuarie – septembrie 2020 și la creșterea acestuia față de ianuarie – septembrie 2019, %

Sursa: Calculele autorului în baza datelor Biroului Național de Statistică

Sub aspectul **categoriilor de utilizări**, cea mai semnificativă contribuție la diminuarea PIB-ului a fost înregistrată de către consumul final al gospodăriilor populației și formare brută de capital fix, care diminuându-se în perioada respectivă cu 9,0% și 0,8%, au redus PIB-ul cu 7,3% și 0,2%, respectiv f.p.s.a.p.

Exportul net de bunuri și servicii a avut o contribuție pozitivă la creșterea PIB cu 1,3%, ca rezultat al diminuării mai pronunțate a importurilor comparativ cu exporturile.

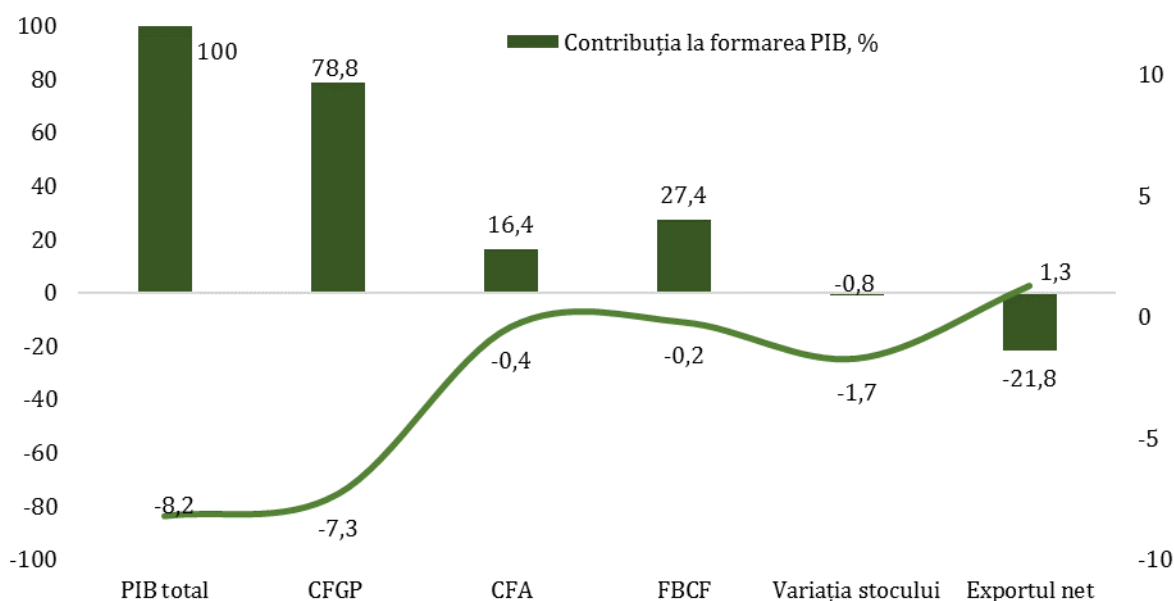

Figura 1.3. Contribuția componentelor de utilizări la formarea PIB în perioada ianuarie-septembrie 2020 și la creșterea acestuia față de ianuarie-septembrie 2019, %

Sursa: Calculele autorului în baza datelor Biroului Național de Statistică

Industria

În primele 10 luni ale anului 2020, comparativ cu aceeași perioadă a anului precedent, producția industrială (serie brută) a înregistrat o scădere cu 6,9%, ca rezultat al descreșterii producției în industria prelucrătoare cu 7,8% și a producției și furnizării de energie electrică și termică, gaze, apă caldă și aer condiționat cu 3,1%. Doar industria extractivă în perioada dată a înregistrat o creștere a producției cu 5,5% comparativ cu perioada similară a anului precedent.

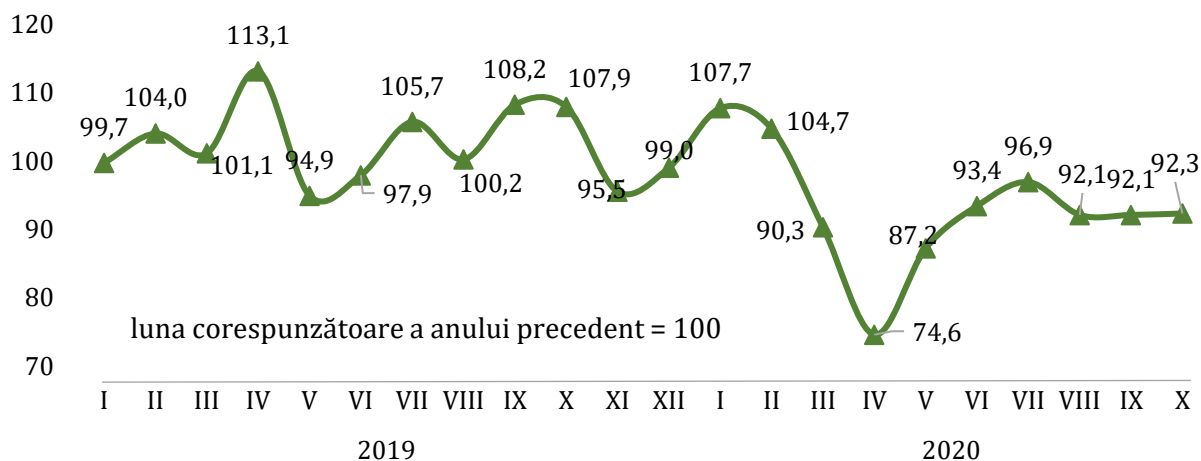

Figura 1.4. Evoluția indicilor producției industriale ianuarie 2019 - octombrie 2020 (serie brută)

Sursa: Calculele autorului în baza datelor Biroului Național de Statistică

În cadrul industriei prelucrătoare, activitățile care au avut cele mai semnificative creșteri au fost „Fabricarea substanțelor și a produselor chimice” (+25,0%), „Producția altor produse din metale nemetalifere” (+8,6%) și „Industria construcțiilor metalice și a produselor din metal, exclusiv

mașini, utilaje și instalații” (+6,7%). În același timp, cele mai mari descreșteri au fost înregistrate de către activitățile „Fabricarea echipamentelor electrice” (-38,5%), „Fabricarea autovehiculelor, a remorcilor și semiremorcilor” (-36,5%) și „Fabricarea calculatoarelor și a produselor electrice și optice” (-35,8%).

Tabelul 1.1. Activitatea sectorului industrial în ianuarie - octombrie 2020

Activități economice industriale	Ianuarie- octombrie 2020 fata de ianuarie- octombrie 2019
INDUSTRIE - TOTAL	93,1
INDUSTRIA EXTRACTIVA	105,5
Alte activități extractive	106,3
INDUSTRIA PRELUCRATOARE	92,2
Industria alimentară	93,9
Fabricarea băuturilor	92,8
Fabricarea produselor de tutun	C
Fabricarea produselor textile	95,7
Fabricarea de articole de îmbrăcăminte	92,3
Tăbăcirea și finisarea pieilor; fabricarea articolelor de voiaj și marochinărie, harnașamentelor și încălțăminte; prepararea și vopsirea blănurilor	102,7
Prelucrarea lemnului, fabricarea produselor din lemn și plută, cu excepția mobilei; fabricarea articolelor din paie și din alte materiale vegetale împletite	69,6
Fabricarea hârtiei și a produselor din hârtie	100,8
Tipărire și reproducerea pe suporturi a înregistrărilor	85,8
Fabricarea produselor de cocserie și a produselor obținute din prelucrarea țiteiului	C
Fabricarea substanțelor și a produselor chimice	125,0
Fabricarea produselor farmaceutice de bază și a preparatelor farmaceutice	91,7
Fabricarea produselor din cauciuc și mase plastice	92,6
Producția altor produse din minerale nemetalifere	108,6
Industria metalurgică	90,6
Industria construcțiilor metalice și a produselor din metal, exclusiv mașini, utilaje și instalații	106,7
Fabricarea calculatoarelor și a produselor electronice și optice	64,2
Fabricarea echipamentelor electrice	61,5
Fabricarea de mașini, utilaje și echipamente n.c.a.	64,9
Fabricarea autovehiculelor, a remorcilor și semiremorcilor	63,5
Fabricarea altor mijloace de transport	C
Fabricarea de mobila	98,5
Alte activități industriale n.c.a.	100,8
Repararea, întreținerea și instalarea mașinilor și echipamentelor	83,5
PRODUCTIA SI FURNIZAREA DE ENERGIE ELECTRICA SI TERMICA, GAZE, APA CALDA SI AER CONDITIONAT	96,9

C = Date confidențiale (mai puțin de 3 unități raportoare)

Sursa: Datele Biroului Național de Statistică

Producția globală agricolă în gospodăriile de toate categoriile pentru perioada ianuarie – septembrie 2020 a însumat 21000,5 mil. MDL (în prețuri curente), astfel înregistrând o reducere semnificativă de 25,3% (în prețuri comparabile) față de perioada similară a anului precedent. Rezultatul obținut este o urmare a impactului negativ al condițiilor climatice nefavorabile ce au contribuit la scăderea producției vegetale în perioada respectivă cu 35,5% f.p.s.a.p. și a producției animaliere, care, de asemenea, s-a diminuat cu 2,8% f.p.s.a.p.

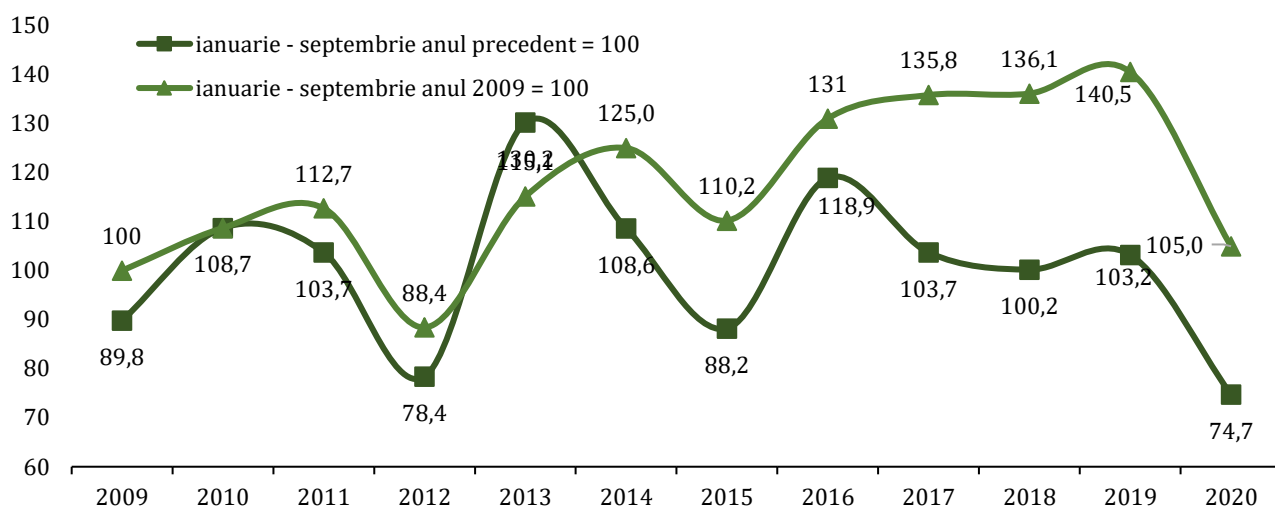

Figura 1.5. Evoluția volumului producției agricole în ianuarie-septembrie 2009-2020,%
Sursa: Calculele autorului în baza datelor Biroului Național de Statistică

Recolta globală a anului dat se caracterizează printr-o reducere simțitoare a tuturor culturilor agricole. Culturile cerealiere și leguminoase boabe (în afară de porumb) în gospodăriile de toate categoriile au însumat circa 700 mii tone, ceea ce constituie doar 50,7% față de perioada similară a anului 2019. Rezultatul dat se datorează, în special, reducerii recoltei de grâu cu 51,4%, a leguminoaselor boabe cu 49,2% și a orzului cu 37,2%.

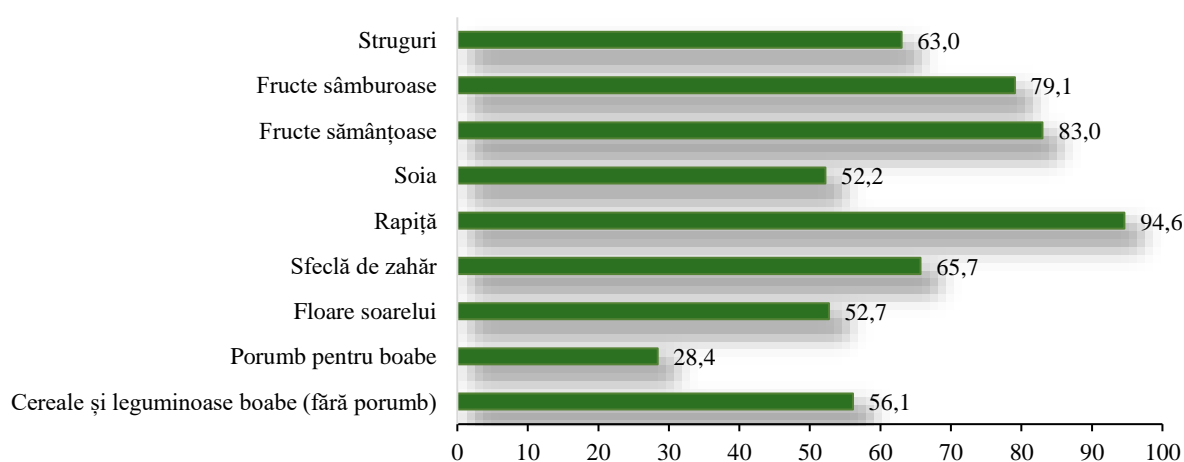

Figura 1.6. Indicele roadei medii la hectar la principalele culturi agricole în primele 9 luni ale anului 2020, față de perioada similară a anului precedent, %
Sursa: Elaborat în baza datelor Biroului Național de Statistică

În primele 9 luni ale anului 2020, în sectorul zootehnic, doar producția vitelor și păsărilor (în masă vie) a înregistrat o creștere cu 1,7% f.p.s.a.p. În același timp, producția de lapte și producția de ouă s-au diminuat cu 13,1% și 7,1%, respectiv.

Tabelul 1.2. Principalele tipuri ale producției animaliere, Ianuarie-septembrie 2020, %

	total	în % f.p.s.a.p 2020	ponderea în % față de total
Creșterea vitelor și păsărilor în masă vie – total (mii tone)	147,7	101,7	100
din care:			
întreprinderile agricole	73,0	116,0	49,4
gospodăriile populației	74,7	90,8	50,6
Lapte - total (mii tone)	269,3	86,9	100
din care:			
întreprinderile agricole	17,5	96,8	6,5
gospodăriile populației	251,8	86,2	93,5
Ouă - total mil. buc	535,6	92,9	100
din care:			
întreprinderile agricole	206,5	86,8	38,6
gospodăriile populației	329,1	97,2	61,4

Sursa: Elaborat în baza datelor Biroului Național de Statistică

Investițiile în active imobilizate

În primele 9 luni ale anului 2020, investițiile în active imobilizate au atins cifra de 15020,0 mil. MDL (în prețuri curente), ce reprezintă o diminuare cu 4,4% (în prețuri comparabile) comparativ cu perioada similară a anului precedent. Această descreștere se datorează în mare parte investițiilor în imobilizări corporale, care constituind 14706,3 mil. MDL sau 97,9% din totalul investițiilor în perioada dată, s-au redus cu 4% f.p.s.a.p. Totodată, investițiile în imobilizările necorporale cu toate că au o cotă de doar 2,1% din totalul investițiilor în active imobilizate în perioada respectivă s-au diminuat cu 19,4% f.p.s.a.p.

În cadrul investițiilor în imobilizările corporale, creșteri au fost înregistrate la mijloacele de transport (+33,4%), clădirile rezidențiale (+7,0%) și construcțiile inginerești (+6,2). Cea mai semnificativă diminuare a fost înregistrată la alte imobilizări corporale (-24,0%).

Sursa principală a investițiilor, ca și în perioadele precedente, au fost mijloacele proprii ale investitorilor, care în perioada respectivă s-au diminuat cu 7,5% f.p.s.a.p. și au atins cota de 58,9% din totalul investițiilor în activele imobilizate.

Tabelul 1.3. Structura investițiilor în active imobilizate în perioada
ianuarie-septembrie 2020

	Realizări, mil. MDL	în % față de ianuarie - septembrie 2019	în % față de total
Investiții în active imobilizate - total	15020,0	95,6	100
Imobilizări necorporale	313,7	80,6	2,1
Imobilizări corporale	14706,3	96,0	97,9
din care:			
- clădiri rezidențiale	2391,3	107,0	15,9
- clădiri nerezidențiale	2348,5	80,1	15,6
- construcții inginerești	3322,7	106,2	22,1
- mașini, utilaje, instalații de transmisie	4112,7	85,5	27,4
- mijloace de transport	1952,9	133,4	13,0
- alte imobilizări corporale	578,2	76,0	3,9

Sursa: Calculele autorului în baza datelor Biroului Național de Statistică

Cele mai mari creșteri față de aceeași perioadă a anului 2020 au fost înregistrate din partea fondului rutier, ce în perioada respectivă a crescut practic de 2 ori și din partea creditelor și împrumuturilor externe ce au înregistrat o creștere cu 59,6% f.p.s.a.p.

Tabelul 1.4. Structura investițiilor în active imobilizate pe surse de finanțare în perioada
ianuarie-septembrie 2020

	Milioane MDL (prețuri curente)	În % ianuarie - septembrie 2020 față de ianuarie - septembrie 2019
Total	15020,0	95,6
Surse proprii de finanțare ale investitorilor	8857,0	92,5
Bugetul de stat	1106,3	85,3
Bugetele proprii ale unităților administrativ - teritoriale	653,8	69,7
Creditele și împrumuturile interne	1080,9	72,5
Creditele și împrumuturile externe	1693,3	159,6
Surse din străinătate	684,1	92,0
Fondul rutier	692,9	205,4
Fondul ecologic	85,7	92,1
Alte surse	166,1	98,3

Sursa: Calculele autorului în baza datelor Biroului Național de Statistică

Comerț și alte servicii destinate pieței

După ce în luna aprilie a anului 2020, **cifra de afaceri a comerțului cu amănuntul** și-a atins valoarea minimă, acesta și-a schimbat vectorul în partea ascendentă (excepție fiind luna august), astfel însumând pentru perioada ianuarie-septembrie 2020 o valoare mai pozitivă cu 1,4% comparativ cu perioada similară a anului 2019.

Însă, în același timp, **cifra de afaceri pentru serviciile de piață prestate populației** s-a diminuat comparativ cu perioada ianuarie-septembrie 2019 cu 21,2%.

Cu toate că în prima jumătate a anului **comerțul cu amănuntul** a avut o creștere de doar 1,4% f.p.s.a.p., în cadrul acestuia au fost activități care au avut mult de suferit, printre care cel mai tare se evidențiază "Comerțul cu amănuntul de bunuri culturale și recreative, în magazine specializate" cifra de afacere a căruia s-a redus cu 37,3%. De asemenea, în perioada dată se evidențiază și reducerea cifrei de afacere a "Comerțului cu amănuntul al carburanților pentru autovehicule în magazine specializate" cu 18,7%. Însă, în același timp, au fost înregistrate și creșteri ale cifrei de afaceri, și anume în "Comerțul cu amănuntul al produselor casnice, în magazinele specializate" (+22,0%) și în "Comerțul cu amănuntul al produselor alimentare, băuturilor și al produselor din tutun, în magazinele specializate" (+10,4%).

**Tabelul 1.5. Indicii valorici ai cifrei de afaceri pentru comerțul cu amănuntul
(excepție comerțul cu autovehicule și motocicletele)**

Activitatea economică	în % față de ianuarie - septembrie 2019
Comerț cu amănuntul	101,4
din care:	
Comerț cu amănuntul în magazine nespecializate	98,5
Comerț cu amănuntul al produselor alimentare, băuturilor și al produselor din tutun, în magazine specializate	110,4
Comerț cu amănuntul al carburanților pentru autovehicule în magazine specializate	81,3
Comerț cu amănuntul al echipamentului informatic și de telecomunicații în magazine specializate	115,3
Comerț cu amănuntul al altor produse casnice, în magazine specializate	122,0
Comerț cu amănuntul de bunuri culturale și recreative, în magazine specializate	62,7
Comerț cu amănuntul al altor bunuri, în magazine specializate	104,8
Servicii de piață prestate populației	78,8
din care:	
Activități de cazare și alimentație publică	52,1
Activități ale agențiilor turistice și ale turoperatorilor; alte servicii de rezervare și asistență turistică	34,6
Învățământ	89,1
Sănătate și asistență socială	105,5
Activități de recreare și agrement	60,2
Reparații de calculatoare, de articole personale și de uz gospodăresc	128,5
Alte activități și servicii	90,0

Sursa: Datele Biroului Național de Statistică

În cadrul **comerțului cu ridicata** cât și în cadrul **serviciilor de piață prestate întreprinderilor**, de asemenea sunt înregistrate micșorări a cifrelor de afacere cu 8,2% și 17,9%, respectiv, față de aceeași perioadă a anului 2019.

Tabelul 1.6. Indicii valorici ai cifrei de afaceri pentru comerțul cu ridicata (excepție comerțul cu autovehicule și motocicletele)

Activitatea economică	în % față de ianuarie - septembrie 2020 (prețuri curente)
Comerț cu ridicata	91,8
din care:	
Activități de intermediere în comerțul cu ridicata	54,4
Comerț cu ridicata al produselor agricole brute și al animalelor vii	101,4
Comerț cu ridicata al produselor alimentare, al băuturilor și al tutunului	95,9
Comerț cu ridicata al bunurilor de consum	88,8
Comerț cu ridicata al echipamentului informatic și de telecomunicații	161,7
Comerț cu ridicata al altor mașini, echipamente și furnituri	78,6
Comerț cu ridicata specializat al altor produse	86,1
Comerț cu ridicata nespecializat	84,9
Servicii de piață prestate întreprinderilor	82,1
din care:	
Transport și depozitare	65,5
Informații și telecomunicații	103,4
Tranzacții imobiliare	79,4
Activități profesionale, științifice și tehnice	86,8
Activități de servicii administrative și activități de servicii suport	106,0

Sursa: Datele Biroului Național de Statistică

Transportul

În primele zece luni ale anului 2020, **volumul de mărfuri transportate** pe toate tipurile de transport a atins cifra de 13,5 mil. tone de mărfuri sau comparativ cu perioada similară anului precedent cu 13,8% mai puțin. De asemenea, și parcursul mărfurilor care a atins cifra de 3783,5 mil. tone-km, în perioada respectivă s-a redus cu 8,0% f.p.s.a.p.

În mare parte, rezultatul obținut se datorează transportării de mărfuri pe **cale rutieră**, care transportând în perioada respectivă 80,4% din totalul mărfurilor transportate, s-a diminuat cu 8,8% f.p.s.a.p. Cea mai semnificativă diminuare în perioada dată a fost înregistrată la transportarea mărfurilor pe **cale feroviară**, marcând o reducere cu 32,5%, fiind urmată de transportarea mărfurilor pe **cale aeriană** cu o reducere cu 21,8%. Doar transportarea mărfurilor pe cale fluvială a marcat o creștere cu 64,1% f.p.s.a.p.

Tabelul 1.7. Volumul mărfurilor transportate în perioada ianuarie-octombrie 2020

	Ianuarie - octombrie 2020	în % față de ianuarie - octombrie 2019	Cota din totalul mărfurilor transportate
Mărfuri transportate - total, mii tone	13545,1	86,2	100
din care pe modul de transport:			
- feroviar	2464,5	67,5	18,2
- rutier	10896,8	91,2	80,4
- fluvial	182,8	164,1	1,3
- aerian	1,0	78,2	0,01

Sursa: Calculele autorului în baza datelor Biroului Național de Statistică

Transportul public în Republica Moldova în perioada respectivă a transportat 45156,8 mii pasageri, ce constituie doar 52,8% comparativ cu perioada similară a anului 2019. Rezultatul obținut s-a datorat transportării de pasageri prin intermediul transportului rutier care constituind 97,5% din totalul pasagerilor transportați în perioada dată, s-a diminuat cu 46,9% f.p.s.a.p. De asemenea, și transportarea pasagerilor prin intermediul transportului feroviar și aerian în perioada dată au înregistrat scăderi cu 41,3% și 76,4%, respectiv. Doar transportarea pasagerilor pe cale fluvială în perioada ianuarie – octombrie 2020 se bucură de o creștere cu 47,3% f.p.s.a.p.

Tabelul 1.8. Numărul de pasageri transportați pe moduri de transport public ianuarie-octombrie 2019

	Mii pasageri	în % față de ianuarie - septembrie 2017
Transport public:	45156,8	52,8
Rutier	44043,1	53,1
Aerian	332,5	23,6
Feroviar	606,9	58,6
Fluvial	174,3	147,3

Sursa: Calculele autorului în baza datelor Biroului Național de Statistică

Turismul

În ianuarie-septembrie 2020, turiștii și excursioniștii care au profitat de serviciile acordate de agențiile de turism și a turoperatorilor au atins cifra de 82,1 mii, marcând o diminuare cu 74,3% comparativ cu aceeași perioadă a anului precedent. Rezultatul obținut se datorează reducerii tuturor tipurilor de turism care au contribuit în mod diferit, astfel la **turismul receptor** au participat circa 6,8 mii de turiști și excursioniști (cu 56,3% mai puțin f.p.s.a.p.), la **turismul emițător** au participat 49,9 mii de turiști și excursioniști (cu 81,5% mai puțin f.p.s.a.p.) și la **turismul intern** au participat 25,3 mii de turiști și excursioniști (cu 23,9% mai mult f.p.s.a.p.).

Tabelul 1.7. Turiști și excursioniști participanți la turismul organizat prin intermediul agențiilor de turism și a turoperatorilor

	turiști și excursioniști în perioada ianuarie - septembrie 2020	% față de ianuarie - septembrie 2019
TOTAL	82 142	25,7
Turism receptor (primirea cetățenilor străini în țară)	16 864	43,7
Turism emițător (deplasarea rezidenților Republicii Moldova în străinătate)	49 963	18,5
Turism intern (deplasarea rezidenților Republicii Moldova prin interiorul țării, în scop turistic)	25 315	76,1

Sursa: Datele Biroului Național de Statistică

Din totalul persoanelor străine ce au vizitat Republica Moldova prin intermediul agențiilor de turism și a turoperatorilor în perioada ianuarie-septembrie 2020, 95,4% au vizitat țara cu scop de odihnă, recreere și agrement, 3,2% cu scop de afacere și scopuri profesionale și 1,4% cu scop de tratament. Majoritatea nerezidenților au fost originari din: România (74,1%), Ucraina (15,1%), și Federația Rusă (2,8%).

Persoanele rezidente ce au plecat din țară în perioada similară au avut scopul principal de odihnă, recreere și agrement (98,6%), principalele direcții fiind țările: Turcia (57,1%), România (11,2%), Egipt (10,3%) și Bulgaria (6,2%).

Capitolul II PREȚURI, RATE DE SCHIMB ȘI POLITICA MONETARĂ

2.1 PREȚURI ȘI RATE DE SCHIMB

Prețuri

Pandemia și-a lăsat amprenta și asupra evoluției prețurilor, care deși sunt în ascensiune și-au încetinit semnificativ ritmul de creștere. În primele nouă luni ale anului 2020 rata anuală a inflației a fost de 4,8%, înregistrând o accelerare de ritm cu 0,7 p.p. peste nivelul înregistrat în perioada similară a anului precedent. Dinamica descendentă a ritmului de creștere a prețurilor în anul curent este vizibilă în special prin prisma evoluției prețurilor în expresie trimestrială și lunară, declin alimentat de scăderea cererii interne și reducerea prețurilor la petrol pe piața internațională.

Rata medie anuală a inflației pentru trimestrul III, 2020 a constituit 3,3% coornd sub limita inferioară a coridorului de variație a țintei, stipulate în Strategia politicii monetare a BNM pe termen mediu. Comparativ cu perioada similară a anului precedent ritmul de creștere a inflației a decelerat cu 2,4 p.p. În aceeași perioadă, pentru componentele IPC s-au înregistrat următoarele majorări: produse alimentare – 7,2%, produse nealimentare – 0%, servicii – 2,2% f.p.s.a.p.

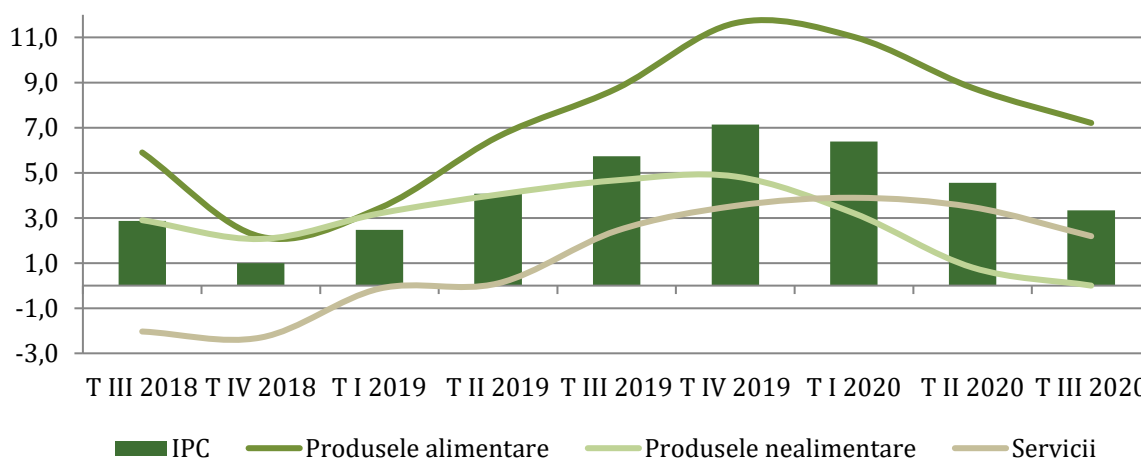

Figura 2.1.1. Ritmul anual de creștere a IPC

Sursa: Conform datelor Biroului National de Statistică

În trimestrul III 2020, **prețurile la produsele alimentare** s-au majorat cu 7,2% înregistrând o reducere a ritmului de creștere cu 1,5 puncte procentuale față de nivelul înregistrat în trimestrul III al anului precedent și 1,6 p.p. față de trimestrul precedent (în expresie lunară, comparativ cu perioada similară a anului precedent, s-au produs următoarele majorări: în iulie – 8,1%, în august – 7,6%, în septembrie – 5,9%).

În trimestrul III al anului 2020 f.p.s.a.p., au crescut prețurile la fructe proaspete cu 34%, inclusiv la struguri cu 15,8 și la citrice cu 17,3%; au crescut prețurile la legume cu 15,6%, inclusiv la boboase cu 33%, la usturoi cu 14%, la morcov cu 12,7%. Au crescut prețurile la ouă cu 11,9%, la

lapte și produse lactate cu 7,6%. Diminuări de preț în această perioadă au înregistrat cartofii cu 19%, ceapa cu 21,8% și varza cu 5%.

La nivelul subgrupeii *mărfurilor nealimentare*, prețurile în trimestrul III, 2020 s-au menținut la nivelul perioadei similare a anului precedent, ceea ce a constituit o decelerare de ritm față de perioada analogică a anului precedent cu 4,7 p.p. (în expresie lunară, comparativ cu perioada similară a anului precedent, creșterile au fost de: 0,4% în iulie, de 0% în august și de (-0,4%) în septembrie).

Creșteri ușoare de preț au înregistrat majoritatea produselor nealimentare, cu excepția combustibilului, frigiderelor, televizoarelor și mașinilor de spălat. Cele mai mari majorări de preț au fost înregistrate la: mobilă – cu 5,7%, articole de galanterie – 5,5%, autoturisme – 4,9% etc. Prețurile la produsele nealimentare în această perioadă au fost temperate de diminuarea prețurilor la combustibili și scăderea cererii interne.

Prețurile la servicii în perioada vizată, deși într-o proporție mai scăzută dar și-au diminuat și ele ritmul de creștere, acestea fiind alimentate anterior de ajustarea tarifului la energia electrică și a celui la transportul interurban de pasageri. În trimestrul III al anului 2020 prețurile la servicii au crescut cu 2,2% f.p.s.a.p ceea ce reprezintă o scădere de 0,2 p.p. față de nivelul indicatorului respectiv în anul 2019. În expresie lunară, comparativ cu perioada similară a anului precedent indicii prețurilor la servicii în lunile iulie, august și septembrie au fost de 3,8%, 2,1% și 0,7% corespunzător. În perioada de referință, comparativ cu trimestrul III al anului precedent semnificativ a crescut prețul la serviciile de transport de auto de pasageri – cu 25%. Creștere au înregistrat și prețurile în alimentația publică cu 5,2% și la serviciile rituale cu 3,4% f.p.s.a.p.

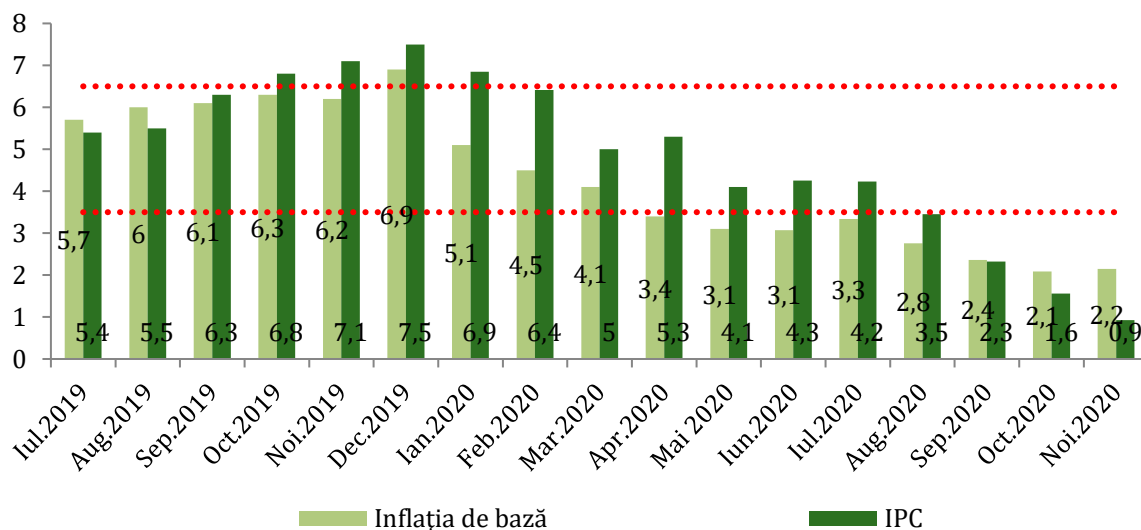

Figura 2.1.2. Ritmul anual de creștere al IPC și inflației de bază, %

Sursa: Conform datelor Biroului Național de Statistică

În primele trei trimestre ale anului 2020 contribuția inflației de bază la dinamica prețurilor de consum a urmat o traiectorie descendentă. În trimestrul III, 2020 rata inflației de bază a înregistrat un ritm mai temperat față de IPC și a constituit 2,8% f.p.s.a.p. fiind în descreștere cu 3,1p.p. f.p.s.a.p. Pe fundalul diminuării cererii interne și aprecierii monedei naționale dintre

componentele inflației de bază cu cea mai simțitoare scădere a cererii interne au fost îmbrăcămintea, încălțăminte, articolele de uz casnic etc.

În expresie lunară, comparativ cu perioada similară a anului precedent, ritmul de creștere a inflației de bază a înregistrat următoarele valori: în iulie – 3,3%, în august – 2,8% și în septembrie – 2,4%.

Prețurile producției industriale chiar dacă sunt încă în ascensiune, și-au încetinit semnificativ creșterea în trimestrul III al anului 2020. În lunile iulie-septembrie 2020 ritmul de creștere a indicelui anual al prețurilor producției industriale a scăzut comparativ cu perioada similară a anului precedent cu 0,7 p.p. și a atins nivelul de 2,0%. În ramurile industriei s-au înregistrat următoarele evoluții: prețurile în industria extractivă și cea prelucrătoare au înregistrat o creștere de 0,4% și 3% corespunzător, iar în sectorul energetic s-au diminuat cu 10,8% f.p.s.a.p.

Contribuție sporită la creșterea prețurilor producției industriale în trimestrul III, 2020 continuă să exercite prețurile industriei prelucrătoare ca urmare a majorării prețurilor în industria alimentară și în cea a fabricării substanțelor și produselor chimice. Creșterea prețurilor la produsele chimice s-a realizat sub presiunea cererii sporite, determinate de situația epidemiologică din țară, necesitatea crescută de dezinfectanți și alte substanțe chimice protectoare.

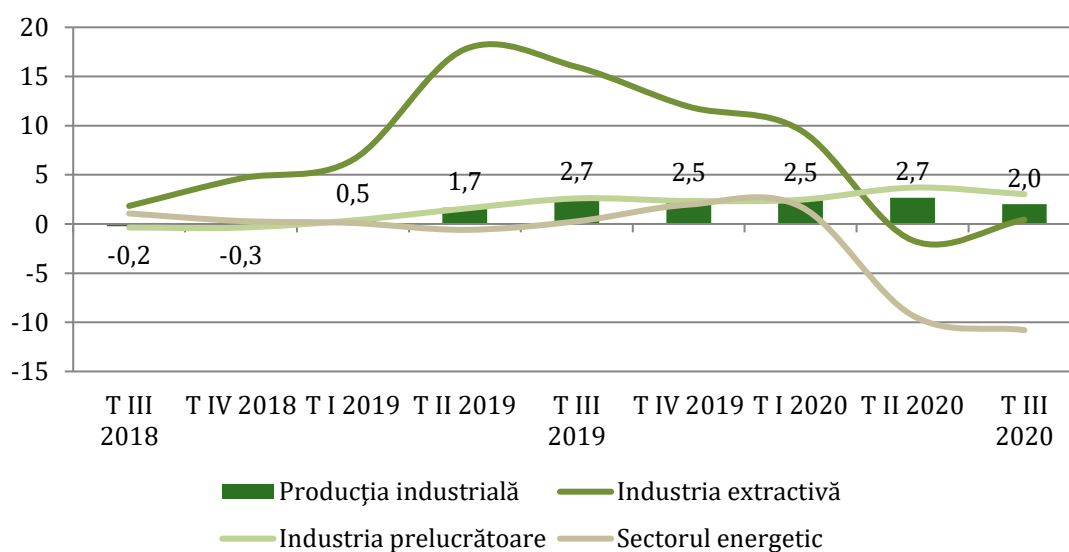

Figura 2.1.3. Ritmul anual de creștere a prețurilor producției industriale și a componentelor sale, %

Sursa: Conform datelor Biroului Național de Statistică

Condițiile climatice adverse și-au lăsat amprenta asupra prețurilor la produsele agricole care sunt în creștere deja al 5-lea trimestru la rând, înregistrând valori record pentru ultimii 5 ani. Indicele prețurilor la produsele agricole în trimestrul III, 2020 a constituit 18,1% față de perioada analogică a anului precedent. Majorarea prețurilor la produsele agricole este în măsură să genereze presiuni pro-inflaționiste pe viitor cu impact asupra prețurilor la produsele alimentare.

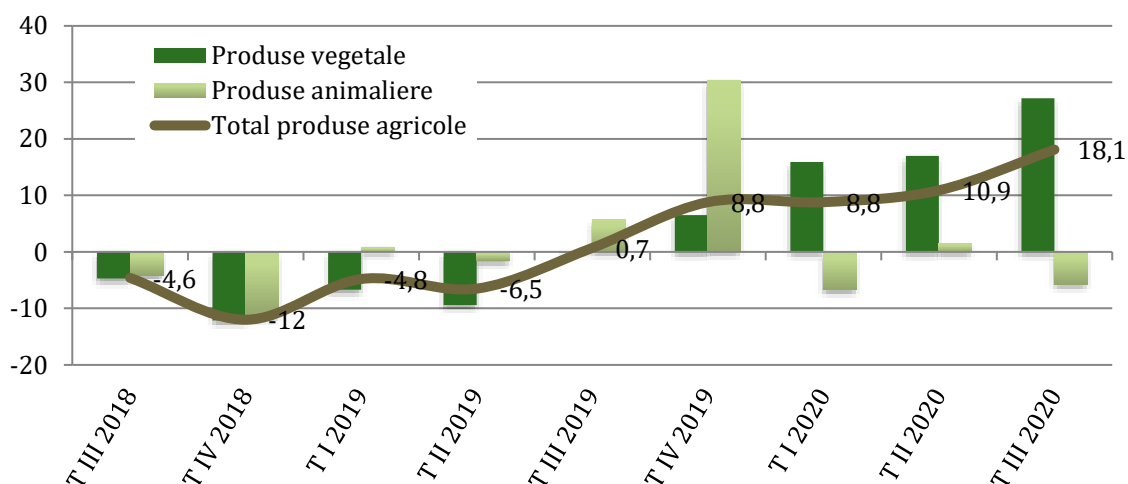

Figura 2.1.4. Ritmul anual de creștere a prețurilor la produsele agricole, %

Sursa: Conform datelor Biroului Național de Statistică

La majorarea prețurilor la produsele agricole au contribuit în special prețurile la produsele vegetale, care în perioada de referință au crescut cu 27,2% f.p.s.a.p. Produsele animale la rândul său și-au redus ritmul de creștere înregistrând valori negative de 5,8% comparativ cu perioada similară a anului trecut.

Sectorul agrar fiind unul din sectoarele primordiale ale economiei naționale, creșterea prețurilor pe această filieră ar putea fi considerată drept încurajatoare pentru agricultori, totuși sporirea excesivă a acestor prețuri ar crea pe viitor presiuni inflaționiste asupra prețurilor produsele alimentare.

Rate de schimb

Primele nouă luni ale anului 2020 au fost marcate de aprecierea monedei naționale față de principalele valute de referință, însă o dată cu implementarea unor planuri de redresare a economiei UE pe plan extern și intervențiile BNM pe piața valutară internă, moneda națională, spre sfârșitul anului, a mai cedat din poziții.

În trimestrul III 2020, cursul mediu nominal de schimb față de principalele valute de referință a fost de 16,8 MDL/USD și 19,6 MDL/EUR, apreciindu-se comparativ cu perioada similară a anului precedent cu 5,4% față de dolarul SUA și cu 0,7% față de moneda unică europeană. Iar în trimestrul IV 2020, cursul mediu nominal de schimb față de principalele valute de referință a fost de 17,1 MDL/USD și 20,4 MDL/EUR, apreciindu-se la final de an, comparativ cu perioada similară a anului precedent cu 1,9% față de dolarul SUA și depreciindu-se cu 5,7% față de moneda unică europeană.

În expresie lunară, cursul mediu de schimb al leului față de dolarul SUA a fluctuat în a doua jumătate de an în intervalul de la 16,7 – 17,3 MDL/USD iar față de moneda unică europeană a sporit treptat de la 19,5 – 21,0 MDL/EUR.

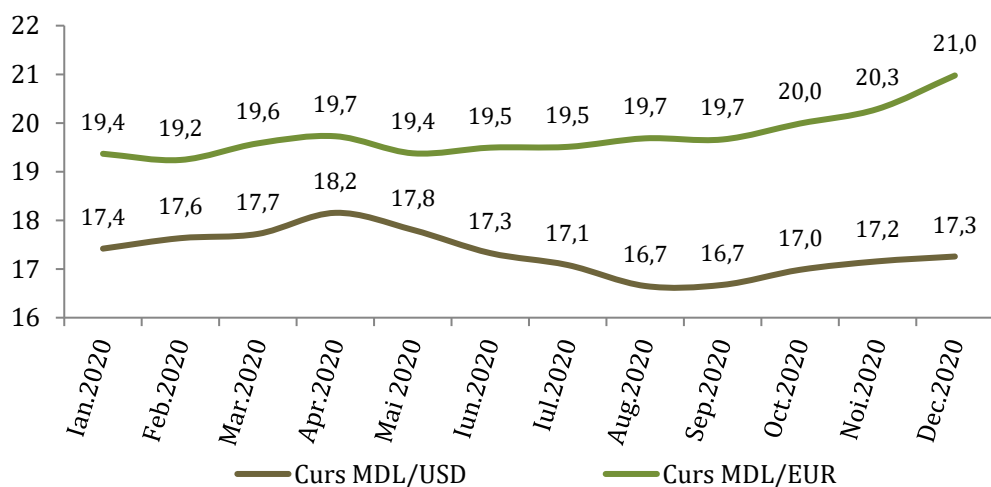

Figura 2.1.5. Evoluția cursului nominal de schimb mediu lunar al MDL comparativ cu USD și EURO

Sursa: Conform datelor Băncii Naționale a Moldovei

Deprecierea monedei naționale spre sfârșit de an se datorează în special creșterii cursului valutar de schimb al monedei EUR față de dolarul SUA pe plan internațional și intervențiilor considerabile ale BNM pe piața valutară internă în calitate de cumpărător de valută.

Fluctuațiile cursului nominal de schimb a monedei naționale precum și situația economică complicată din lume care a lovit inclusiv și țările dezvoltate, și-au lăsat amprenta și asupra cursului real de schimb a monedei naționale. În trimestrul III, 2020 leul moldovenesc în termeni reali comparativ cu p.s.a.p. iar în trimestrul IV, moneda națională s-a apreciat cu 2% față de USD față de p.s.a.p și s-a depreciat (pentru prima dată din anul 2016) cu 1,9% față de moneda Euro.

2.2. POLITICA MONETARĂ

Primele nouă luni ale anului 2020 au fost marcate de decizii de politică monetară care s-au conformat acumulării unor presiuni dezinflaționiste nepronozate anterior de BNM, amplificate de riscurile și incertitudinile cauzate de situația epidemiologică din lume. Facilitarea condițiilor monetare pentru stimularea creșterii volumului de împrumuturi bancare s-a realizat prin scăderea treptată a ratelor de politică monetară, îngustarea coridorului simetric format în jurul ratelor dobânzilor la facilitățile permanente, diminuarea decalajului dintre cele două rate ale rezervelor obligatorii din mijloace atrase de bănci. Tot în această perioadă BNM și-a completat rezervele valutare până la un nou nivel record.

TENDINȚE ÎN ECONOMIA MOLDOVEI

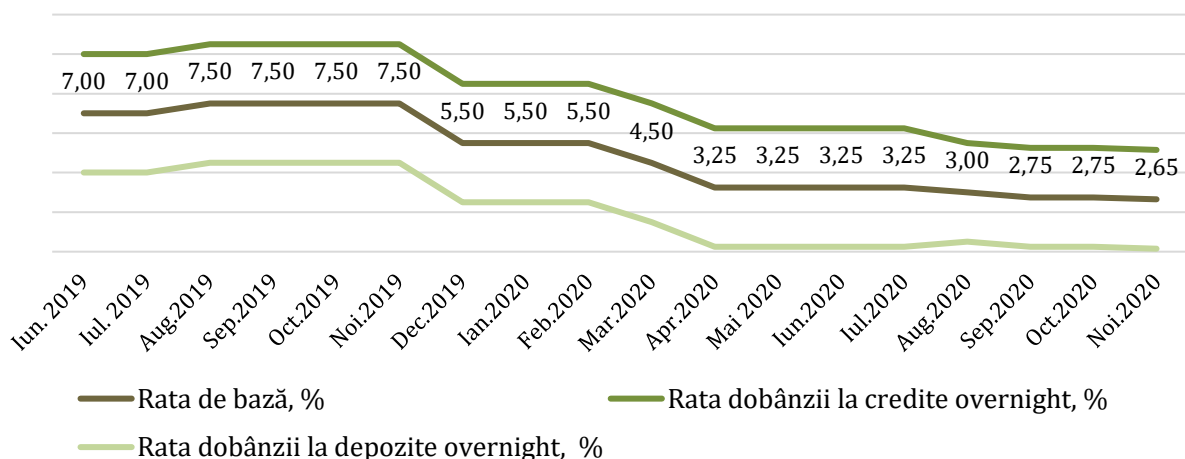

Figura 2.2.1. Evoluția ratelor la instrumentele de politică monetară ale BNM

Sursa: Conform datelor Băncii Naționale a Moldovei

Instrumentele politicii monetare

În trimestrul III, 2020 BNM a diminuat în două etape rata dobânzii de politică monetară coborând-o de la nivelul de 3,25% la 3% în luna august și la 2,75% în septembrie. O dată cu diminuarea ratei de bază la 3% în luna august, 2020 a fost îngustată și amplitudinea coridorului simetric format în jurul său de ratele dobânzilor la facilitățile permanente (de la ± 3 puncte procentuale la $\pm 2,5$ p.p.). În așa mod rata dobânzii la creditele overnight la sfârșitul celui de al treilea trimestru al anului 2020 a constituit 5,25% iar rata dobânzii la depozitele overnight – 0,25%. Aceste nivele ale ratelor fiind la acel moment cele mai scăzute în istoria țării. Acestea au fost diminuate ulterior încă cu 0,1 p.p., în octombrie rata de bază constituind deja 2,65%. **Astfel, în ultimele douăsprezece luni, rata de bază a fost redusă de 2,5 ori!**

Toate deciziile BNM în această perioadă tind să întărească capacitatea economiei naționale de a face față unor eventuale evoluții economice adverse, pentru menținerea stabilității prețurilor și respectiv, realizării obiectivului său primordial.

Rezervele obligatorii

Reducerea ratei rezervelor obligatorii – factor suplimentar de facilitare a accesului la credite în moneda națională. În trimestrul III, BNM a diminuat în două etape rata rezervelor obligatorii din mijloace atrase în lei moldovenești și în valută neconvertibilă, cumulativ cu 2,0 p.p., respectiv de la 34,0% la 33,0% în august și apoi la 32,0% în septembrie.

Pentru încurajarea operațiunilor de intermediere în monedă națională în detrimentul celor în valută, informativ este și faptul că pentru aceeași perioadă rata rezervelor obligatorii de la mijloacele atrase în valute convertibile a crescut cumulativ cu 6,0 puncte procentuale, în luna august – la 24,0% și în septembrie la 27%.

TENDINȚE ÎN ECONOMIA MOLDOVEI

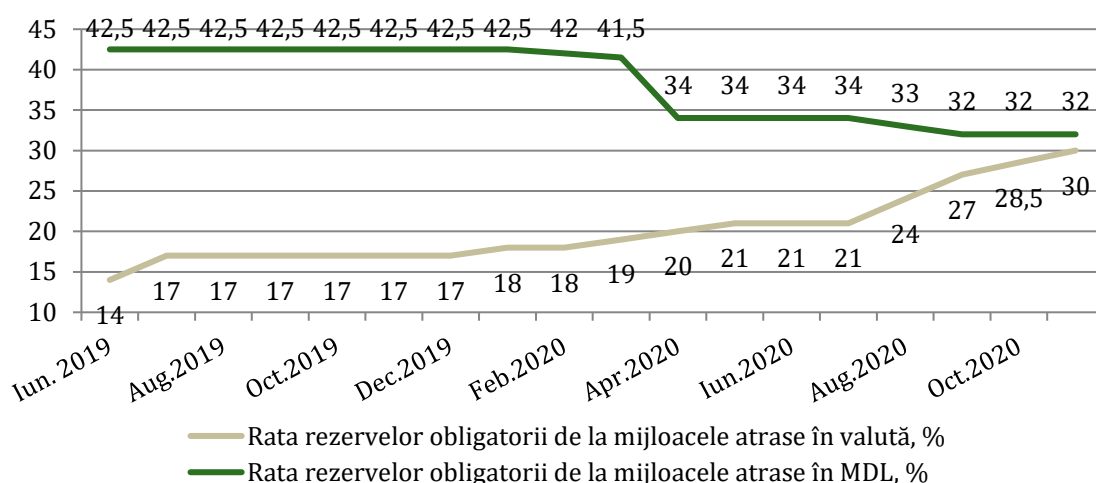

Figura 2.2.2. Evoluția ratelor rezervelor obligatorii

Sursa: Conform datelor Băncii Naționale a Moldovei

Ținând cont de informațiile oferite de BNM precum și evoluția ulterioară a ratelor la rezervele obligatorii se observă o tendință de echilibrare a nivelului acestora cu scopul de a facilita intermedierea financiară în monedă națională. Ceea ce ne permite să presupunem că la începutul anului viitor se așteaptă o egalare a ratelor pentru ambele clase de rezerve obligatorii la un nivel de circa 30% din fondurile atrase.

Operațiunile de piață deschisă și facilitățile permanente

În trimestrul III al anului 2020 BNM a continuat cu o periodicitate de 14 zile să efectueze operațiuni de piață deschisă, acesta fiind un instrument principal al ajustărilor lichidităților sistemului bancar. Pe parcursul trimestrului III, 2020 soldul mediu lunar al operațiunilor de sterilizare s-a situat la un nivel superior perioadei similare a anului precedent (în creștere cu 0,28 mld. MDL) și a constituit 5,42 mld. MDL. Cel mai înalt sold a fost înregistrat în luna septembrie 2020, când soldul mediu zilnic al vânzărilor de CBN-uri a fost – 5,5 mld. MDL. Sporirea volumului de CBN vândute băncilor vine în tandem cu acțiunile BNM pe piața valutară internă.

Intervențiile pe piața valutară și rezervele oficiale

În trimestrul III, 2020 BNM a intervenit constant pe piața valutară în calitate de cumpărător de valută. Intervențiile BNM în această perioadă au ca scop injectarea de masă monetară suplimentară în economie, pentru stimularea cererii interne, consumului și diminuarea presiunilor dezinflaționiste. Volumul procurărilor de valută în trimestrul III, 2020 a constituit în sumă circa 106 mil.USD.

Tabel 2.2.1. Activitatea BNM pe piața valutară interbancară în perioada ianuarie 2020 – iulie 2020

Luna	Volumul procurărilor, (echivalentul în mil. dolari SUA)	Volumul vânzărilor, (echivalentul în mil. dolari SUA)
Ianuarie 2020	0	0
Februarie 2020	0	0
Martie 2020	114,55	0,35

TENDINȚE ÎN ECONOMIA MOLDOVEI

Aprilie 2020	55,92	3,35
Mai 2020	0	25
Iunie 2020	0	22
Iulie 2020	0	48
August 2020	0	28
Septembrie 2020	0	29,6
Octombrie 2020	0	68,9
Noiembrie 2020	0	30

Sursa: Conform datelor Băncii Naționale a Moldovei

Nivelul rezervelor oficiale de la începutul anului 2020 rămâne conform tuturor cerințelor de adecvare, asigurând un nivel suficient de acoperire a importurilor de mărfuri și servicii și este în creștere constantă.

Rezervele oficiale la sfârșitul trimestrului III, 2020 s-au majorat cu 511,4 mil.USD față de perioada similară a anului precedent și au constituit 3453 mil.USD. Majorarea volumului rezervelor a fost realizată în mare parte din contul majorării volumului de rezerve valutare deținute de bănci la BNM, cumpărarea de valută de piața internă, obținerii de suport financiar sub formă de granturi și proiecte investiționale din partea FMI, UE etc. În aceste condiții, BNM dispune de toate pârghiile necesare pentru menținerea și în continuare a unei politici monetare relaxate necesare pentru încurajarea agenților economici să se crediteze și să investească în economie.

În următoarele luni, ale anului BNM a continuat suplinirea rezervelor oficiale și la sfârșitul anului 2020 acestea constituiau deja 3784 mil.USD ce constituie o creștere de 23,6% sau cu 724 mil.USD peste nivelul înregistrat la sfârșitul anului precedent.

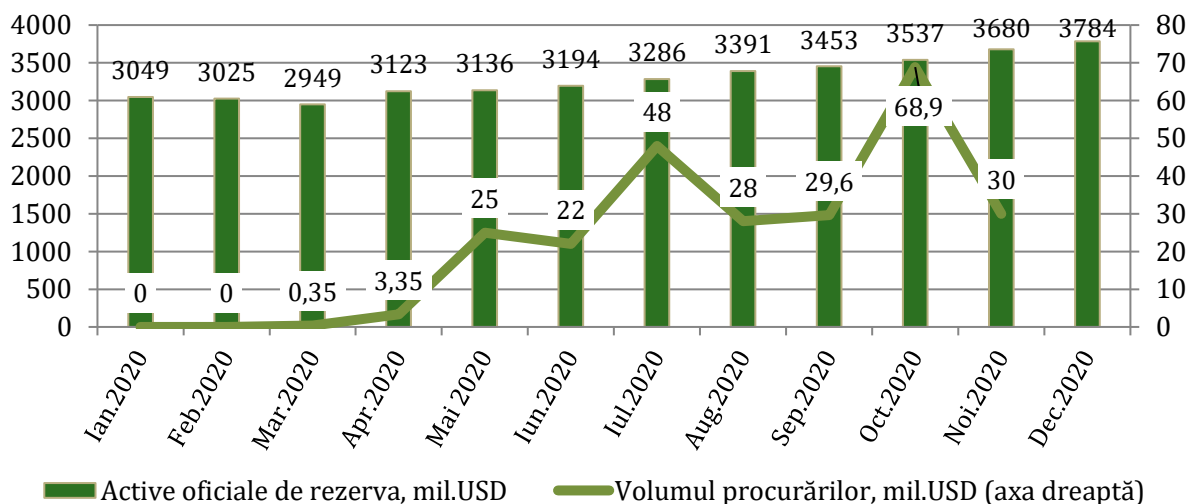

Figura 2.2.3. Evoluția activelor oficiale de rezervă

Sursa: Conform datelor Băncii Naționale a Moldovei

Indicatorii monetari

În condițiile contractării activităților economice și diminuării majorității indicatorilor macroeconomici volumul masei monetare în trimestrul III, 2020 a crescut cu 13,2% f.p.s.a.p. Aceasta ar fi putea fi considerat un moment pozitiv pentru relansarea viitoare a economiei dacă la baza creșterii masei monetare ar fi contribuit depozitele la termen, însă realitatea este alta.

Stocul agregatelor monetare la data de 30.09.2020, comparativ cu datele înregistrate la data de 30.09.2019 a evoluat după cum urmează:

- agregatul monetar M0 a înregistrat o creștere cu 16,1%, și a constituit aproximativ 26,4 mld. MDL;
- agregatul monetar M1 s-a majorat cu 16,6% și a atins un nivel de 48,4 mld. MDL;
- ritmul de creștere a agregatului monetar M2 a fost de 12,5%, și a constituit cca 68,6 mld. MDL
- agregatul monetar M3 a înregistrat o creștere de 13,2% și s-a cifrat la 99 mld. MDL.

La sfârșitul trimestrului III al anului 2020, volumului bazei monetare a înregistrat un spor de cca 8,8% f.p.s.a.p. și a constituit 49,6 mld. MDL.

La finalul trimestrului III, 2020 urmărim o sporire a volumului de masă monetară în monedă națională în special pe seama depozitelor la vedere.

Astfel, la 30.09.2020 componentele masei monetare erau distribuite în felul următor: agregatul monetar M0 (bani în circulație) – 26,7%; depozite la vedere – 22,2%; depozite la termen – 20,3% și depozite în valută – 30,7%. Comparativ cu datele de la sfârșitul trimestrului III al anului 2019, menționăm o reducere a ponderii depozitelor la termen cu 1,9 p.p. și o creștere a ponderii agregatului monetar M0 și depozitelor la vedere în monedă națională cu 0,7pp și 0,8pp corespunzător, și a depozitelor valută străină cu 0,4 p.p. f.p.s.a.p.

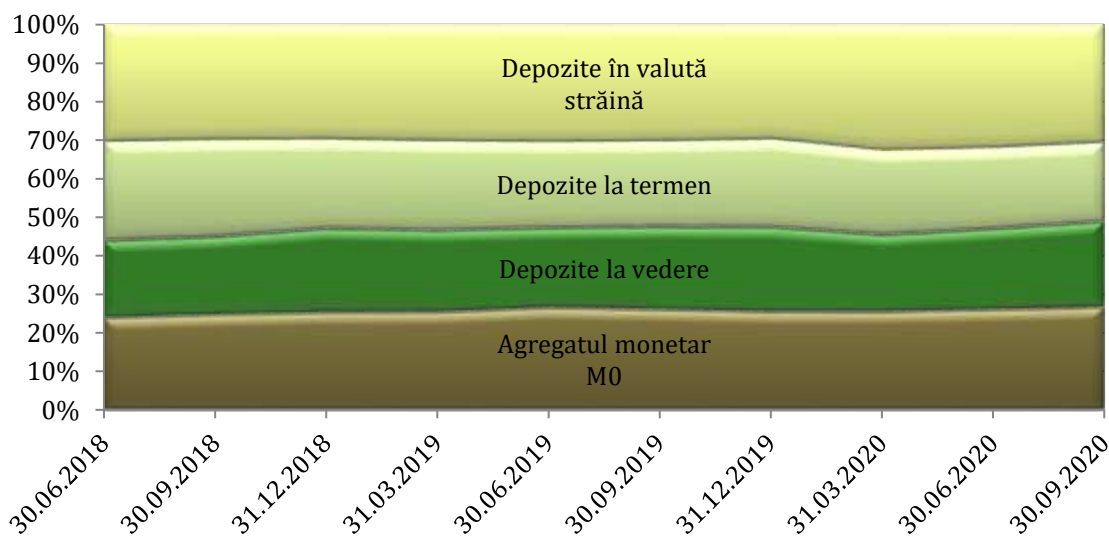

Figura 2.2.4. Structura masei monetare M3

Sursa: Calcule conform datelor Băncii Naționale a Moldovei

Sporirea volumului de masă monetară în special din contul majorării depozitelor la vedere și banilor în circulație demonstrează existența unei incertitudini macroeconomice sporite și sporirii înclinației marginale spre consum. Ceea ce reduce posibilitățile băncilor de a oferi credite investiționale pe termen lung economiei, credite necesare unei relansări și creșteri ulterioare.

Capitolul III

FINANȚE

3.1. FINANȚE PUBLICE

În perioada aprilie - noiembrie 2020, veniturile bugetului public național au înregistrat descreșteri, cu 2% mai puțin decât veniturile acumulate în aceeași perioadă a anului 2019.

În primele nouă luni ale anului 2020, veniturile bugetului public național (BNP) au constituit 44635 mil.MDL, în descreștere cu 643,6 mil.MDL sau în termeni nominali cu 1,4% comparativ cu perioada similară a anului 2019. La micșorarea încasărilor bugetului public în primele nouă luni ale anului 2020, au contribuit impozitele și taxe, care au însumat 28442 mil. MDL, în scădere cu 3% și granturile primite au scăzut cu 30,1% f.p.s.a.p. Iar contribuțiile și primele de asigurări au înregistrat creșteri cu 1,8% (însumând 13717,7 mil. MDL). La categoria alte venituri s-au înregistrat creșteri cu 1,4% în sumă de 2131,5 mil. MDL, față de perioada similară a anului 2019.

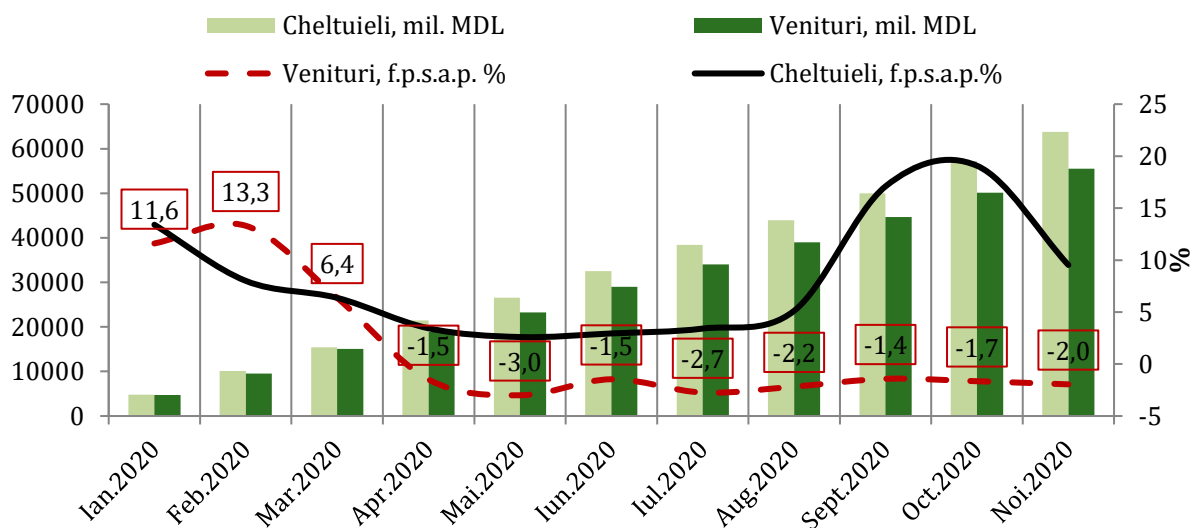

Figura 3.1.1. Dinamica veniturilor și a cheltuielilor publice în anul 2020, mil. MDL, %
Sursa: Elaborat de autor conform datelor Ministerului Finanțelor.

Cel mai mare aport la formarea veniturilor le au impozitele și taxe pe mărfuri și servicii cu o pondere de 45% (20071,7 mil. MDL) și impozitele pe venit cu o pondere de 15% din veniturile totale (7% impozitele din venitul persoanelor fizice și 8% venitul persoanelor juridice) iar accize au însumat 4567,3 mil. MDL cu o pondere de 10,2%. Un fapt important este de menționat, la poziția accize la mărfurile produse pe teritoriul Republicii Moldova au avut o creștere de 1,6% și accize la mărfuri importate au crescut cu 6% f.p.s.a.p. Respectiv și impozitul pe bunurile imobiliare a constituit 316,7 mil. MDL în creștere cu 4,2% față de septembrie 2019. Reduceri s-au înregistrat la impozitul pe proprietate constituit la 30.09.2020 - 462,1 mil. MDL în scădere cu 2,3% f.p.s.a.p.

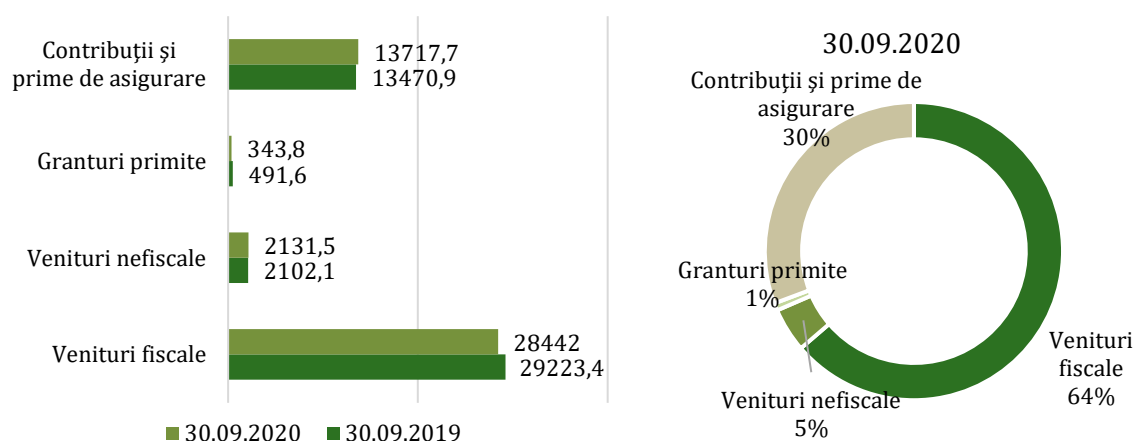

Figura 3.1.2. Structura veniturilor în BPN în al III-lea trimestru 2019-2020, mil. MDL, %
Sursa: Elaborat de autor conform datelor Ministerului Finanțelor

În al III-lea trimestru 2020, veniturile nefiscale au constituit 2131,5 mil. MDL sau cu 1,4% mai mult față de perioada similară al anului 2019. Respectiv, au crescut componentele acestuia: „Venituri din proprietate” cu 76,3% (însușind 586 mil. MDL) și „Donații voluntare” cu 9,3% (93,1 mil. MDL), iar componenta „Amenzi și sancțiuni” a scăzut cu 55,6 mil. MDL, (205,8 mil. MDL) f.p.s.a.p. În perioada analizată a anului curent am putut asista la o creștere a contribuțiilor și prime de asigurări obligatorii cu 1,8% f.p.s.a.p. Respectiv, la data de 30.09.2020 acestea au constituit suma de 13717,7 mil. MDL. De altfel, se observă o creștere ușoară a contribuțiilor de asigurări sociale de stat obligatorii cu 2% f.p.s.a.p. și respectiv a primelor pentru asigurările obligatorii de asistență medicală cu 1,5% f.p.s.a.p.

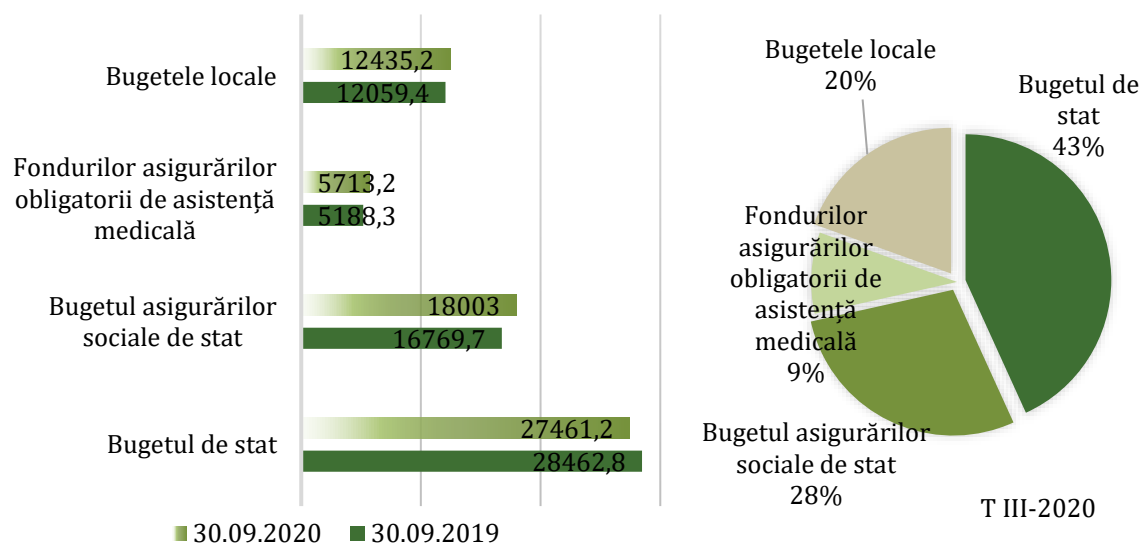

Figura 3.1.3. Structura veniturilor în BPN în al III-lea trimestru, 2020, %
Sursa: Elaborat de autor conform datelor Ministerului Finanțelor

În al III-lea trimestru 2020 din veniturile totale ale bugetului public național, veniturile bugetului de stat au constituit o pondere de 43,2%, veniturile bugetului asigurărilor sociale de stat – 28,3%, respectiv, veniturile din fondurile asigurării obligatorii de asistență medicală – 9% și veniturile

din bugetele locale – 19,5%. Prin urmare, veniturile totale ale bugetului de stat au constituit 27461,2 mil. MDL, inclusiv: veniturile generale și colectate – 25556,9 mil. MDL, granturi – 326,6 mil. MDL, transferuri primite în cadrul BPN – 4,8 mil. MDL și alte venituri – 1572,9 mil. MDL. Comparativ cu perioada similară a anului 2019, veniturile totale ale bugetului de stat s-au micșorat cu 3,5%, în urma reducerii veniturilor generale și colectate cu 3,5% f.p.s.a.p. În acest context, veniturile totale ale bugetului asigurărilor sociale de stat au constituit 18003,0 mil. MDL, care comparativ cu perioada respectivă a anului trecut a crescut cu 7,4% (1233,3 mil. MDL). Veniturile totale ale fondurilor asigurării obligatorii de asistență medicală au constituit 5713,2 mil. MDL, în creștere cu 10,1% (524,9 mil. MDL) comparativ cu aceeași perioadă a anului trecut. Veniturile totale ale bugetelor locale în III trimestru 2020, au constituit 12435,2 mil. MDL în creștere cu 3,1% (375,8 mil.MDL) f.p.s.a.p. Autoritățile publice locale au acumulat venituri din impozite și taxe în sumă de 2885,1 mil. MDL. Iar, transferul de la bugetul de stat au constituit în sumă de 9186,4 mil. MDL cu 4% mai mult față de perioada similară a anului precedent.

În primele nouă luni ale anului 2020, cheltuielile realizate din BPN sunt susținute preponderent de dinamica cheltuielilor sociale, înregistrând o creștere de 6,8% f.p.s.a.p. Partea de cheltuieli a bugetului public național în primele nouă luni ale anului 2020 s-a realizat în sumă de 49973 mil. MDL, fiind în creștere cu 6,8% comparativ cu perioada similară a anului 2019. În al III-lea trimestru 2020, ponderea cea mai mare au avut-o finanțările atribuite sectorului social:

- ✓ protecția socială cu o pondere de 37,86%, însumând 18921,8 mil. MDL;
- ✓ învățământ cu o pondere de 16,79%, însumând 8388,91 mil. MDL;
- ✓ ocrotirea sănătății cu o pondere de 13,50%, însumând 6745,5 mil. MDL;
- ✓ servicii de stat cu destinație generală cu o pondere de 8,67%, însumând 4333,7 mil.MDL;
- ✓ servicii în domeniul economiei o pondere de 11,44%, însumând 5718,8 mil. MDL.

În ansamblu, cheltuielile publice de ordin social au însumat în primele nouă luni ale anului 2020 – circa 26821,4 mil. MDL ceea ce reprezintă în jur de 53,6% (mai mult cu 1,12 p.p. f.p.s.a.p.) din valoarea totală a cheltuielilor publice realizate în perioada dată.

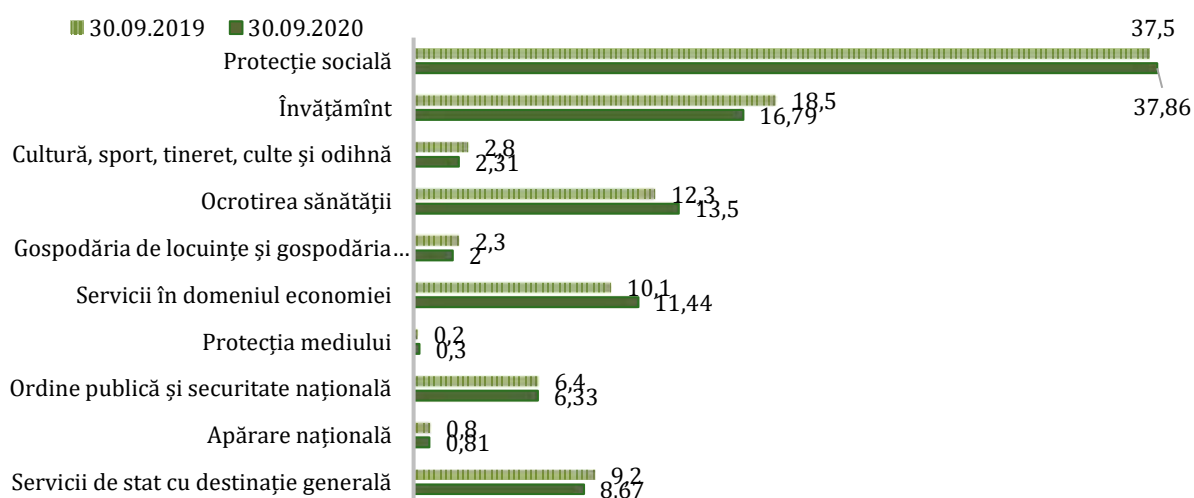

Figura 3.1.4. Structura cheltuielilor în BPN în al III-lea trimestru, 2019-2020, %

Sursa: Elaborat de autor conform datelor Ministerului Finanțelor

Majorarea deficitului bugetar de 4 ori în al III-lea trimestru 2020 f.p.s.a.p. Executarea bugetului public național, în primele nouă luni ale anului 2020 a fost înregistrat un deficit în mărime de 5338,0 mil. MDL, majorându-se de 4 ori comparativ cu perioada similară a anului precedent. Soldurile în conturile bugetului public național, comparativ cu situația din 1 ianuarie 2020 s-au majorat cu 3854,9 mil. MDL. Deficitul bugetar la data de 30 noiembrie 2020 s-a majorat la 8,2 miliarde MDL.

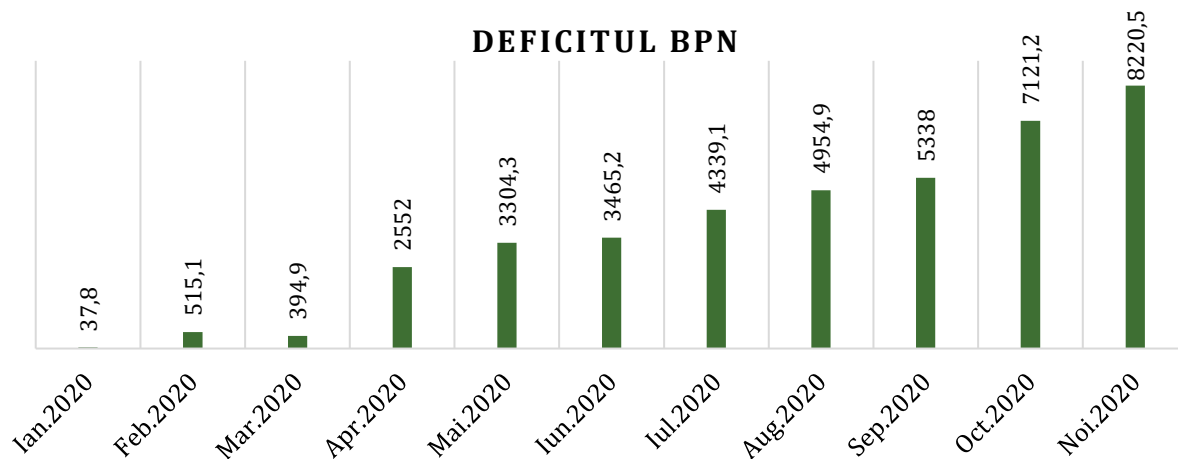

Figura 3.1.5. Deficitul finanțelor publice, mil. MDL

Sursa: Elaborat de autor conform datelor Ministerului Finanțelor

În trimestrul III al anului 2020, se atestă o majorare a ponderii datoriei sectorului public în PIB (33,3%) cu 5,7 p.p. f.p.s.a.p. La 30.09.2020, soldul datoriei sectorului public a constituit 67065,7 mil.MDL, în creștere cu 16,2% față de data de 30.09.2019 și cu 15,8% față de sfârșitul anului 2019. Această majorare a condus la creșterea soldului datoriei publice internă pînă la 29622,5 mil. MDL și a datoriei externe pînă la 37443,1 mil. MDL. Conform datelor privind PIB-ul prognozat pentru anul 2020, ponderea datoriei sectorului public în PIB, la situația din 30.09.2020, a constituit 33,3%, înregistrând o majorare cu 5,7 p.p. comparativ cu situația de la finele anului 2019 și cu 5,7 p.p. comparativ cu 30.09.2019. Totuși, majorarea soldului datoriei sectorului public la 30 septembrie 2020 în comparație cu sfârșitul anului 2019 este condiționată de majorarea soldului datoriei de stat la valoarea nominală cu 9411,9 mil. MDL și soldului datoriei directe a întreprinderilor din sectorul public cu 172,9 mil. MDL. La data de 30 septembrie 2020, soldul garanțiilor de stat, acordate în totalitate în cadrul Programului de stat “Prima casă”, a constituit 1 185,3 mil. MDL sau 0,6 % din PIB-ul prognozat pentru anul 2020.

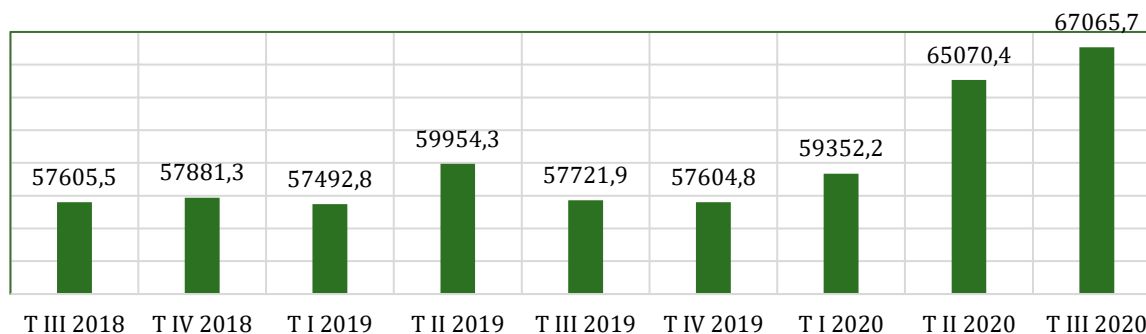

Figura 3.1.6. Datoria sectorului public, mil. MDL

Sursa: Elaborat de autor conform datelor Ministerului Finanțelor

Fluctuațiile leului moldovenesc față de principalele valute de referință ce formează datoria publică externă – USD și EURO ce vor crea presiuni asupra deservirii acesteia (rambursarea sumelor principale și a serviciului datoriei de stat externă):

Tabel 3.1.1. Structura datoriei de stat pe valute la data de 30 septembrie 2020, % din total datorie de stat

Tipul valutei	DST	USD	EURO	JPY	GBP	MDL
Cu descompunerea DST	-	14,9	29,6	4,2	2,6	45,3
Fără descompunerea DST	32,5	1,5	19,2	1,6	0,01	45,3

Sursa: Elaborat de autor conform datelor Ministerului Finanțelor

Ponderea datoriei de stat la valoarea nominală în PIB, la situația din 30.09.2020, a constituit 30,9% din PIB, înregistrând o creștere cu 5,9 p.p. în raport cu situația de la sfârșitul anului 2019. La data de 30 septembrie 2020, soldul datoriei de stat a constituit 62 234,0 mil. MDL, majorându-se cu 9 411,9 mil. MDL sau cu 17,8% față de sfârșitul anului 2019, fiind influențat în special de majorarea soldului datoriei de stat externe cu 4 746,4 mil. MDL dar și de majorarea soldului datoriei de stat interne cu 4 665,5 mil. MDL.

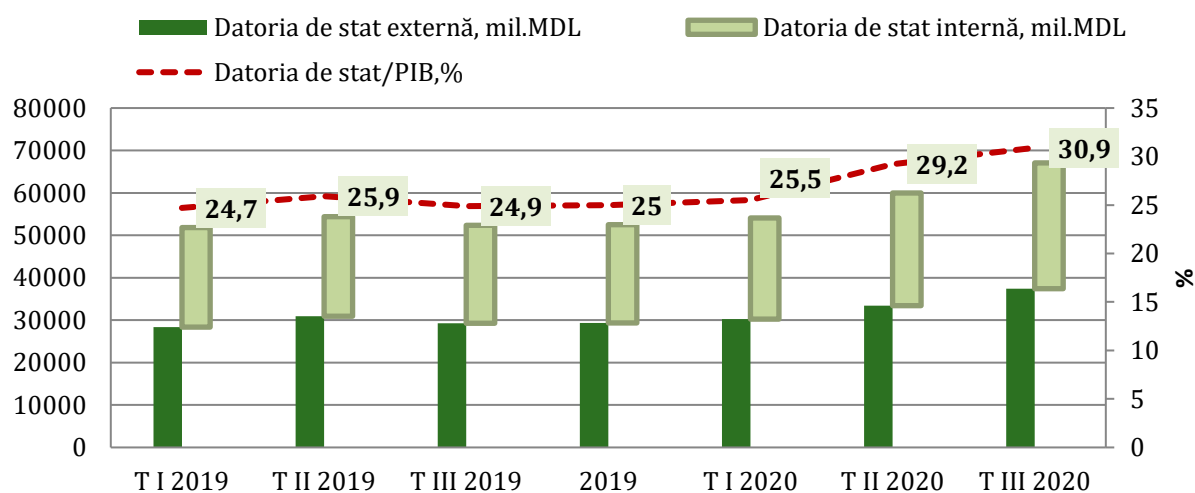

Figura 3.1.7. Dinamica datoriei de stat

Sursa: Elaborat de autor conform datelor Ministerului Finanțelor

Majorarea soldului datoriei de stat externe se datorează finanțării externe nete pozitive și fluctuației pozitive a ratei de schimb a dolarului SUA față de alte valute pe parcursul trimestrului III, 2020. Astfel, majorarea soldului datoriei de stat interne a fost condiționată preponderent de finanțarea internă netă pozitivă a VMS emise pe piața primară pe parcursul perioadei de referință.

3.2. SECTORUL BANCAR

Majorarea calității activului bancar. Activele sectorului bancar au totalizat 98146,0 mil. MDL la 30.09.2020, în creștere cu 12,2% f.p.s.a.p. sau cu 8,2% față de 31.12.2019. Iar în luna noiembrie 2020, activele bancare au ajuns la suma de 101006,0 mil. MDL cu 11,5% față de sfârșitul anului 2019. În nouă luni ale anului 2020, cuantumul total al expunerii la risc a constituit 48915,5 mil. MDL, în creștere cu 9,8% f.p.s.a.p. Iar ponderea acestuia în total active, în nouă luni ale anului 2020 a constituit 49,8%, în descreștere cu 0,1 p.p. Pe parcursul a nouă luni ale anului 2020 toate băncile

din sistemul bancare, înregistrează majorări la valoarea activelor respectiv și activele ponderate la risc au avut o creștere semnificativă. Astfel, lider la acest capitol pot fi menționate trei bănci: BC „MOLDOVA - AGROINDBANK” S.A. însumă de 17449,6 mil. MDL, BC „Moldindconbank” S.A. însumă cu 8784,9 mil.MDL, urmat de Mobiasbanca – OTP Group S.A. cu 7718,2 mil. MDL.

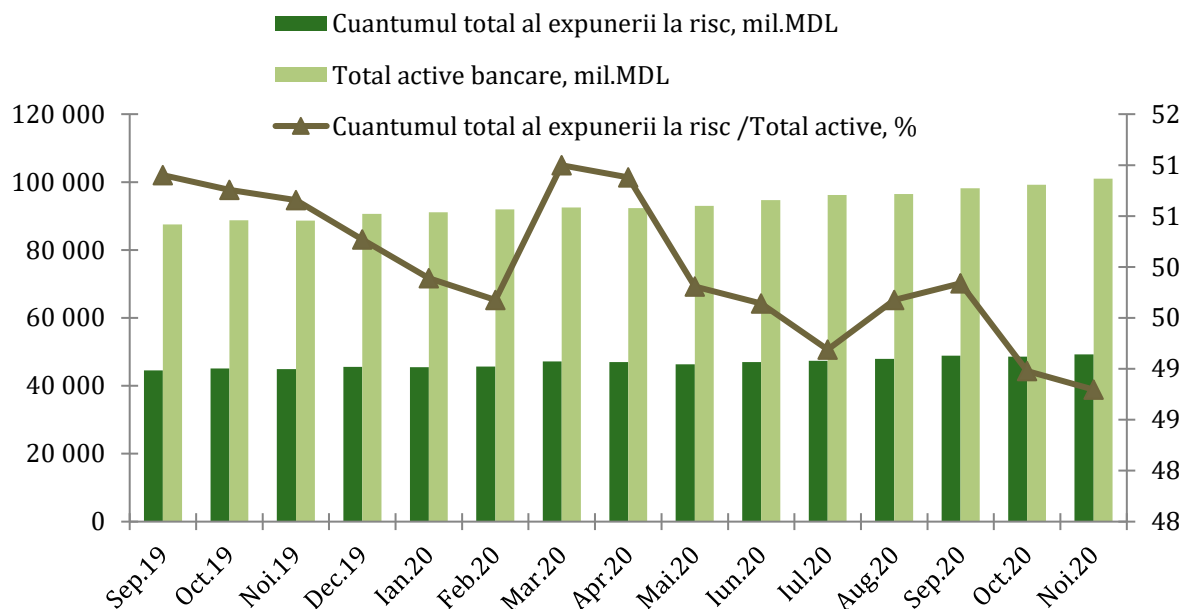

Figura 3.2.1. Evoluția calității activului bancar

Sursa: Calculele autorilor conform datelor Băncii Naționale a Moldovei

Creșterea portofoliului de credite cu 7,8% în primele nouă luni ale anului 2020 față de finele anului 2019. În primele nouă luni ale anului 2020, soldul total al creditelor a constituit 44,3% din totalul activelor sau 43,5 miliarde MDL, în creștere cu 9,8% f.p.s.a.p. Cele mai mari creșteri ale portofoliului de credite au fost consemnate la creditele acordate pentru procurarea/construcția imobilului cu 18,4% (1145,7 mil. MDL) și la creditele acordate agriculturii cu 21,3% (646,5 mil. MDL).

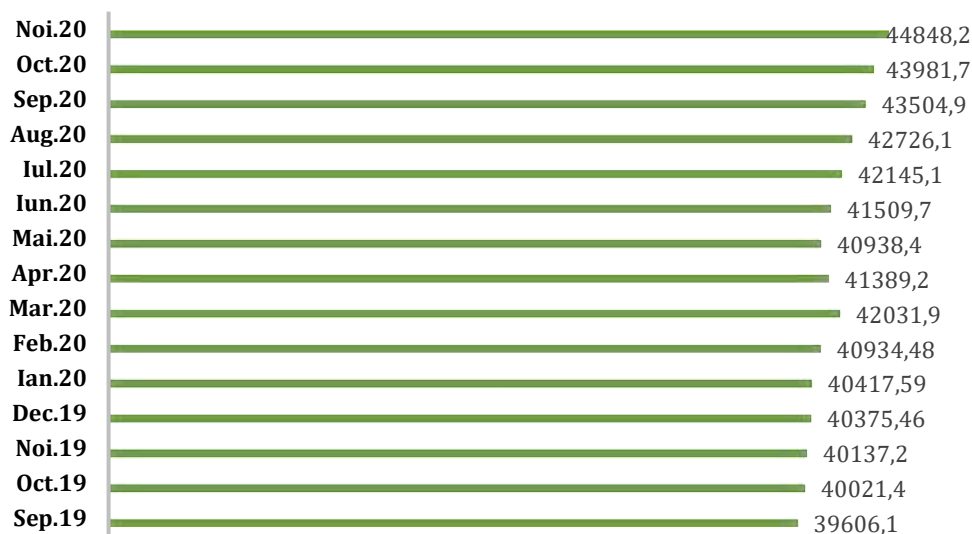

Figura 3.2.2. Evoluția portofoliului de credite, mil.MDL

Sursa: Calculele autorilor conform datelor Băncii Naționale a Moldovei

Volumul de credite noi acordate în creștere cu 14,7% f.p.s.a.p. Volumul creditelor noi acordate pe parcursul a 9 luni ale anului 2020 s-a majorat cu 14,7% f.p.s.a.p. Totodată, volumul creditelor noi acordate la finele luni septembrie 2020 a însumat 3291,0 mil. MDL cu 0,6% mai mult față de luna decembrie 2019. Respectiv, s-au acordat 2121,62 mil.MDL în monedă națională și 1053,88 mil.MDL în valută străină, totodată s-au acordat 115,53 mil.MDL credite atașate la cursul valutar. Iar în luna noiembrie 2020 volumul creditelor noi acordate au constituit 2920,4 mil.MDL în descreștere cu 10,7% față de luna decembrie 2019.

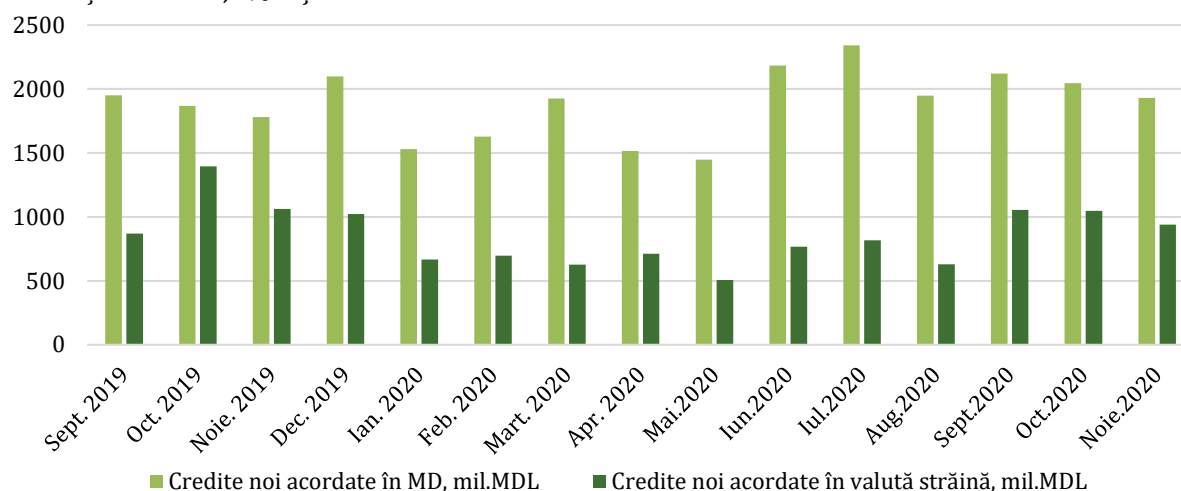

Figura 3.2.3. Volumul creditelor noi acordate după valute, mil.MDL

Sursa: Conform datelor Băncii Naționale a Moldovei

Din totalul soldului de credite, 30% sunt în valuta, procent în descreștere comparativ cu perioada similară a anului 2019, când ponderea era de 33,8%. În cazul populației, soldul a ajuns la 15,6 miliarde MDL, fiind în creștere cu 18,3% f.p.s.a.p. În ce privește companiile, soldul creditelor a crescut cu 5,5% în perioada vizată, și a constituit 27,8 mld. MDL. Tendința de migrare a creditelor de la persoanele juridice spre persoanele fizice și din valută străină în cea națională persistă și în primele nouă luni ale anului 2020.

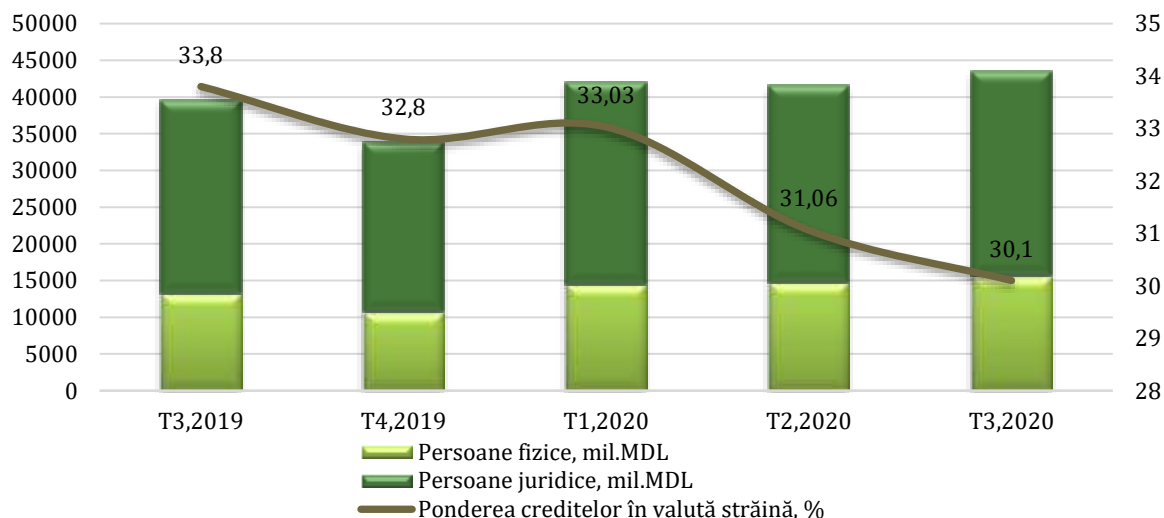

Figura 3.2.4. Evoluția creditelor după valuta în care sunt acordate și categoria debitorilor

Sursa: Conform datelor Băncii Naționale a Moldovei

Rata fondurilor proprii totale per sector bancar se menține în continuare la nivel înalt. În primele nouă luni ale anului 2020, nivelul de capitalizare pentru 11 bănci comerciale din sector, este net superioară minimului impus de cerințele prudențiale de 10% ajungând la nivelul de 27,3% (în creștere cu 2,1 p.p., față de decembrie 2019), ceea ce indică condiții de funcționare echitabilă pentru băncile autohtone. Conform informațiilor privind activitatea economico-financiară a băncilor comerciale, la finele lunii septembrie 2020, fondurile proprii totale al sectorului bancar a marcat o creștere de 17%, până la 13354,7 mil. MDL față de perioada similară anului 2019. Iar fondurilor proprii de nivel 1 (total capital de gr. I) s-a majorat în iunie 2020 cu 17% f.p.s.a.p. până la 13224,7 mil. MDL.

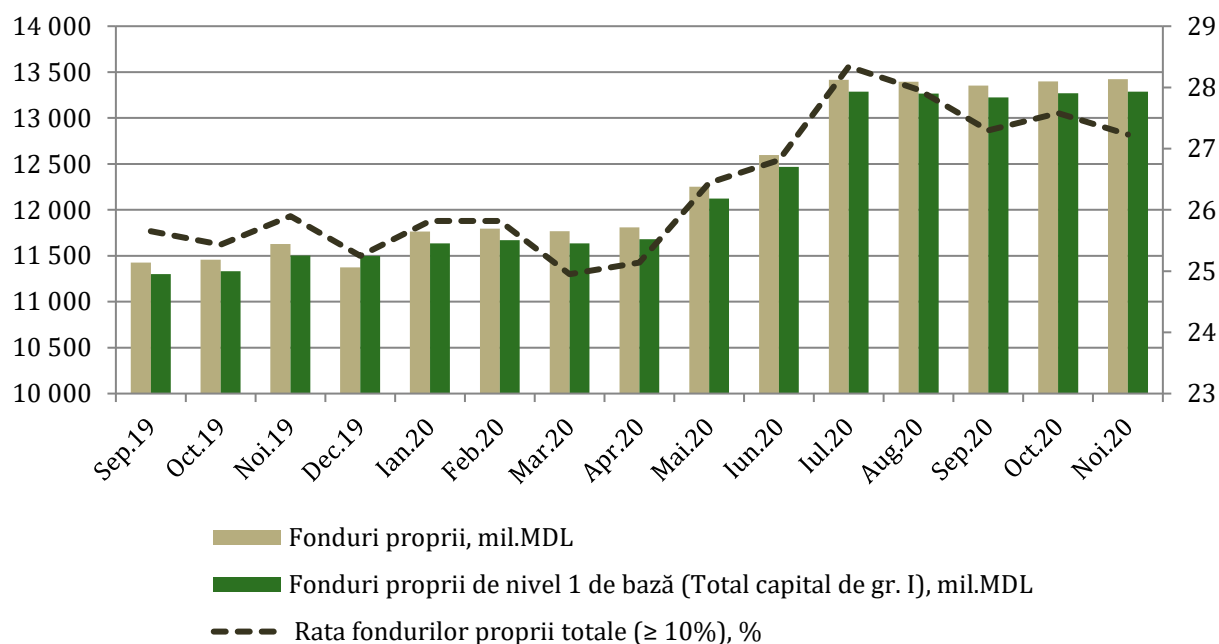

Figura 3.2.5. Evoluția calității capitalului bancar

Sursa: Calculele autorilor conform datelor Băncii Naționale a Moldovei

Rezervele de lichiditate ale sectorului bancar depășesc în continuare limitele prudențiale impuse de BNM. Lichiditatea curentă ca medie pe sistem la 30.09.2020 a fost de 49,6%, în descreștere cu 1,1 p.p., față de finele anului precedent. Majoritatea băncilor comerciale înregistrează un coeficient destul de înalt, ceea ce duce la un exces de lichiditate bancară per sistem. Lichiditatea pe termen lung, valoare calculată conform principiului I al lichidității (≤ 1), al întregului sistem bancar a constituit 0,71% în septembrie 2020. Cele mai mari ponderi în activele lichide le dețin depozitele la BNM cu 42,1%, valorile mobiliare lichide cu 29,8% și mijloacele interbancare nete cu 17,2%. Totodată, pe parcursul anului 2020, a descrescut ponderea depozitelor la BNM cu 3,5 p.p., ca urmare micșorării normei rezervelor obligatorii deținute de bănci de la 42,5% până la 32,0% și ponderea numerarului a descrescut cu 0,5 p.p. iar ponderea valorilor mobiliare lichide a crescut cu 4,0 p.p. Ponderea mijloacelor interbancare nete a rămas practic la același nivel față de finele anului precedent. Astfel, observăm că majoritatea băncilor comerciale înregistrează un coeficient destul de înalt, ceea ce duce la un exces de lichiditate bancară.

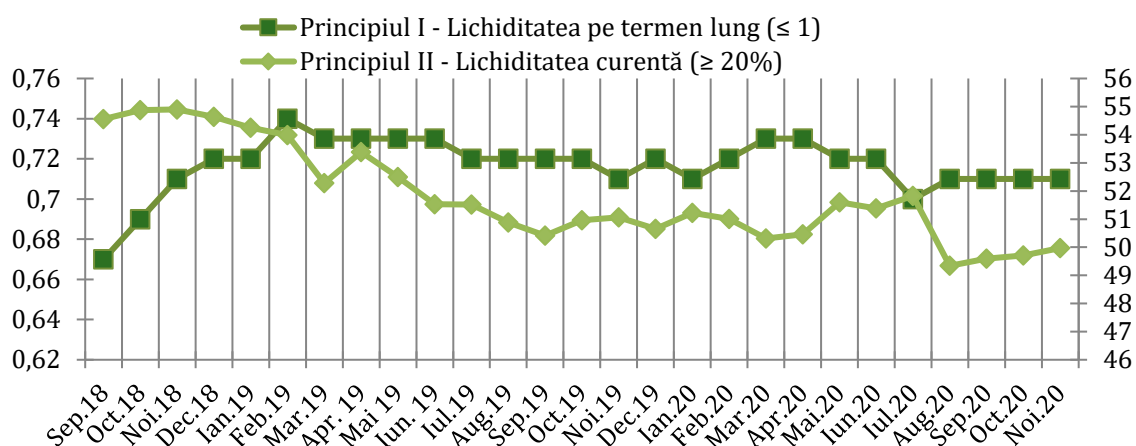

Figura 3.2.6. Nivelul lichidității sectorului bancar

Sursa: Conform datelor Băncii Naționale a Moldovei

Diminuarea profitabilității bancare în primele luni ale anului 2020. Profitabilitatea băncilor comerciale a scăzut cu 35% în septembrie 2020 față de perioada similară a anului 2019, (profitul bancar a constitui în luna septembrie 2020 – 1151,3 mil. MDL). Această micșorare se datorează principalei componente a activității operaționale – majorarea cheltuielilor neaferente dobânzilor cu 792,1 mil.MDL, ca urmare a majorării deprecierei activelor financiare. Astfel, s-au micșorat cheltuielile cu dobânzile cu 19,8 mil. MDL, față de sfârșitul luni iunie 2019. Respectiv, în această perioadă a fost înregistrată majorarea veniturilor neaferente dobânzilor cu 11,4% față de finele anului 2019 iar veniturile din dobânzi s-au micșorat cu 2,87% ca urmare a micșorării ratei medii la credite în moneda națională de la 8,07% la 30.09.2019 până la 7,68% la 30.09.2020 și în valută de la 5,21% până la 4,91%. Datorită restricțiilor dure, impuse activității bancare, nivelul de rentabilitate a activelor ROA și a capitalului ROE la bănci este cel mai mic de pe piața financiară. Prin urmare, la 30.09.2020 valorile principalilor indicatori de profitabilitate: rentabilitatea activelor și rentabilitatea capitalului au constituit 1,5% și respectiv 9%, fiind în descreștere cu 1 p.p. și respectiv 6,5 p.p. comparativ cu p.s.a.p. Din potrivă, concurenții direcți ai băncilor, organizațiile de creditare nebancaară, au cea mai mare rentabilitate a capitalului și a activelor.

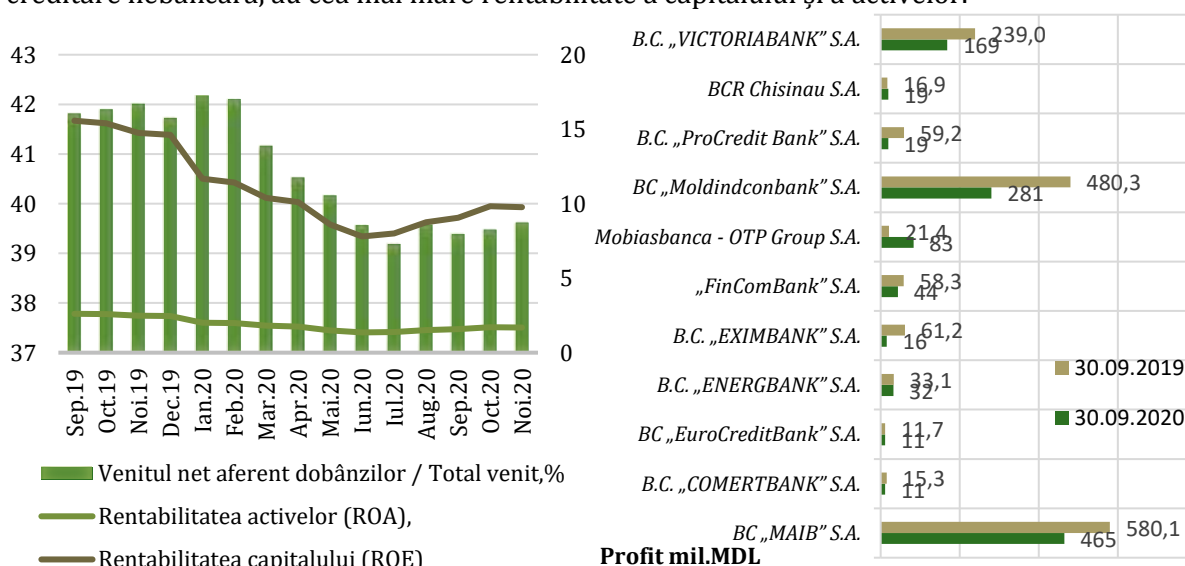

Figura 3.2.7. Evoluția rentabilității și profitabilității bancare

Sursa: Calculele autorilor conform datelor Băncii Naționale a Moldovei

Volumul creditelor neperformante este în creștere ușoară cu 0,1 p.p. în primele nouă luni ale anului 2020 față de decembrie 2019. În nouă luni ale anului 2020 ponderea creditelor neperformante în totalul creditelor s-a diminuat cu 1,7 p.p. față de septembrie 2019, constituind 8,55%, iar față de decembrie 2019 se înregistrează creștere de 0,1 p.p. Astfel, în primele nouă luni s-a majorat nesemnificativ și ponderea creditelor expirate în totalul creditelor, de la 4,76% până la 4,78%. Ponderea creditelor neperformante în fonduri proprii a înregistrat nivelul de 27,8%, în descreștere cu 7,5 p.p. față de septembrie 2019.

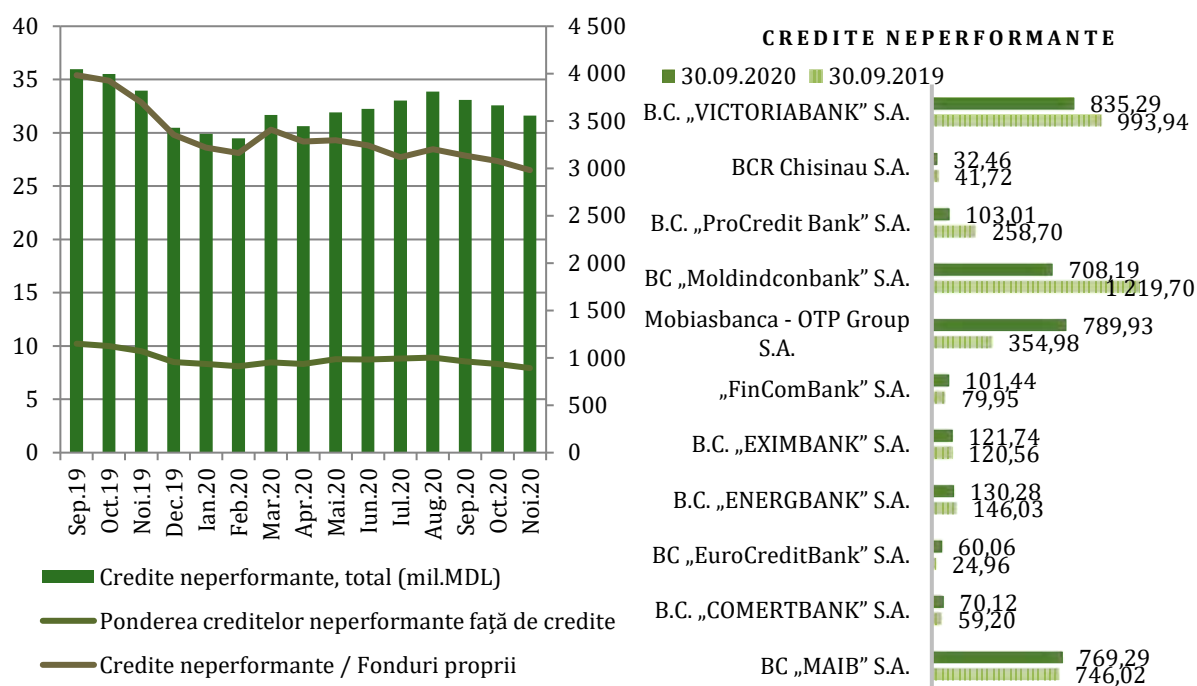

Figura 3.2.8. Evoluția creditelor neperformante în sectorul bancar

Sursa: Conform datelor Băncii Naționale a Moldovei

Majorarea volumului depozitelor noi atrase cu 8% f.p.s.a.p. În III-lea trimestru 2020, soldul depozitelor atrase atât în monedă națională cât și în valută străină au însumat 74,3 miliarde MDL la 30.09.2020, în creștere cu 13% față de 30.09.2019. Din totalul depozitelor, 57% a revenit depozitelor în MDL, însumând 42 miliarde MDL la 30.09.2020. Depozitele în valută au constituit 43% din totalul depozitelor, alcătuiind 31,9 miliarde MDL. Un impact semnificativ asupra majorării soldului depozitelor a avut-o creșterea depozitelor persoanelor fizice cu 9,12% și a depozitelor persoanelor juridice cu 19,4% în septembrie 2020 f.p.s.a.p. Volumul depozitelor noi atrase a constituit 2688,45 mil. MDL la sfârșitul luni septembrie 2020 cu 8% mai mult f.p.s.a.p.

TENDINȚE ÎN ECONOMIA MOLDOVEI

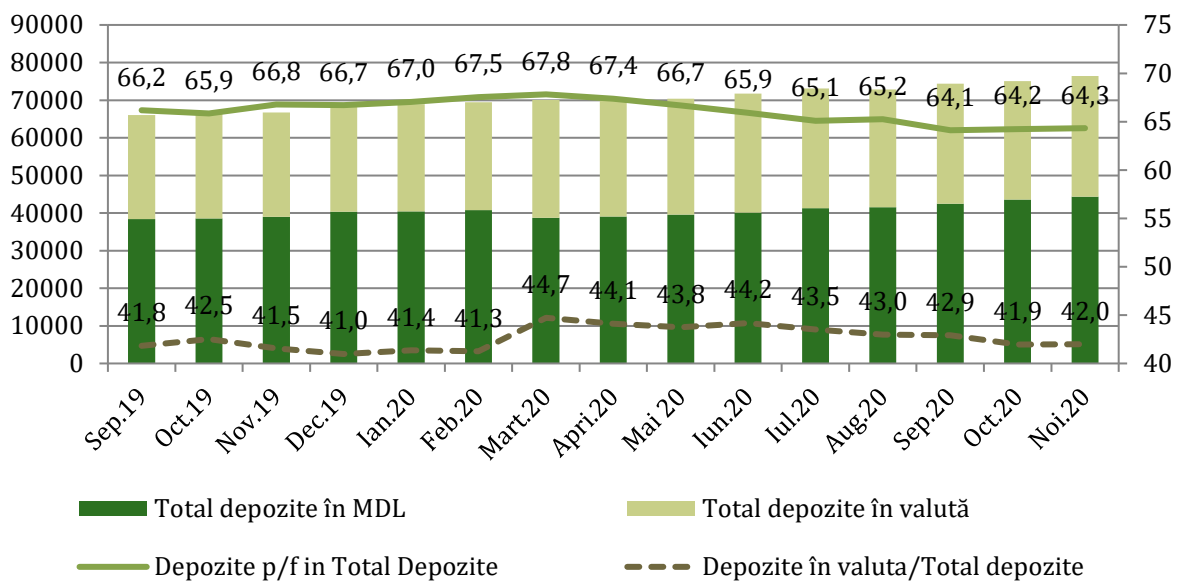

Figura 3.2.9. Evoluția structurii depozitelor atrase de bănci

Sursa: Calculele autorilor conform datelor Băncii Naționale a Moldovei

Rata medie a dobânzii la depozite în valută națională și străină s-a redus constant în primele nouă luni ale anului 2020, ca urmare a reducerii treptate a ratei de bază la operațiunile de politică monetară. La 30.09.2020 rata medie la depozite în MDL a înregistrat 3,80% cu 1,09 p.p. mai puțin față de luna decembrie 2019 și în valută străină 0,70% cu 0,20 p.p.

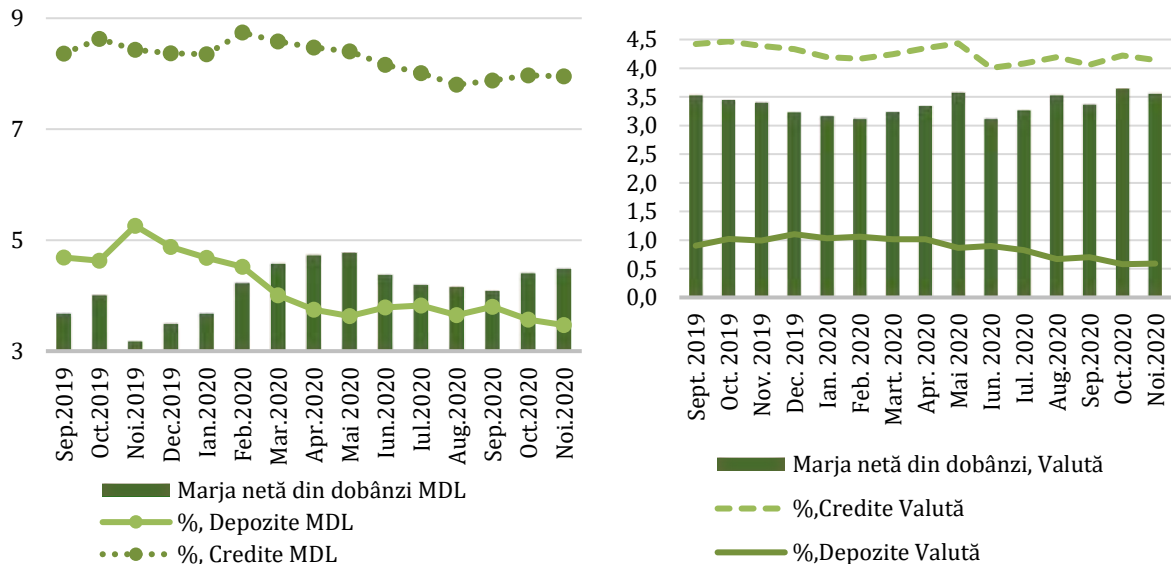

Figura 3.2.10. Evoluția marjei bancare nete, a ratelor medii ale dobânzii la depozite și la creditele noi atrase în MDL și valută străină, %

Sursa: Calculele autorului conform datelor Băncii Naționale a Moldovei

Rata medie a creditelor noi acordate în monedă națională s-a micșorat, în septembrie 2020, înregistrând nivelului de 7,8%, în descreștere cu 0,49 p.p. față de decembrie 2019, iar rata creditelor în valută străină a înregistrat nivelului de 4,06% în scădere cu 0,27 p.p. Menținerea dinamicii în jurul nivelului de 8% a creditelor acordate, iar rata depozitelor în monedă națională

în jur de 4%, ar fi favorabilă pentru încurajarea economisirii din partea populației și încurajarea creditării economiei în același timp.

Marja netă a dobânzii pe sectorul bancar al Republicii Moldova pentru operațiunile în valută națională au cunoscut o variație mai mică comparativ cu marja pentru tranzacțiile în valută străină. La 30 septembrie 2020, marja bancară la operațiunile în monedă națională a înregistrat un nivel de 4,08%, fiind în creștere cu 0,59 p.p. față de decembrie 2020. Respectiv, și marja asociată operațiunilor în valută străină a evoluat stabil, înregistrând un nivel de 3,36% cu o creștere ușoară de 0,13 p.p. față de decembrie 2020.

Organizațiile de creditare nebanară (OCN)

În pofida pandemiei COVID-19, evoluția sectorului de microfinanțare din Republica Moldova continuă să fie stabil înregistrând bune performanțe la principalii indicatori de activitate, în primele nouă luni ale anului 2020. În nouă luni ale anului 2020, 505399 de persoane au beneficiat de împrumuturile sectorului de microfinanțare, reprezentat de asociațiile de economii și împrumut (AEI) și organizațiile de creditare nebanară (OCN), fiind în descreștere cu 17,4% f.p.s.a.p. Astfel, 37132 de persoane au fost beneficiarii de împrumuturi ai asociațiilor de economii și împrumut la 30.09.2020 cu 7,5% mai puțin față de perioada similară 2019, iar 468267 de persoane au beneficiat de împrumuturi de la organizațiile de creditare nebanară, în descreștere cu 18% f.p.s.a.p. La data de 30.09.2020 în Registrul organizațiilor de creditare nebanară autorizate erau înregistrate 174 de entități cu dreptul de a desfășura activitate de creditare nebanară iar 8 OCN-uri au suspendat activitatea (cu 10 OCN-uri mai mult față de 30.12.2019).

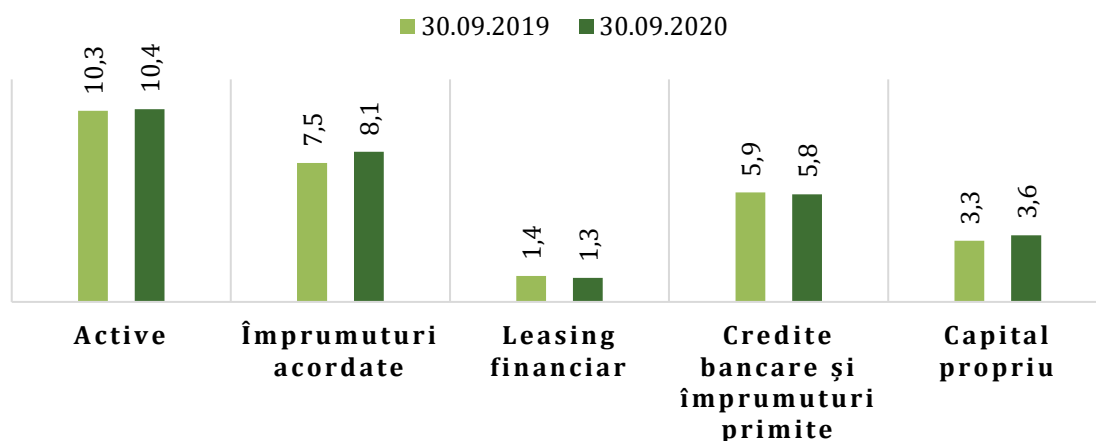

Figura 3.2.11. Dinamica activității OCN în al III-lea trimestru 2019-2020, mld. MDL

Sursa: Calculele autorului conform datelor Comisia Națională a Pieței Financiare

Organizațiile de creditare nebanară (OCN) reglementate și supravegheate de Comisia Națională a Pieței Financiare (CNPF) au acordat un volum total de împrumuturi și leasing financiar în sumă de 9,4 mlrd. MDL, în primele nouă luni ale anului 2020, în creștere cu 5,6% față de 30.09.2019. Valoarea consolidată a activelor deținute de OCN-uri, după cum rezultă din datele CNPF, la 30.09.2020, au constituit suma de 10,4 mlrd. MDL, fiind în creștere cu 0,9% față de 30.09.2019. Astfel, la 30 septembrie 2020, capitalul propriu al OCN a constituit peste 3,6 mlrd. MDL, înregistrând o majorare cu 9% comparativ cu aceeași perioadă a anului precedent. Astfel, la 30.09.2020 comparativ cu 30.09.2019, valoarea profitului net a scăzut cu 53,5% sau de 0,4 ori: de

la 801 mil. MDL, în 2019, la 371 mil. MDL, în 2020. Totuși, în perioada de pandemie COVID-19, alternativa creditelor acordate de către băncile comerciale constituie, în prezent, produsele oferite de sectorul de microfinanțare, care au menirea de a credita afacerile mici, preponderent din zonele rurale, facilitând accesul la resurse financiare, precum și de a stimula inițiativa privată. Astfel, instituțiile de creditare non-bancară în această perioadă dificilă, își mențin stabilitate financiară, odată cu intrarea în vigoare a noilor reglementări ce țin de îmbunătățirea activității OCN, prin majorarea cerințelor față de capitalul social minim și sancțiunilor pentru încălcarea legislației privind activitatea organizațiilor de creditare non-bancară.

Capitolul IV SECTORUL EXTERN

Balanța de plăți

Un impact profund asupra economiei Moldovei, a avut-o criza internațională determinată de răspândirea pandemiei, ceea ce s-a reflectat în indicatorii balanței de plăți. În primele nouă luni ale anului 2020, **deficitul contului curent** al balanței de plăți, s-a redus comparativ cu cel înregistrat în ianuarie-septembrie 2019 atât ca valoare absolută, cât și relativ la PIB. Deficitul a constituit 556,61 mil.USD (din care în trimestrul III 2020 – 333,03 mil. USD), în scădere cu 40%. Raportat la PIB, contul curent s-a diminuat până la 6,4% (față de -10,5% în ianuarie-septembrie 2019). Această scădere a fost determinată de scăderea considerabilă a deficitului comerțului exterior cu bunuri, de creșterea substanțială a excedentului veniturilor secundare, de majorarea ușoară a excedentului serviciilor, în timp ce balanța veniturilor primare s-a deteriorat.

Excedentul *comerțului exterior cu servicii* a crescut cu 5,4% comparativ cu ianuarie-septembrie 2019, constituind 283,44 mil.USD (114,97 mil.USD, în trimestrul III 2020). Îmbunătățirea *balanței serviciilor* a fost determinat de scăderea importurilor cu 27,5% față de primele nouă luni ale anului 2019, decât scăderea exporturilor cu 19,8%. În cadrul exporturilor, pe parcursul acestei perioade, cel mai mult au fost afectate serviciile de transport cu 40% față de ianuarie-septembrie 2019, în special serviciile de transport aerian de pasageri 2,9 ori. De asemenea, scăderi considerabile a fost înregistrate la exportul de servicii de călătorii cu 23,2% și servicii de prelucrare a materiei prime cu 17,9%. Impactul negativ a fost estompat în continuare de creșterea semnificativă a exportului de servicii de informatică cu 24,9% și de creșterea exporturilor serviciilor de cercetare și dezvoltare cu 9,6% și de construcții cu 2,8%.

Contul de capital a înregistrat un deficit de 41,09 mil.USD (din care 23,45 mil. USD – în trimestrul III 2020), care a crescut cu 4,1% față de primele nouă luni ale anului 2019. Soldul contului de capital a fost determinat de ieșirile nete de capital înregistrate de sectorul privat 49,42 mil.USD, în timp ce intrările de asistență din exterior primită de administrația publică pentru finanțarea proiectelor investiționale au constituit 8,36 mil.USD. Totodată s-a înregistrat o creștere a transferurilor de capital ale sectorului privat cu 3,6% față de perioada ianuarie-septembrie 2019 și contribuția semnificativă de 82% din totalul intrărilor și 99% din totalul ieșirilor.

Suma soldurilor contului curent și contului de capital indică că, drept rezultat al tranzacțiilor curente și de capital ale rezidenților Republicii Moldova cu nerezidenții, necesarul net de finanțare externă a constituit 597,70 mil.USD (din care 356,48 mil. USD – în trimestrul III 2020), ceea ce reprezintă 6,9% în raport cu PIB (față de 11% în primele nouă luni ale anului 2019).

Contul financiar al balanței de plăți a înregistrat o scădere semnificativă a activelor sub formă de numerar și depozite, care au reprezentat principala sursă de finanțare a deficitului de cont curent în primele nouă luni ale anului 2020. Totodată, au contribuit într-o mare măsură și împrumuturile externe, la finanțarea deficitului de cont curent. Astfel, contul financiar în primele 9 luni ale anului 2020 s-a soldat cu intrări nete de capital în valoare de 652,12 mil.USD (din care 412,20 mil.USD,

în trimestrul III 2020), ca urmare a majorării nete a pasivelor rezidenților față de nerezidenți cu 474,38 mil.USD generate de tranzacțiile efective, precum și a scăderii activelor financiare externe ale rezidenților cu 177,74 mil.USD, în valoare netă.

Poziția investițională internațională

Poziția investițională internațională a Republicii Moldova, la 30.09.2020, a constituit -5 625,21 mil. USD, soldul debitor aprofundându-se față de sfârșitul anului 2019 cu 12,8%. Poziția investițională internațională raportată la PIB a constituit 47,6%.

În ianuarie-septembrie 2020, evoluția poziției investiționale internaționale, a fost influențată negativ de tranzacțiile efective nete cu nerezidenții 652,12 mil.USD, de fluctuația ratelor de schimb ale valurilor originale față de dolarul SUA cu 123,50 mil. USD, și de schimbările de preț ale instrumentelor financiare 28,36 mil. USD, în timp ce alte schimbări 164,48 mil. USD au influențat pozitiv. Toate aceste schimbări au dus la scăderea poziției investiționale la 30.09.2020 cu 639,50 mil. USD.

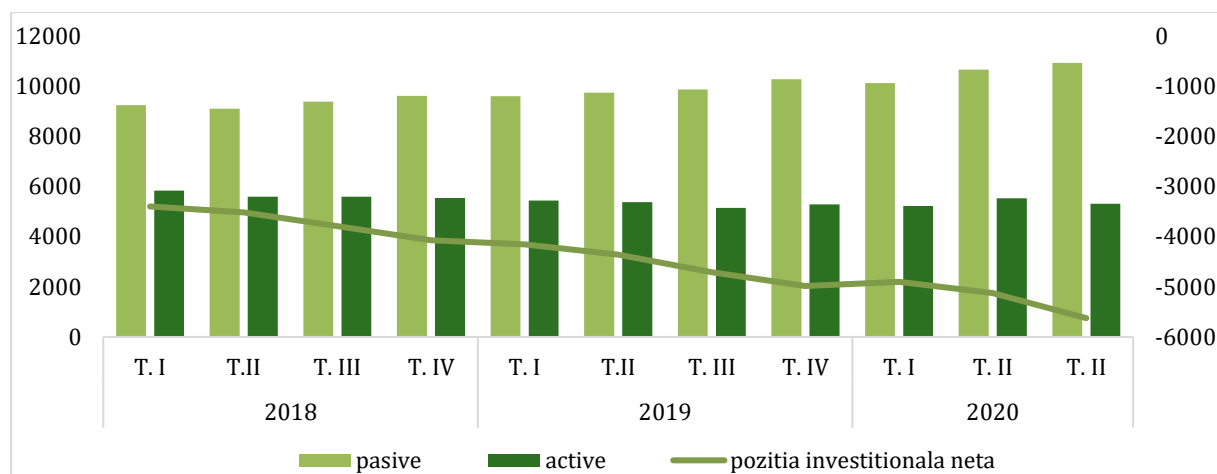

Figura 4.1. Poziția investițională internațională în dinamică, pe trimestre, mil.USD

Sursa: Conform datelor Băncii Naționale a Moldovei

Stocul total de pasive sub formă de investiții directe acumulat la 30.09.2020 a fost în creștere cu 1,7% față de 31.12.2019, și a constituit 4813,63 mil.USD. Majorarea poziției pasivelor de investiții directe a rezultat din evoluția ratelor de schimb ale valurilor originale față de dolarul SUA 60,70 mil.USD, majorarea prețurilor acțiunilor cu 29,30 mil.USD, intrările efective nete de investiții directe 22,74 mil.USD. Totodată, au influențat poziția pasivelor de investiții directe în sensul micșorării alte modificări de 33,05 mil.USD. Ponderea participațiilor și a acțiunilor fondurilor de investiții în stocul total de pasive sub formă de investiții directe este superioară celei a instrumentelor de natura datoriei cu 61,3%, față de 38,7%. Componenta instrumentelor de natura datoriei este mixtă: 1098,30 mil.USD reprezintă stocul împrumuturilor contractate de la investitorii străini direcți și 202,45 mil.USD sunt angajamente sub formă de credite.

În distribuția geografică a investițiilor directe sub formă de participații și acțiuni acumulate, investitorilor din țările UE (fără Marea Britanie) le-a revenit ponderea majoritară de 81,8%.

Investitorii din țările CSI au deținut o pondere de 5,9% din totalul capitalului propriu acumulat, iar cei proveniți din alte țări de 12,3%.

Principala activitate economică care a beneficiat de investiții directe, în perioada ianuarie-septembrie a anului 2020, sunt activitățile financiare și de asigurări 30,1%, comerț cu ridicata și cu amănunt 24,3%, urmată de industria prelucrătoare 19,3%. Alte activități care au atras investitori străini au fost industria energetică, informații și comunicații, tranzacțiile imobiliare transport și depozitare.

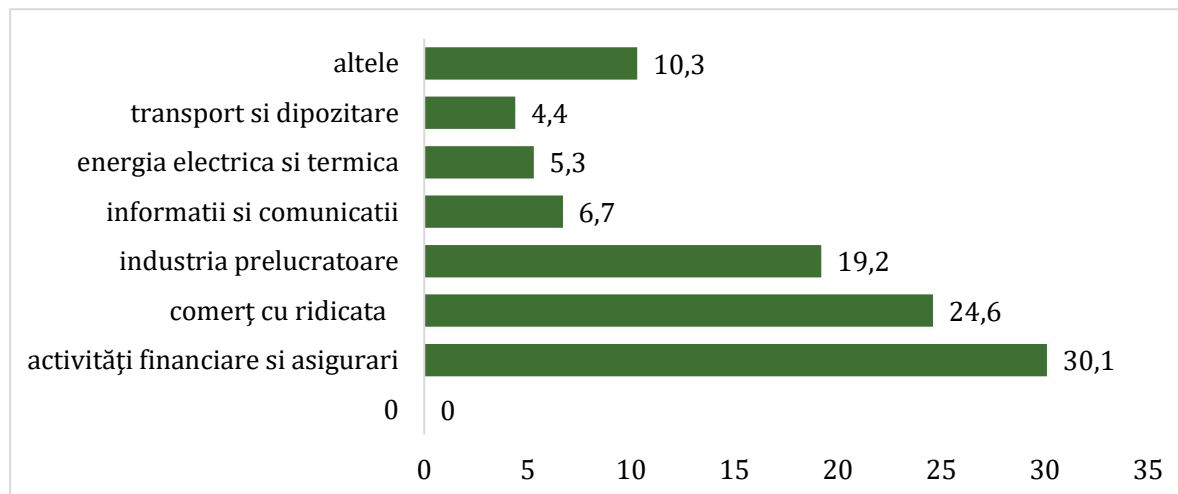

Figura 4.2. Investițiile directe, capital propriu acumulat la 30.09.2020 pe activități economice, %

Sursa: Conform datelor Băncii Naționale a Moldovei

Transferurile de mijloace bănești

Evoluția transferurilor bănești de peste hotare în mare parte este influențată de atenuarea activității economiei globale, care se datorează tensiunilor geopolitice și comerciale, înăsprii condițiilor financiare în țările dezvoltate și extinderii pandemiei de coronavirus Covid-19.

Volumul transferurilor bănești către Moldova prin bănci, în favoarea persoanelor fizice, în perioada ianuarie-septembrie 2020, a crescut cu 18,5%, față de aceeași perioadă din 2019, constituind 1070 mil. USD. În același timp, în trimestrul III 2020, volumul total al transferurilor de mijloace bănești din străinătate în favoarea persoanelor fizice din Republica Moldova, a constituit 423,74 mil.USD, fiind în creștere cu 1,3% față de perioada similară a anului precedent (314,71 mil.USD). În luna septembrie persoanele fizice au transferat din exterior prin intermediul băncilor din Republica Moldova cu 48,1% mai mult decât în luna septembrie 2019. Această creștere substanțială s-a datorat, cel mai probabil, limitării posibilităților de a remite bani prin căi neoficiale în contextul pandemiei COVID-19.

Structura valutară a transferurilor recalculate în USD, în trimestrul III 2020, a fost următoarea: EUR – 271,50 mil. USD – 141,87 mil., RUB – 6,19 mil. și alte valute 4,18 mil.

TENDINȚE ÎN ECONOMIA MOLDOVEI

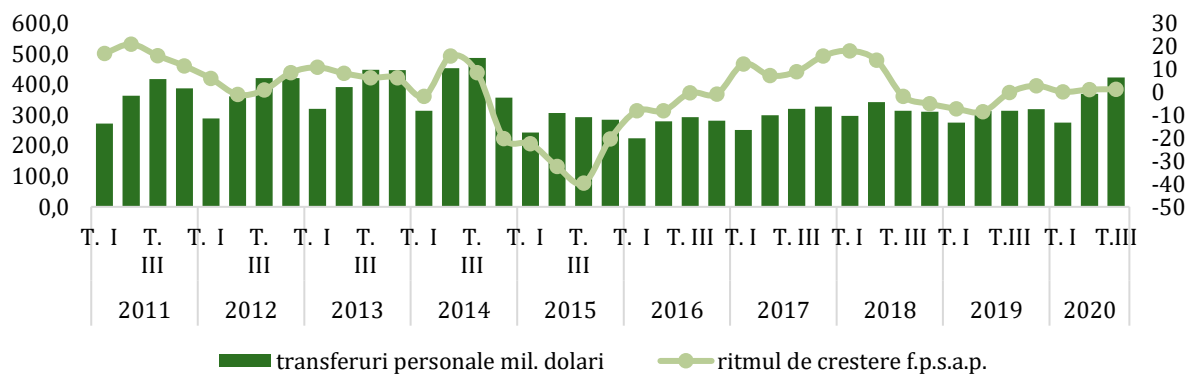

Figura 4.3. Transferuri de mijloace bănești din străinătate în favoarea persoanelor fizice efectuate prin băncile din Republica Moldova pe trimestre, în anii 2011-2020, mil.USD
Sursa: Conform datelor Băncii Naționale a Moldovei

Conform provenienței geografice, transferurile **din UE**, în această perioadă, au înregistrat o pondere de 46,5%, în creștere cu 6,8 p.p. comparativ cu trimestrul III 2019. Din cauza Brexitului volumul transferurilor din UE, a fost mai mic cu 33,63 mil.USD, iar cel al transferurilor din grupul alte state s-a majorat cu suma respectivă. În cadrul transferurilor din UE, cea mai mare pondere de 30,6% o dețin transferurile din Italia, urmată de transferurile din Germania 21,4%, Franța 14,3%, Irlanda 5,9%, România 4%, Cehia 3,5%, Spania 3,3%, Portugalia 2,9%, Belgia 2,8%, Polonia 2,1%, Grecia 1% și Cipru 1%. Transferurilor **din CSI** le-a revenit ponderea de 15,5% fiind în scădere cu 7,4 p.p. comparativ cu perioada similară a anului precedent. Din totalul transferurilor din CSI, transferurile din Rusia dețin o pondere majoră de 91,6%. Transferurile din alte state CSI au următoarele ponderi: Ucraina – 5,1%, Kazahstan – 1,1%, Belarus – 0,6%, Uzbekistan – 0,5%, Azerbaidjan – 0,4% și restul statelor CSI – 0,7%. Astfel, transferurile din alte state, exceptând UE și CSI, au constituit 38% în trimestrul III 2020 și 30,7% în trimestrul III 2019. Ponderea transferurilor din Israel, Regatul Unit al Marii Britanii și al Irlandei de Nord și SUA, în trimestrul III 2020, a constituit 88,3% din totalul pe alte state.

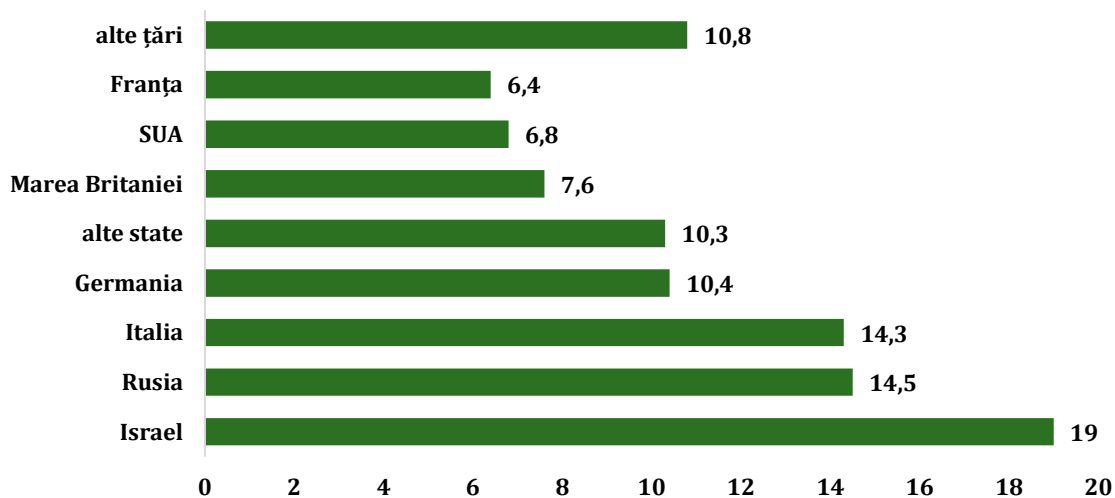

Figura 4.4. Structura geografică a transferurilor de mijloace bănești din străinătate în favoarea persoanelor fizice în ianuarie-septembrie 2020, %
Sursa: Conform datelor Băncii Naționale a Moldovei

În perioada ianuarie-septembrie 2020, în structura geografică a transferurilor de peste hotare, predomină transferurile din Israel, Italia, Federația Rusă și Germania. Acestor 4 țări le revin circa 58,2% din volumul total al transferurilor.

Această situație se explică, pe de o parte, prin stagnarea economică a Rusiei iar, pe de altă parte, prin orientarea muncitorilor spre statele din UE și Israel, având acces mai liber pe piețele muncii ale acestor țări.

Comerțul exterior cu bunuri

Comerțul exterior cu bunuri în perioada ianuarie-septembrie 2020, a constituit 5628,6 mil.USD, fiind în scădere cu 10,7%, comparativ cu perioada similară a anului precedent (valoarea căruia a constituit 6299,4 mil.USD).

Exportul înregistrând o scădere cu 13,4%, iar importul o scădere cu 10,3%. Decalajul considerabil în evoluția exporturilor și importurilor a determinat acumularea în ianuarie-septembrie 2020 a unui deficit al balanței comerciale în valoare de 2 miliarde USD, cu 170,7 milioane USD (-7,6%) mai puțin, comparativ cu perioada similară a anului precedent 2019.

Factorii ce au influențat comerțul exterior de bunuri, este șocul extern, provocat de pandemia COVID-19 pe dimensiunea exporturilor, prin reducerea cererii din partea principalilor parteneri comerciali, precum România, Italia, Turcia și Rusia. În sectorul industriei autohtone din UE a avut loc temperarea, iar în unele țări stoparea, activității înreprinderilor din acest sector. Totodată, s-a înregistrat diminuarea prețurilor la resursele energetice, în special la gaz natural.

Exporturile de mărfuri, în perioada ianuarie-septembrie 2020 a constituit 1,8 miliarde USD, cu 13,4% mai puțin comparativ cu perioada similară a anului 2019. **Exporturile de mărfuri autohtone** au constituit 1,3 miliarde USD (76,5% din total exporturi), fiind în scădere cu 6,5% față de ianuarie-septembrie 2019, care a influențat la scăderea pe total exporturi cu 4,6%. **Reexporturile de mărfuri străine** (după prelucrare și clasice) s-au cifrat la 411,7 mil.USD (23,5% din total exporturi), cu 30,1% mai puțin, comparativ cu ianuarie-septembrie 2019. Această diminuare a contribuit la micșorarea pe total exporturi cu 8,8%. **Reexporturile de mărfuri după prelucrare** au deținut 17,2% în total exporturi, iar reexporturile clasice de mărfuri, care nu au suferit transformări 6,3%.

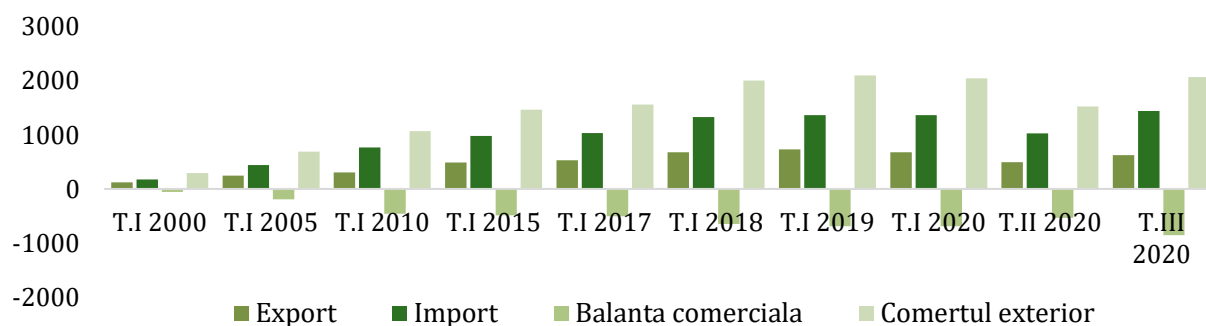

Figura 4.5. Evoluția exportului, importului și soldul balanței comerciale, pe trimestre, mil.USD

Sursa: Conform datelor, Biroului Național de Statistică

Exporturile de mărfuri în această perioadă au fost în scădere. Totodată, principala destinație a exporturilor RM rămân a fi țările UE. Exporturile de mărfuri către **țărilor UE**, comparative cu ianuarie-septembrie 2019 au fost în descreștere cu 10,1%. Valoarea exporturilor de mărfuri către aceste țări au constituit 1,2 miliarde USD, deținând o pondere de 66% în total exporturi (63,6% – în ianuarie-septembrie 2019). Exporturile de mărfuri destinate **țărilor CSI** au avut o valoare de 275,1 mil.USD, fiind cu 8,9% mai puțin, față de ianuarie-septembrie 2019, care echivalează cu o cotă de 15,7% în total exporturi (14,9% în ianuarie-septembrie 2019).

S-au diminuat exporturile de: mașini și aparate, echipamente electrice – cu 23,5%, cereale și preparate pe bază de cereale cu 35%, semințe și fructe oleaginoase -34,3%, îmbrăcăminte și accesorii -16,6%, produse medicinale și farmaceutice -34,1%, mobilă și părțile ei -14,9%, băuturi alcoolice și nealcoolice -10,6%, tutun brut și prelucrat -66,6%, instrumente și aparate, profesionale, științifice și de control -24,8%, etc.

Concomitent, s-a majorat exportul de de grăsimi și uleiuri vegetale fixate, brute, rafinate sau fracționate de 1,8 ori, legume și fructe 14,3%, produse chimice organice de 2,3 ori, minereuri metalifere și deșeuri de metale 29,3%, articole prelucrate din metal 7,4%, construcții prefabricate; alte instalații și accesorii pentru instalații sanitare, de încălzit și de iluminat 19,5%, vehicule rutiere 3,4%, mașini și aparate de birou sau pentru prelucrarea automată a datelor de 1,7 ori, lemn și plută de 1,8 ori, mașini și aparate pentru prelucrarea metalelor 21%, metale neferoase 32,5%, produse chimice anorganice 18%, animale vii 1,9%, atenuând scăderea pe total exporturi cu 4,5%.

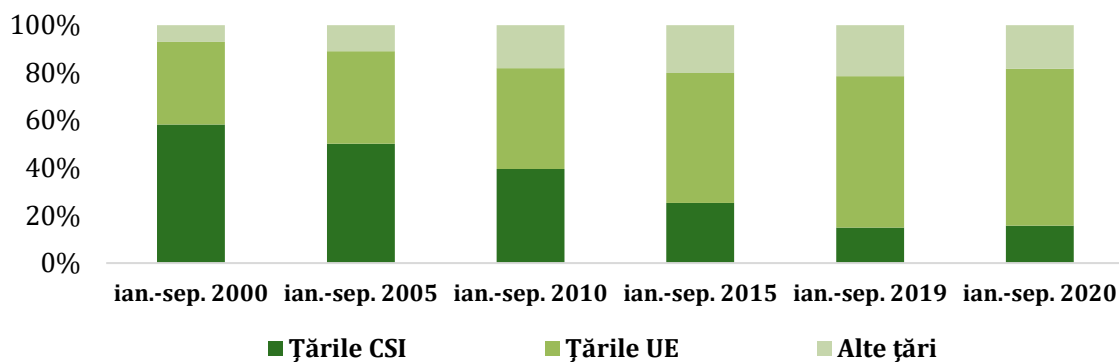

Figura 4.6. Structura exporturilor pe grupe de țări, %

Sursa: Conform datelor, Biroului Național de Statistică

Importurile de mărfuri, în perioada ianuarie-septembrie 2020, au constituit 3,8 miliarde USD, volum inferior celui realizat în perioada similară din anul 2019 cu 10,3%. Valoarea importurilor de mărfuri provenite din **țările UE** au constituit 1,8 miliarde dolari SUA, fiind cu 16,3% mai puțin, comparative cu perioada similară a anului precedent, deținând o pondere de 45,7% în total importuri. Importurile de mărfuri provenite **din țările CSI** au constituit 956,8 mil.USD, fiind cu 7,3% mai puțin, decât în ianuarie-septembrie 2019, care echivalează cu o cotă de 25% în total importuri (24,1% – în ianuarie-septembrie 2019).

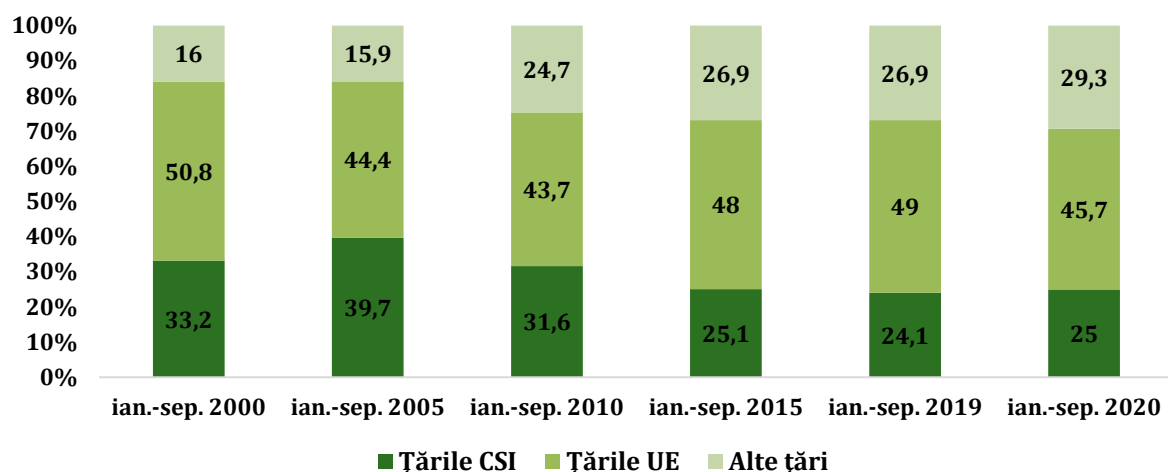

Figura 4.7. Structura importurilor pe grupe de țări, %

Sursa: Conform datelor, Biroului Național de Statistică

În această perioadă s-au diminuat importurile provenite din România cu 27,1%, Federația Rusă 13,4%, Italia 15,5%, Ucraina 10,2%, Germania 11,3%, Austria 40,4%, Turcia 6,7%, Republica Cehă 21,4%, Franța 15,8%, Belarus 16,4%, Ungaria 12,2%, Regatul Unit al Marii Britanii și Irlandei de Nord 19,8%, Statele Unite ale Americii 12,9% etc. Totodată, au fost înregistrate majorări la importurile provenite din Kazahstan de 7,6 ori, China 2,6%, Serbia de 1,5 ori, Polonia 4,4%, Azerbaidjan de 8,2 ori, India 10,1%, Ecuador 16,8%, Japonia 5,5%, Pakistan 38,7%, Georgia de 1,7 ori, Bulgaria 3,5%, Slovenia 8,9%, Grecia 7,5%, Coreea de Sud 3,5%, Cote D'Ivoire de 4,2 ori, Arabia Saudită 24,8%, Argentina 16,2%, Indonezia 9,1%, Letonia 4,9%, Myanmar de 1,8 ori, Singapore 11,3%, Africa de Sud 9,5%, Emiratele Arabe Unite 7,1%, Iran 23,3%, Croația 6%, atenuând scăderea pe total importuri cu 2,3%.

S-au înregistrat diminuări în perioada ianuarie-septembrie 2020, comparativ cu aceeași perioadă din anul 2019, la petrol, produse petroliere și produse înrudite 36,6%, gaz și produse industriale obținute din gaz 29,4%, vehicule rutiere 17,3%, mașini și aparate electrice și părți ale acestora 11,6%, mașini și aparate specializate pentru industriile specifice 20,3%, metale neferoase 35,8%, energie electrică 73,8%, fire, țesături, articole textile și produse conexe 8,6%, îmbrăcăminte și accesorii 11,4%, hârtie, carton și articole din pastă de celuloză, din hârtie sau din carton 13,4%, articole prelucrate din metal 7,1%, băuturi alcoolice și nealcoolice 17,2%, tutun brut și prelucrat 18%, încălțăminte 22%, produse chimice organice 45,9%, îngrășăminte naturale și minerale naturale 37,5%, instrumente și aparate, profesionale, științifice și de control 14,7%, cauciuc prelucrat 14,2%, fier și oțel 6,5%, produse medicinale și farmaceutice 3,7%, piele, altă piele și blană prelucrate 16,4%, materiale plastice sub forme primare 13,7%, carne și preparate din carne 15,1%, îngrășăminte minerale sau chimice 7,1%, articole din lemn, exclusiv mobile 6,7%, mobilă și părțile ei 10,6%, cărbune, cocs și brichete 19,6%, aparate și echipamente de telecomunicații și pentru înregistrarea și reproducerea sunetului și imaginii 2,3%, uleiuri esențiale, rezinoide și substanțe parfumate, preparate pentru toaletă, produse pentru înfrumusețare 2,9%, produse chimice anorganice 14,1%, aparate fotografice, echipamente și furnituri de optică; ceasuri și orologii 11,5%, mașini generatoare de putere și echipamentele lor 4,5%, articole de voiaj; sacoșe și similare 9,2%, lemn și plută 1,4%, influențând astfel la diminuarea pe total importuri cu 12,4%.

Totodată, s-au majorat importurile de produse lactate și ouă de păsări 25,8%, cereale și preparate pe bază de cereale 17,9%, legume și fructe 6,6%, hrană destinată animalelor 20,9%, articole din minerale nemetalice 4,9%, mașini și aparate industriale cu aplicații generale 3,3%, mașini și aparate de birou sau pentru prelucrarea automată a datelor 14,4%, produse tanante și colorante 7,5%, mașini și aparate pentru prelucrarea metalelor 26,1%, cafea, ceai, cacao, condimente și înlocuitori ai acestora 3,6%, materiale plastice prelucrate 1,4%, construcții prefabricate; alte instalații și accesorii pentru instalații sanitare, de încălzit și de iluminat 2,5%, semințe și fructe oleaginoase 3%, zahăr, preparate pe bază de zahăr; miere 5,5%, animale vii 11,7%, grăsimi și uleiuri vegetale fixate, brute, rafinate sau fractionate 7,8%, peste, crustacee, moluște 0,9%, atenuând reducerea pe total importuri cu 1,4%.

Capitolul V

MEDIUL DE AFACERI

Evoluția numărului de întreprinderi înregistrate și radiate în trimestrul III 2019-2020

Conform datelor de la 01 decembrie 2020, în Registrul de stat al unităților de drept erau înregistrate 121390 unități, cu 1384 unități mai puțin comparativ cu luna septembrie anul curent.

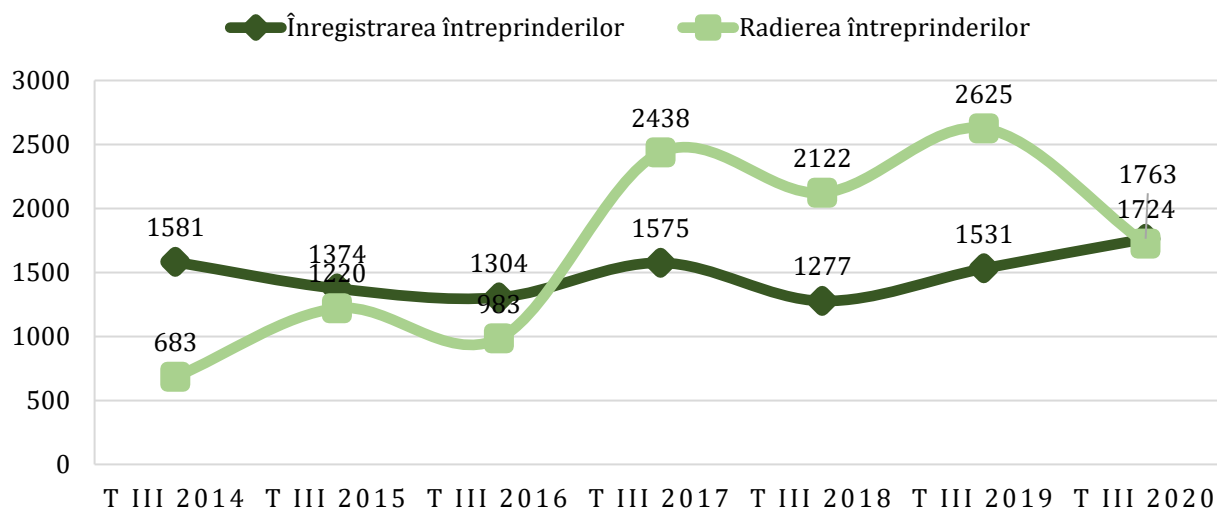

Figura 5.1. Evoluția numărului de întreprinderi înregistrate și radiate în T III 2014-2020, unit.
Sursa: Conform datelor Agenției Servicii Publice

În ansamblu, numărul întreprinderilor înregistrate în T III al anului 2020 a marcat o creștere semnificativă de 15,2% comparativ cu anul precedent. Astfel, potrivit datelor Agenției Serviciilor Publice, în Registrul de stat în T III 2020, au fost înregistrate 1763 întreprinderi noi.

Și în primele două trimestre ale anului curent continuă tendința de creștere a numărului de întreprinderi radiate. În T III 2020, însă se atestă o diminuare semnificativă a numărului de întreprinderi radiate comparativ cu perioada precedentă, cu 34,3%, constituind 1724 de întreprinderi.

Tabelul 5.1. Indicii de creștere a numărului de întreprinderi înregistrate și radiate în T III 2014-2020 față de perioada similară a anului precedent, %

Perioada	Înregistrarea întreprinderilor	Radierea întreprinderilor
T III 2014	114,6	104,0
T III 2015	86,9	178,6
T III 2016	94,9	80,6
T III 2017	120,8	248,0
T III 2018	81,1	87,0
T III 2019	119,9	123,7
T III 2020	115,2	65,7

Sursa: Calculele autorului conform datelor Agenției Servicii Publice

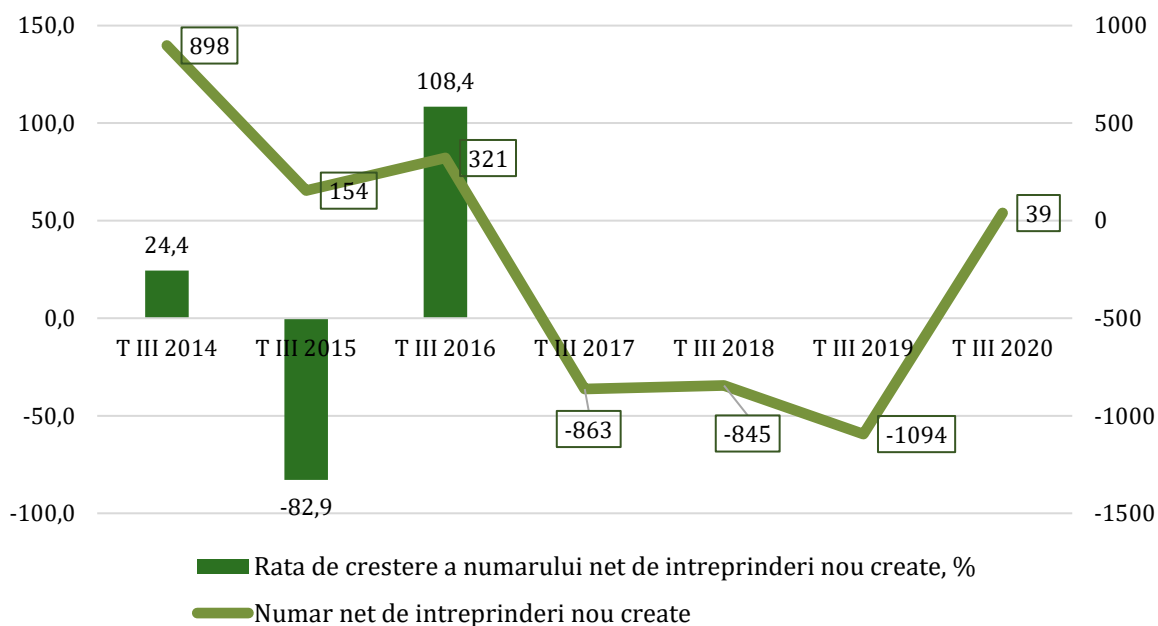

Figura 5.2. Dinamica numărului net de întreprinderi nou create în Registrul de Stat, T III 2014-2020

Sursa: Calculele autorului conform datelor Agenției Servicii Publice

Figura 5.2. reflectă evoluția numărului net de întreprinderi nou create în T III 2014-2020. Per ansamblu, în T III 2014-2019 se remarcă o tendință semnificativă de diminuare a numărului net de întreprinderi nou create. Numărul net de întreprinderi nou create în anul 2017 a atins o valoare negativă (-2134 de unități), respectiv în T III 2017 constituind -863 de unități. Acest sold negativ a numărului net de întreprinderi nou create s-a înregistrat trei ani consecutiv (TIII 2017-2019). În TIII 2020, numărul net de întreprinderi nou create a atins din nou o valoare pozitivă (39 unități), datorită faptului că în această perioadă numărul întreprinderilor înregistrate l-a depășit pe cel al numărului radiate.

Capitolul VI SECTORUL SOCIAL

Situația demografică³

T III din anul 2020 este caracterizat de o scădere mai puternică a numărului de născuți-vii și de o creștere mai semnificativă a numărului de decedați față de același trimestru din anii precedenți.

În T III din anul 2020 numărul născuților-vii total pe țară a constituit 22026 pers., fiind în scădere cu 3029 copii sau cu 12,1% comparativ cu perioada similară din anul precedent, rata natalității a fost de 11,2 născuți-vii la 1000 locuitori, fiind în scădere cu 1,3 p.p. f.p.s.a.p. Numărul de decedați a constituit 28299 pers., înregistrând o creștere de 1074 pers. sau cu 3,9% f.p.s.a.p., iar rata mortalității a ajuns la 14,4 decedați la 1000 locuitori, în creștere cu 0,8 p.p. f.p.s.a.p. Numărul copiilor decedați în vârstă sub 1 an în T III din anul 2020 a constituit 208 cazuri și s-a diminuat cu 15 cazuri în comparație cu T III din anul precedent. Scăderea naturală în T III din 2020 a constituit -6273 pers. (-2170 pers. în T III din anul precedent) sau -3,2 pers. la 1000 de locuitori (-1,1 pers. la 1000 de locuitori în T III din anul precedent) (Figura 6.1).

Numărul *căsătoriilor* total pe țară în T III din anul 2020 a constituit 11268, micșorându-se cu 4645 sau cu 29,2% f.p.s.a.p., iar rata nupțialității a constituit 5,7 căsătorii la 1000 locuitori, cu 2,2 p.p. mai puțin f.p.s.a.p. Indicatorul în cazul numărului *divorțurilor* din țară a constituit 6072, fiind în scădere cu 1035 sau cu 14,6% f.p.s.a.p. Rata divorțialității a constituit 3,1 divorțuri la 1000 locuitori, cu 0,4 p.p. mai puțin f.p.s.a.p.

În ceea ce privește migrația internă determinată de schimbarea domiciliului în T III din anul 2020 numărul total de sosiri în interiorul țării a constituit 19496 pers., cu 8944 sau cu 31,4% mai puțin f.p.s.a.p. Dintre acestea, în localități urbane au fost 12999 sosiri, în scădere cu 30,6% f.p.s.a.p. și în localități rurale – 6497 sosiri, în scădere cu 33,1% f.p.s.a.p. Din numărul total de plecări din localități urbane au plecat 8393 pers., fiind cu 32,4% mai puțin f.p.s.a.p. și din localități rurale au plecat 11103 pers., fiind cu 30,7% mai puțin f.p.s.a.p. Cea mai mare parte a sosirilor au fost în localități urbane (66,7%), iar a plecărilor – din localitățile rurale (57,0%). Cea mai mare parte a populației ce pleacă din localitățile rurale o reprezintă tinerii cu vârsta între 15 și 34 de ani (56,8%), fiind urmași de populația cu vârsta între 35 și 59 de ani (36,5%). Cea mai mare pondere a populației ce pleacă din localități urbane o deține populația cu vârsta între 35 și 59 de ani (47,9%), fiind urmată de tinerii cu vârsta între 15 și 34 de ani (37,2%). Tinerii cu vârsta între 15 și 34 de ani dețin și cele mai mari ponderi ale sosirilor (49,4% – în localități urbane, 46,4% – în localități rurale), fiind urmași de populația cu vârsta între 35 și 59 de ani (41,1% – în localități urbane, 42,0% – în localități rurale).

³ Sunt utilizate date preliminare.

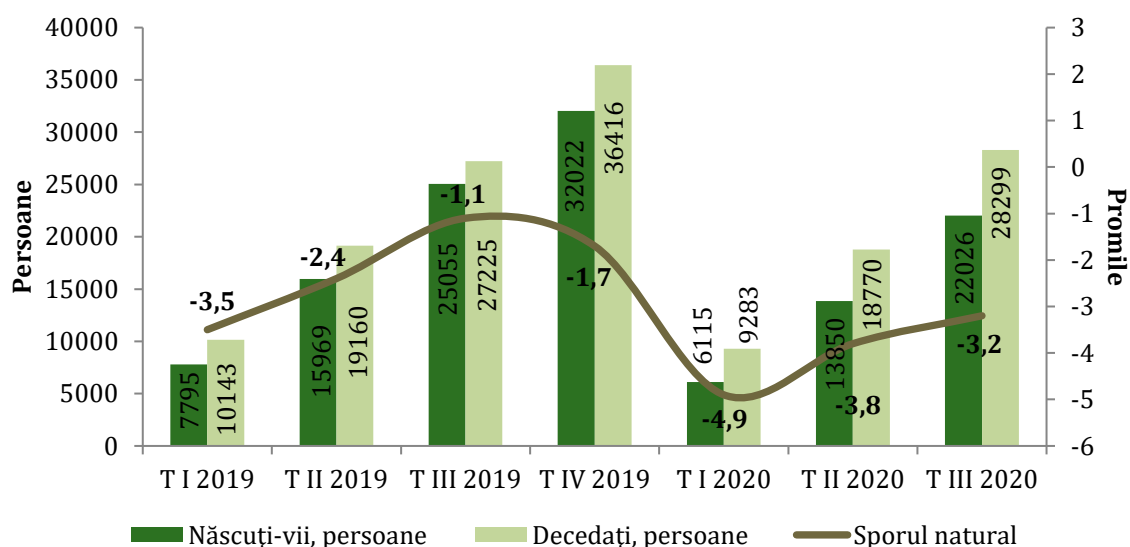

Figura 6.1. Mișcarea naturală a populației în perioada T I 2019 - T III 2020, pe trimestre
Sursa: Conform datelor Biroului Național de Statistică

Piața forței de muncă

În T III din anul 2020 continuă tendința de scădere a numărului forței de muncă, inclusiv a numărului populației ocupate și celui al șomerilor, iar numărul populației în afara forței de muncă are tendința de creștere.

În T III din anul 2020, *forța de muncă*, care include populația ocupată și șomerii, a constituit 893,6 mii pers., în scădere cu 5,7% f.p.s.a.p. O pondere mai mare în forța de muncă au avut-o bărbații (52,8%) decât femeile (47,2%), precum și mediul rural (55,2%) față de mediul urban (44,8%). Totodată, *rata de activitate* a populației a fost de 41,5%, ceea ce este cu 2,1 p.p. mai puțin f.p.s.a.p. În rândul persoanelor economic active indicatorul a fost mai mare la bărbați (46,7%) decât la femei (37,0%). Rata de activitate este mai mare în mediul urban (46,7%) decât în cel rural (38,1%). În grupa de vârstă 15-29 ani rata de activitate a persoanelor economic active a constituit 34,0%, iar în grupa 15-64 ani - 49,1%. Rata de activitate economică a populației în vârstă de muncă (după legislația națională: 16-59 ani - femei și 16-63 ani - bărbați) a fost de 52,3%.

Populația ocupată în T III din anul 2020 a fost de 863,4 mii pers, mai puțin cu 5,1% f.p.s.a.p. (Figura 6.2). O mai mare pondere în populația ocupată au avut-o bărbații - 52,6% decât femeile - 47,4%, precum și mediul rural - 55,7% față de mediul urban - 44,3%.

Rata de ocupare a populației de 15 ani și peste a constituit 40,1%, mai mică cu 1,7 p.p. f.p.s.a.p. Rata de ocupare a bărbaților - 45,0% a fost mai înaltă decât cea a femeilor (35,9%). După mediile de reședință, rata de ocupare a constituit în mediul urban - 44,7%, fiind mai mare decât cea din mediul rural - 37,1%. Rata de ocupare a persoanelor în vârstă de muncă (16-59 ani - femei/16-63 ani - bărbați) a avut valoarea de 50,5%, a persoanelor în vârstă de 15-64 ani - 47,4%, iar în grupa de vârstă 15-29 ani a constituit 32,6%.

În privința ratelor de ocupare, diferențele cele mai mari au fost la persoanele cu vârsta de 25-34 ani atât în funcție de sexe (rata de ocupare la bărbați a fost cu 15,3 p.p. mai mare decât la femei), cât și pe medii de reședință (rata de ocupare în mediul urban a fost cu 11,8 p.p. mai mare decât în mediul rural).

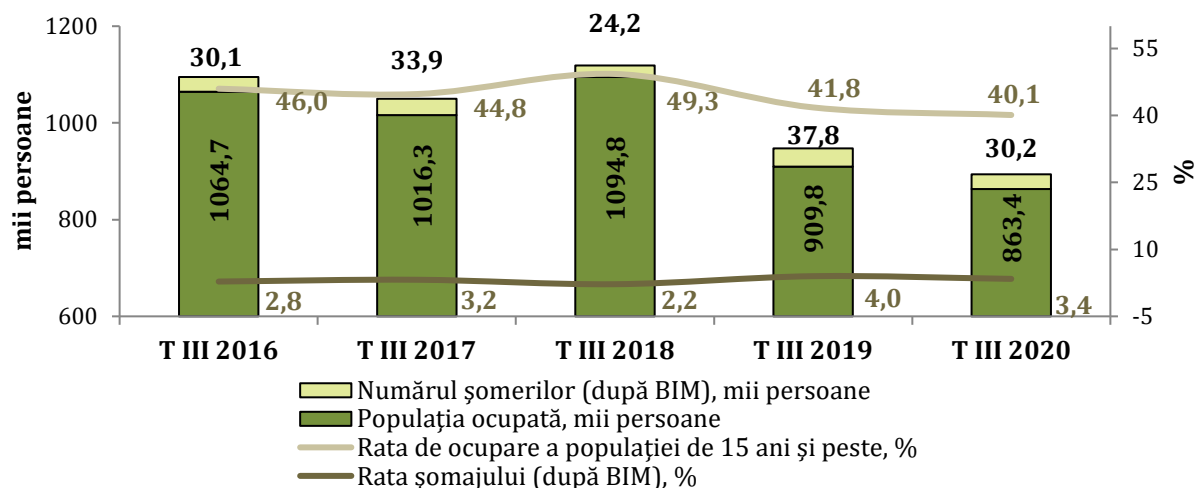

Figura 6.2. Evoluțiile numărului populației ocupate, al șomerilor și a ratelor de ocupare și a șomajului populației de 15 ani și peste, în T III din anii 2016-2020⁴

Sursa: Conform datelor Biroului Național de Statistică

Numărul persoanelor ocupate în activități agricole în T III din anul 2020 a fost de 197,0 mii persoane (cu 7,7 mii sau cu 3,8% mai puțin f.p.s.a.p.) sau de 22,8% (cu 0,3 p.p. mai mult f.p.s.a.p.) din totalul celor ocupați, iar numărul celor ocupați în activități non-agricole a fost de 666,3 mii persoane (cu 38,9 mii sau cu 5,5% mai puțin f.p.s.a.p.).

Ponderea persoanelor ocupate în industrie a fost de 13,9%, inclusiv în industria prelucrătoare - 11,0%, iar în construcții - 8,7%. Numărul persoanelor ocupate în industrie a constituit 120,3 mii (în descreștere cu 3,8% f.p.s.a.p.), iar în construcții - 74,9 mii persoane (în scădere cu 5,4% f.p.s.a.p.). În sectorul de servicii au activat 471,1 mii persoane sau 54,6% din numărul total de persoane ocupate (mai puțin f.p.s.a.p. cu 29,8 mii persoane sau cu 5,9%).

Populația ocupată în repartizarea după *forme de proprietate* a constituit 72,1% în *sectorul privat* și 27,9% - în *sectorul public*. Ponderea salariaților după *statutul profesional* constituie 77,2%. Marea majoritate a salariaților au fost angajați pe o perioadă nedeterminată (87,1%). *Munca nedeclarată* în rândul salariaților în T III din anul 2020 a constituit 8,6% (cu 0,1 p.p. mai puțin f.p.s.a.p.). După ponderile salariaților care lucrează doar în baza unor înțelegeri verbale după sexe mai mulți sunt bărbați - 11,2% față de femei - 6,1%. Cele mai mari ponderi ale salariaților care lucrează doar în baza unor înțelegeri verbale sunt estimate în: agricultură - 63,7%, construcții - 15,1%, comerț - 7,9% și industrie - 5,9%. În *sectorul informal* în T III din anul 2020 au activat 17,0% din totalul persoanelor ocupate în economie, iar 24,4% au avut un loc de muncă informal. Din numărul total de persoane ocupate informal salariații au constituit 28,0%. În sectorul non-agricol ponderea ocupării informale a fost de 12,3%. Din numărul total de salariați loc de muncă informal aveau 8,8%. Primeau "salariu în plic" 8,6% din salariați, iar cele mai mari ponderi au fost

⁴ În conformitate cu definiția numărului populației cu reședință obișnuită.

în: agricultură – 65,1%, construcții – 14,6%, comerț – 7,3%, industrie – 5,7%. Numărul *persoanelor sub-ocupate* (numărul persoanelor care au avut loc de muncă, al căror număr de ore efectiv lucrate, în total, în timpul perioadei de referință a fost mai mic de 40 de ore pe săptămână, care au dorit și au fost disponibile să lucreze ore suplimentare) a constituit 32,0 mii sau 3,7% din totalul persoanelor ocupate față de 3,8% în T III din 2019. Din persoanele ocupate 8,4% au declarat că ar fi dorit să schimbe situația în raport cu locul actual de muncă pe motiv că nu sunt satisfăcuți de nivelul remunerării (situație inadecvată în raport cu venitul).

Numărul șomerilor, definit conform BIM, în T III din anul 2020 a constituit 30,2 mii pers., micșorându-se f.p.s.a.p. cu 7,6 mii persoane sau cu 20,1%. Șomajul a fost într-o proporție mai mare în rândul bărbaților – 57,6% din numărul total al șomerilor, precum și în rândul persoanelor din mediul urban – 57,3%. *Rata șomajului (LU1)* la nivelul țării în T III din anul 2020 a fost de 3,4%, mai mică cu 0,6 p.p. f.p.s.a.p. Rata șomajului la bărbați a constituit 3,7%, iar la femei – 3,0%. Au fost înregistrate mici disparități între ratele șomajului în mediul urban și cel rural (respectiv 4,3% și 2,6%). În rândurile persoanelor din grupa de vârstă de 15-24 ani rata șomajului a fost de 8,2% (mult mai mare în mediul urban – 12,3% decât în cel rural – 3,9%), iar în categoria de vârstă 15-29 ani a constituit 4,1%. *Rata compusă a sub-ocupării în raport cu timpul și a șomajului (LU2)* la nivel de țară în T III din anul 2020 a constituit 3,9%, fiind mai mică cu 1,4 p.p. f.p.s.a.p. *Rata compusă a șomajului și forței de muncă potențiale (LU3)* a fost de 7,0%, fiind mai mică cu 0,6 p.p. f.p.s.a.p. *Indicatorul compozit de subutilizare al forței de muncă (LU4)* a avut valoarea de 7,5%, fiind mai mică cu 1,4 p.p. f.p.s.a.p.

Populația în afara forței de muncă din țară (de 15 ani și peste) în T III din anul 2020 a fost de 1257,4 mii persoane, în creștere cu 2,4% f.p.s.a.p., constituind 58,5% din populația din aceeași grupă de vârstă, mai mult cu 2,1 p.p. f.p.s.a.p. În populația inactivă se includ: *pensionarii* (45,9%); *persoanele care îngrijesc de familie* (persoanele casnice) (13,4%); *elevii și studenții* (12,6%); *persoanele care nu lucrează și nu caută un loc de muncă în Moldova, deoarece deja au un loc de muncă* (permanent sau sezonier) *peste hotare sau care planifică să lucreze peste hotare* (13,1%), *persoanele declarate de către gospodării ca fiind plecate peste hotare la lucru sau în căutare de lucru pentru o perioadă mai mică de 1 an* (6,6% sau 83,2 mii persoane, acest număr micșorându-se f.p.s.a.p. cu 21,3%); *alte persoane în afara forței de muncă* (8,4%). În rândul persoanelor care au un loc de muncă peste hotare sau intenționează să plece peste hotare o pondere mai mare o au bărbații – 22,2% față de femei – 6,2%. De asemenea, bărbații predomină și în rândul persoanelor plecate peste hotare la lucru sau în căutare de lucru – 11,0% față de femei – 3,3%. În cadrul activităților de îngrijire de familie predomină femeile – 22,5% față de 1,2% - bărbații.

Grupul NEET reprezintă tinerii în grupa de vârstă de 15-34 ani, ce nu sunt parte a populației ocupate, nu studiază în sistemul formal de educație și nu participă la cursuri sau alte instruirii din afara sistemului formal de educație. În T III din anul 2020 grupul NEET a avut o pondere de 19,2% din populația din grupa de vârstă de 15-24 ani, 25,9% – în cazul celor cu vârsta de 15-29 ani și 30,9% - la cei cu vârsta de 15-34 ani, având valori mai mari la femei decât la bărbați în toate aceste grupuri de vârstă (15-24 ani: 22,3% – femei vs 16,6% – bărbați; 15-29 ani: 32,9% – femei vs 19,3% – bărbați; 15-34 ani: 39,7% – femei vs 22,6% – bărbați).

Remunerarea muncii

În T III din anul 2020 continuă creșterea câștigului salarial nominal mediu lunar brut în țară, inclusiv în valoare reală, cu ajustarea la indicele prețurilor de consum, în mai mare măsură în sectorul real decât în sectorul bugetar.

În T III din anul 2020, câștigul salarial nominal mediu lunar brut în țară a fost în mărime de 8074,3 MDL, majorându-se în termeni nominali cu 9,3% f.p.s.a.p., iar în valoare reală a crescut cu 5,8% (cu ajustarea la indicele prețurilor de consum) (Figura 6.3).

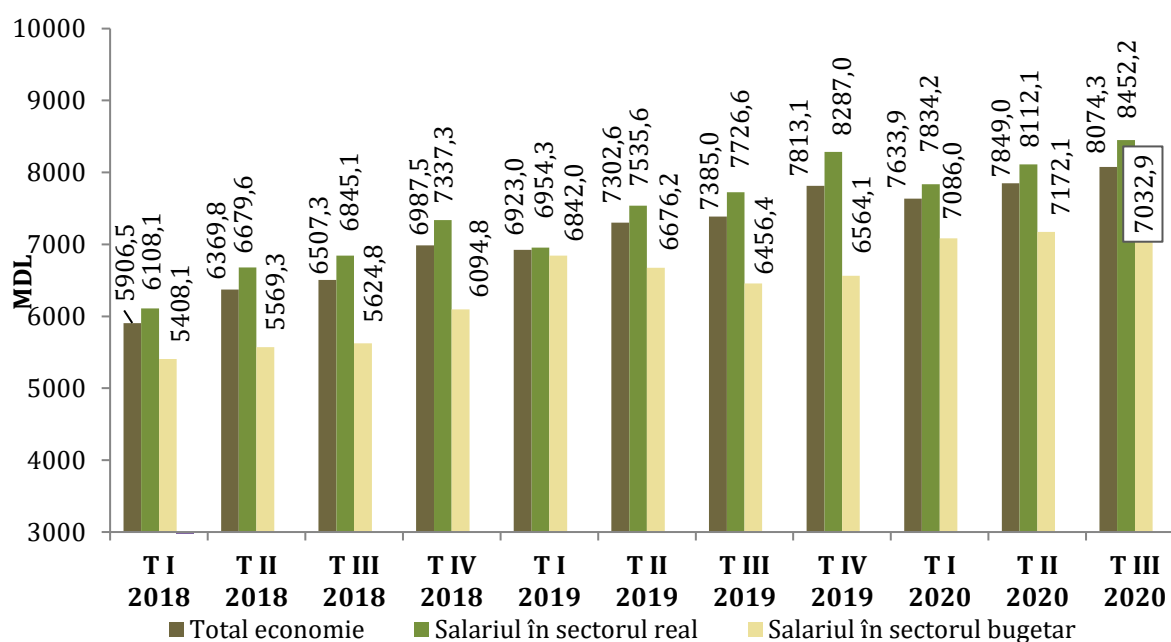

Figura 6.3. Dinamica salariului nominal în sectorul bugetar și în cel real în perioada T I 2018 - T III 2020, MDL

Sursa: Conform datelor Biroului Național de Statistică

În sectorul bugetar salariul mediu lunar a fost în mărime de 7032,9 MDL, în creștere cu 8,9% f.p.s.a.p., iar în sectorul real – 8452,2 MDL, mai mult cu 9,4% f.p.s.a.p. În T III din anul 2020 în toate activitățile economice s-au înregistrat f.p.s.a.p. creșteri ale salariului mediu brut lunar, cu excepția domeniilor: Transport și depozitare, la care s-a micșorat cu 5,8% și Activități de cazare și alimentație publică, la care s-a micșorat cu 5,1%. Creșteri mai puternice au avut loc în domeniile: *Sănătate și asistență socială* (+26,0%); *Industria extractivă* (+12,4%); *Informații și comunicații* (+12,0%). Cele mai mari câștiguri salariale medii brute lunare au fost înregistrate în: *Informații și comunicații* (18118,4 MDL – de 2,3 ori mai mare decât salariul mediu pe economie); *Activități financiare și de asigurări* (14099,3 MDL – de 1,8 ori mai mare decât salariul mediu pe economie, în creștere f.p.s.a.p. cu 7,7%); *Producția și furnizarea de energie electrică și termică, gaze, apă caldă și aer condiționat* (13799,1 MDL – de 1,5 ori mai mare decât salariul mediu pe economie, în creștere f.p.s.a.p. cu 7,3%); *Activități profesionale, științifice și tehnice* (10190,9 MDL – de 1,3 ori mai mare decât salariul mediu pe economie, în creștere f.p.s.a.p. cu 4,2%). Cele mai mici salarii medii brute lunare au fost înregistrate în următoarele domenii: *Agricultură, silvicultură și pescuit* (5282,8 MDL, în creștere f.p.s.a.p. cu 9,3%); *Artă, activități de recreere și de agrement* (5620,7 MDL, în creștere f.p.s.a.p. cu 11,0%) și *Activități de cazare și alimentație publică* (5100,0 MDL).

În T III din anul 2020 f.p.s.a.p. indicele numărului mediu al salariaților a constituit 96,9% (102,6% în T III din 2019), iar indicele numărului mediu al salariaților față de trimestrul precedent a fost de 104,8% (99,3% în T III din 2019). Indicele numărului mediu al salariaților pe activități economice în T III 2020 f.p.s.a.p. a fost peste 100% în așa domenii precum: Producția și furnizarea de energie electrică și termică, gaze, apă caldă și aer condiționat (100,1%); Construcții (103,3%); Informații și comunicații (104,7%); Tranzacții imobiliare (101,0%); Administrație publică și apărare, asigurări sociale obligatorii (101,2%); Sănătate și asistență socială (100,2%); Alte activități de servicii (119,2%). În celelalte tipuri de activități economice acest indice a fost între 90% și 100%, cu excepția Activităților de cazare și alimentație publică unde el a avut valoarea de 69,5%. Indicele numărului mediu al salariaților pe activități economice în T III 2020 față de T II din același an a fost peste 100% în toate tipurile de activități economice (cu excepția Învățământului (97,8%)), variind în mare parte între 100% și 110%, iar valori mai mari decât acestea înregistrându-se în: Construcții (112,5%); Activități de cazare și alimentație publică (170,2%) și Alte activități de servicii (113,9%).

Protecția socială a populației. Conform datelor Casei Naționale de Asigurări Sociale, numărul pensionarilor aflați la evidența organelor de protecție socială la 1 octombrie 2020 a constituit 690,2 mii pers. sau cu 10,2 mii pers. mai puțin comparativ cu 1 octombrie 2019. Mărimea medie a pensiei lunare stabilite la 1 octombrie 2020 a constituit 2050,18 MDL, fiind în creștere cu 8,0% față de 1 octombrie 2019.

ANEXE STATISTICE

TENDINȚE ÎN ECONOMIA MOLDOVEI

RESURSE PIB

Perioada	PIB		VAB		Agricultura		Industria		Construcții		Alte activități		Impozite nete pe produs	
	mil. MDL	în %	mil. MDL	în %	mil. MDL	în %	mil. MDL	în %	mil. MDL	în %	mil. MDL	în %	mil. MDL	în %
	preț. curente	f.p.s.a.p.	preț. curente	f.p.s.a.p.	preț. curente	f.p.s.a.p.	preț. curente	f.p.s.a.p.	preț. curente	f.p.s.a.p.	preț. curente	f.p.s.a.p.	preț. curente	f.p.s.a.p.
2016	134476,6	104,1	114531,6	104,8	16409,4	118,2	20254,2	102,1	4388,4	93,3	73479,6	102,2	19945,0	100,6
2017	150369,3	104,5	126440,9	103,8	18357,6	107,9	21952,2	103,0	4928,6	104,3	81202,6	102,4	23928,3	108,6
2018	190016,3	104,0	164179,4	104,2	19306,1	101,9	28602,1	104,3	15050,5	116,0	101220,7	103,1	25836,9	102,7
2019	210098,8	103,6	182594,9	103,9	20718,3	97,7	29744,9	102,6	18153,5	115,9	113978,3	103,6	27503,9	101,4
Trimestrul I 2017	29669,65	103,1	24685,63	103,7	990,94	101,8	4685,5	101,2	834,96	102,7	18174,2	103,7	4984,02	100,1
Trimestrul II 2017	34251,17	102,5	28336,6	101,1	2140,64	93,1	5091,95	100	1592,77	105,5	19511,2	102,1	5914,57	110
Trimestrul III 2017	45523,5	105,4	38896,8	104,6	9241,1	106,0	6100,4	104,9	1625,5	104,0	21929,8	102,1	6626,7	110,1
Trimestrul IV 2017	40925,0	106,4	34521,9	105,3	5985,0	118,5	6074,3	105,1	875,3	104,3	21587,3	101,7	6403,0	113,3
Trimestrul I 2018	37608,54	103,7	32238,71	103,6	1115,93	100,0	6467,87	104,6	2230,05	103,5	22424,9	103,6	5369,83	104,0
Trimestrul II 2018	44166,31	105,2	37965114	104,9	2587,0	105,0	6856,59	109,3	4595,41	108,0	23926,1	114,5	6201,2	102,2
Trimestrul III 2018	57370,49	103,4	50251,63	103,5	9796,0	98,6	7522,73	102,5	5533,4	130,0	27399,5	101,5	7118,85	102,4
Trimestrul IV 2018	50871,0	103,9	43724,0	104,1	5807,2	105,9	7754,9	101,7	2691,6	116,2	27470,3	103,2	7147,0	102,3
Trimestrul I 2019	41184,8	104,4	35376,6	105,1	1139,4	99,0	6694,4	103,1	2603,3	115,7	24939,6	104,9	5808,1	100,3
Trimestrul II 2019	49704,1	105,8	43044,25	106,6	2893,6	95,6	7253,7	103,9	6294,35	132,0	26602,7	103,5	6659,8	101,5
Trimestrul III 2019	64323,5	104,3	56932,1	104,7	9677,7	106,3	8058,6	104,3	6435,4	109,6	32760,3	103,4	7391,4	101,7
Trimestrul IV 2019	54886,5	100,2	47241,9	99,9	7007,6	89,1	7738,1	99,4	2820,5	101,7	29675,6	102,9	7644,6	102,0
Trimestrul I 2020	43685,3	100,9	37287,7	101,1	1144,2	102,3	6746,0	98,3	2995,4	108,6	26402,0	100,9	6397,6	99,7
Trimestrul II 2020	44629,5	86,0	39225,7	87,4	3076,0	94,8	6559,7	88,3	5925,6	93,1	23664,5	84,9	5403,8	77,3
Trimestru III 2020	61719,2	90,3	54644,8	90,5	8819,9	67,8	7661,2	94,5	6939,3	107,2	31224,4	92,8	7074,4	88,8

Sursa: Conform datelor Biroului Național de Statistică

TENDINȚE ÎN ECONOMIA MOLDOVEI

UTILIZĂRI PIB

Perioada	PIB		Consum final		Formarea brută de capital fix		Variația stocurilor		Export net	
	mil. MDL	în %	mil. MDL	în %	mil. MDL	în %	mil. MDL	în %	mil. MDL	în %
	preț. curente	f.p.s.a.p.	preț. curente	f.p.s.a.p.	preț.	f.p.s.a.p.	preț.	f.p.s.a.p.	preț.	f.p.s.a.p.
2016	134476,6	104,1	142112,0	103,0	30021,5	97,0	172,5	x	-37829,5	x
2017	150369,3	104,5	157666,1	104,0	32864,9	105,3	2129,9	x	-42291,7	x
2018	190016,3	104,0	191142,3	103,2	46148,1	114,0	1831,8	x	-49105,9	x
2019	2100098,8	103,6	206785,8	102,6	53713,9	112,9	1552,2	x	-51953,0	x
Trimestrul I 2017	29669,7	103,1	32357,3	103,4	6657,4	103,3	830,5	x	-10175,5	x
Trimestrul II 2017	34251,2	102,5	37579,8	103,2	7449,2	106,3	756,6	x	-11534,37	x
Trimestrul III 2017	45523,5	105,4	447566,8	104,6	9662,6	98,9	1866,6	x	-10762,5	x
Trimestrul IV 2017	40924,9	106,4	42972,2	104,7	9095,8	105,9	-1323,7	x	-9819,4	x
Trimestrul I 2018	37608,5	103,7	40745,1	103,3	7687,5	104,2	-629,9	x	-10194,1	x
Trimestrul II 2018	44166,31	105,2	37022,84	102,8	11406,47	109,3	137,07	x	-12354,6	x
Trimestrul III 2018	57370,49	103,4	51087,05	101,9	15636,67	120,3	3322,83	x	-12676,07	x
Trimestrul IV 2018	50871,0	103,9	54332,85	104,7	11417,51	118,1	-998,17	x	-13881,19	x
Trimestrul I 2019	41184,8	104,4	43909,3	101,9	8487,3	111,3	-691,4	x	-10520,3	x
Trimestrul II 2019	49704,1	105,8	48885,3	101,7	15137,1	126,1	-349,1	x	-13969,25	x
Trimestrul III 2019	64323,5	104,3	56934,6	104,6	17835,8	110,9	3352,3	x	-13799,1	x
Trimestrul IV 2019	54886,5	100,2	57056,6	102,0	12253,8	103,3	-759,6	x	-13664,3	
Trimestrul I 2020	43685,3	100,9	45226,5	98,6	9252,1	109,3	412,1	x	-11205,4	X
Trimestrul II 2020	44629,5	86,0	42236,2	84,5	12752,7	84,4	-2164,8	x	-8194,6	X
Trimestrul III 2020	61719,2	90,3	55351,3	93,2	19068,4	106,7	625,6	x	-13326	x

Sursa: Conform datelor Biroului Național de Statistică

TENDINȚE ÎN ECONOMIA MOLDOVEI

PREȚURILE DE CONSUM				
	Ritmul de creștere al IPC, % (comparativ cu perioada similară a anului trecut)	Ritmul de creștere al prețurilor la produsele alimentare, % (comparativ cu perioada similară a anului trecut)	Ritmul de creștere al prețurilor la produsele nealimentare, % (comparativ cu perioada similară a anului trecut)	Ritmul de creștere al prețurilor la servicii, % (comparativ cu perioada similară a anului trecut)
2015	9,7	9,8	11,8	6,2
2016	6,4	7,4	6,3	4,9
2017	6,6	7,9	4,5	7,1
2018	3,0	5,4	2,7	0,2
2019	4,8	7,6	4,2	1,5
T I 2017	4,3	4,5	4,7	3,1
T II 2017	7,1	8,4	4,9	8,2
T III 2017	7,4	8,9	4,4	8,7
T IV 2017	7,5	10,0	4,1	8,2
T I 2018	5,2	8,4	2,9	3,2
T II 2018	3,2	5,4	2,8	0,3
T III 2018	2,9	5,9	2,9	-2,0
T IV 2018	1,0	2,2	2,1	-2,3
T I 2019	2,5	3,4	3,2	-0,1
T II 2019	4,1	6,6	4,0	0,1
T III 2019	5,7	8,7	4,7	2,4
T IV 2019	7,1	11,6	4,8	3,5
T I 2020	6,1	11,0	3,2	3,9
T II 2020	4,6	8,8	0,8	3,5
T III 2020	3,3	7,2	0,0	2,2

Sursa: Conform datelor Biroului Național de Statistică, calculele INCE

TENDINȚE ÎN ECONOMIA MOLDOVEI

PREȚURILE DE CONSUM				
	Ritmul de creștere al IPC, % (comparativ cu perioada similară a anului trecut)	Ritmul de creștere al prețurilor la produsele alimentare, % (comparativ cu perioada similară a anului trecut)	Ritmul de creștere al prețurilor la produsele nealimentare, % (comparativ cu perioada similară a anului trecut)	Ritmul de creștere al prețurilor la servicii, % (comparativ cu perioada similară a anului trecut)
Ianuarie 2019	2,2	3	3	-0,3
Februarie 2019	2,4	3,5	2,9	-0,2
Martie 2019	2,8	3,8	3,7	0,1
Aprilie 2019	3,2	4,5	3,7	0,5
Mai 2019	4,6	8	4	0,1
Iunie 2019	4,4	7,3	4,4	-0,3
Iulie 2019	5,4	8,6	4,6	1,4
August 2019	5,5	8,3	4,8	2,2
Septembrie 2019	6,3	9,3	4,6	3,7
Octombrie 2019	6,8	10,7	4,7	3,6
Noiembrie 2019	7,1	11,8	4,6	3,5
Decembrie 2019	7,5	12,4	5,2	3,5
Ianuarie 2020	6,9	11,5	3,8	4,1
Februarie 2020	6,4	11,0	3,2	3,8
Martie 2020	5	10,5	2,6	3,8
Aprilie 2020	5,3	10	1,5	3,5
Mai 2020	4,1	7,8	0,6	3,4
Iunie 2020	4,3	8,5	0,3	3,5
Iulie 2020	4,2	8,1	0,4	3,8
August 2020	3,5	1,6	0,0	2,1
Septembrie 2020	2,3	5,9	-0,4	0,7
Octombrie 2020	1,6	4,0	-0,4	0,6
Noiembrie 2020	0,9	2,7	-0,2	-0,2

Sursa: Conform datelor Biroului Național de Statistică, calculele INCE

TENDINȚE ÎN ECONOMIA MOLDOVEI

PREȚURILE PRODUCȚIEI INDUSTRIALE

	Ritmul de creștere al IPPI, % (comparativ cu perioada similară a anului trecut)	Ritmul de creștere al prețurilor din industria extractivă, % (comparativ cu perioada similară a anului trecut)	Ritmul de creștere al prețurilor din industria prelucrătoare, % (comparativ cu perioada similară a anului trecut)	Ritmul de creștere al prețurilor din sectorul energetic, % (comparativ cu perioada similară a anului trecut)	Ritmul de creștere al prețurilor în construcții, % (comparativ cu perioada similară a anului trecut)	Ritmul de creștere al prețurilor la produsele agricole, % (comparativ cu perioada similară a anului trecut)
2015	6,3	4,4	6,8	2,8	8,0	22,5
2016	4,5	2,8	4,3	6,2	8,7	-3,4
2017	3,3	2,5	3,0	6,8	7,1	-2,1
2018	0,4	3,0	0,2	2,3	6,3	-7,5
2019	1,8	13,0	1,7	0,4	5,7	3,8
T I 2017	2,9	1,3	3,2	1,4	6,6	0,8
T II 2017	3,6	1,9	3,1	8,7	4,6	-1,1
T III 2017	3,9	3,9	3,2	11,5	2,1	1,2
T IV 2017	2,9	3,0	2,6	6,1	5	-5,2
T I 2018	1,5	3,8	1,2	5,1	1,9	-8,5
T II 2018	0,5	2,0	0,3	2,9	2,1	-4,6
T III 2018	-0,2	1,8	-0,4	1,1	2,6	-4,6
T IV 2018	-0,1	5,5	-0,2	0,3	3,4	-12
T I 2019	0,5	6,5	0,4	0,1	8,7	-4,8
T II 2019	1,7	17,8	1,6	-0,6	7,1	-6,5
T III 2019	2,7	16,0	2,6	0,3	5	0,7
T IV 2019	2,5	11,9	2,3	2,0	2	8,8
T I 2020	2,5	9,5	2,5	1,8	2,6	8,8
T II 2020	2,7	-1,7	3,7	-9,3	0,2	10,9
T III 2020	2,0	0,4	3,0	-10,8	0,5	18,1

Sursa: Conform datelor Biroului Național de Statistică, calculele INCE

TENDINȚE ÎN ECONOMIA MOLDOVEI

CURSUL VALUTAR						
	Cursul nominal de schimb MDL/USD	Cursul nominal de schimb MDL/EUR	Ritmul de creștere a cursul nominal de schimb MDL/USD, % (comparativ cu perioada similară a anului precedent)	Ritmul de creștere al cursul nominal de schimb MDL/EUR, % (comparativ cu perioada similară a anului precedent)	Ritmul de creștere al cursul real de schimb MDL/USD, % (comparativ cu perioada similară a anului precedent)	Ritmul de creștere al cursul real de schimb MDL/EUR, % (comparativ cu perioada similară a anului precedent)
2015	18,8	20,9	34,3	12,4	19,7	2,2
2016	19,9	22,1	5,3	5,7	0,7	-0,6
2017	18,5	20,8	-7	-5,8	-11,2	-10
2018	16,8	19,8	-9,2	-4,8	-8,2	-5,9
2019	17,6	19,7	4,6	-0,6	0,2	-3,5
T I 2017	20,0	21,2	-0,6	-0,4	-2,6	-6,4
T II 2017	18,8	20,6	-5,3	-7,9	-10,2	-12,6
T III 2017	17,9	21,0	-9,5	-4,9	-14,2	-10,0
T IV 2017	17,4	20,5	-13,3	-5,5	-17,6	-10,5
T I 2018	16,7	20,6	-16,1	-3,2	-13,8	-6,5
T II 2018	16,7	19,9	-11,2	-3,4	-11,6	-4,8
T III 2018	16,7	19,4	-6,9	-7,7	-6,9	-8,3
T IV 2018	17,1	19,5	-1,5	-4,5	-0,4	-3,9
T I 2019	17,2	19,5	2,4	-5,3	-3,6	-5,7
T II 2019	17,9	20,1	7,7	1,3	5,4	-0,3
T III 2019	17,8	19,7	6,4	1,8	2,1	-1,9
T IV 2019	17,5	19,3	2,0	-1,1	-3,2	-6,0
T I 2020	17,6	19,4	2,6	-0,4	-2,0	-4,7
T II 2020	17,8	19,5	-1,0	-3,0	-5,8	-6,3
T III 2020	16,8	19,6	-5,4	-0,7	-7,8	-3,6
T IV 2020	17,1	20,4	-1,9	5,7	-2,0	1,9

Sursa: Conform datelor BNM, BNS, OCDE, calculele INCE

TENDINȚE ÎN ECONOMIA MOLDOVEI

POLITICA MONETARĂ					
	Agregatul monetar M0, mil. MDL (sold la sfârșitul perioadei)	Agregatul monetar M1, mil. MDL (sold la sfârșitul perioadei)	Agregatul monetar M2, mil. MDL (sold la sfârșitul perioadei)	Agregatul monetar M3, mil. MDL (sold la sfârșitul perioadei)	Baza monetară, mil. MDL (sold la sfârșitul perioadei)
2015	15509,4	23561,8	39260,8	64006,2	29689,1
2016	17274,3	28091,2	46429,5	70519,6	33276,5
2017	19052,6	34593,0	52989,3	77055,9	36997,0
2018	21077,4	39165,0	58334,2	83158,6	43556,9
2019	22953,2	42629,7	63137,0	89950,7	46851,0
Ianuarie 2019	20508,5	38035,4	57018,5	82248,5	40722,9
Februarie 2019	20669,7	37896,9	57081,5	82588,0	41820,7
Martie 2019	20936,3	37883,6	56936,4	81953,0	42732,8
Aprilie 2019	22432,0	39871,0	59109,8	86467,7	44096,8
Mai 2019	22428,2	39978,8	59371,5	86859,1	44236,1
Iunie 2019	23159,8	41270,4	60640,6	87293,4	44960,6
Iulie 2019	23157,2	41535,0	61094,8	87601,8	45653,8
August 2019	23234,4	41692,7	61383,2	87773,2	45737,6
Septembrie 2019	22765,8	41545,5	60963,4	87455,0	45637,0
Octombrie 2019	22745,4	41548,7	61091,0	88242,5	45570,8
Noiembrie 2019	22578,9	41578,7	61357,8	87904,6	46309,7
Decembrie 2019	22953,2	42629,7	63137,0	89950,7	46851,0
Ianuarie 2020	22666,6	42391,6	62891,6	90296,2	46696,2
Februarie 2020	22703,6	42769,7	63310,8	90886,7	46901,1
Martie 2020	23450,9	41869,1	61969,2	92152,5	47897,7
Aprilie 2020	24095,1	43016,0	62933,4	92598,7	45691,5
Mai 2020	24412,0	43778,0	63746,1	93227,3	46457,5
Iunie 2020	24782,9	44749,6	64639,4	95140,4	45920,1
Iulie 2020	25418,8	45500,2	66413,8	96749,2	47170,3
August 2020	25501,2	47910,1	67809,1	97939,2	48934,1
Septembrie 2020	26428,9	48454,4	68599,2	99042,6	49657,8
Octombrie 2020	27662,2	50692,0	70986,2	101008,5	52097,1
Noiembrie 2020	28327,1	51931,6	72405,7	103154,2	53417,6

Sursa: Conform datelor Băncii Naționale a Moldovei

TENDINȚE ÎN ECONOMIA MOLDOVEI

POLITICA MONETARĂ							
	Rata de bază, %	CBN, mil. MDL (sold mediu zilnic)	Rata dobânzii la credite overnight, %	Credite overnight, mil. MDL (sold mediu zilnic)	Rata dobânzii la depozite overnight, %	Depozite overnight, mil. MDL (sold mediu zilnic)	Rata rezervelor obligatorii atrase în MDL, %
Ianuarie 2019	6,5	6698,4	9,5	0	3,5	359,2	42,5
Februarie 2019	6,5	5560,2	9,5	0	3,5	356	42,5
Martie 2019	6,5	6482,4	9,5	0	3,5	628,1	42,5
Aprilie 2019	6,5	4758	9,5	0	3,5	245,1	42,5
Mai 2019	6,5	5380,2	9,5	3,9	3,5	416,5	42,5
Iunie 2019	7,0	4809,3	9,5/10	3,8	3,5/4,0	201,4	42,5
Iulie 2019	7,0	5147,9	10/10,5	0	4,0/4,5	193	42,5
August 2019	7,5	4965,5	10,5	19,4	4,5	103,3	42,5
Septembrie 2019	7,5	5308,8	10,5	3,7	4,5	204,7	42,5
Octombrie 2019	7,5	5273,8	10,5	18,2	4,5	123,6	42,5
Noiembrie 2019	7,5	8742,2	10,5	0	4,5	257,5	42,5
Decembrie 2019	5,5	5739,3	8,5	0	2,5	374,6	42,5
Ianuarie 2020	5,5	6802	8,5	0	2,5	418,3	42,5
Februarie 2020	5,5	6519,8	8,5	0	2,5	365,2	42
Martie 2020	5,5/4,5/3,25	6096	8,5/7,5/6,25	4,4	2,5/1,5/0,25	213,1	41,5
Aprilie 2020	3,25	4387,4	6,25	0	0,25	350,8	34
Mai 2020	3,25	6483,8	6,25	7,4	0,25	451,1	34
Iunie 2020	3,25	6284,5	6,25	0	0,25	215,4	34
Iulie 2020	3,25	5284,8	6,25	0	0,25	129,3	33
August 2020	3,25/3,00	5406,8	6,25/5,50	6,5	0,25/0,50	170,1	33
Septembrie 2020	2,75	5556,5	5,50/5,25	0	0,50/0,25	282,3	32
Octombrie 2020	2,65	5978,4	5,25	0	0,25	257,6	32
Noiembrie 2020	2,65	5907,8	5,25/5,15	0	0,25/0,15	103,8	32
Decembrie 2020	2,65	6333,9	5,15	0	0,15	165,4	32

Sursa: Conform datelor Băncii Naționale a Moldovei

FINANȚE PUBLICE

Perioada	Veniturile la BPN, mil. MDL	Creșterea veniturilor la BPN, % (f.p.s.a.p.)	Cheltuielile din BPN, mil. MDL	Creșterea cheltuielilor din BPN, % (f.p.s.a.p.)	Surse de finanțare a BPN, mil. MDL (sold la sfârșitul perioadei)	Presiunea fiscală, %
2015	43 660,7	2,86	46 393,9	4,51	2733,2	35,8
2016	45 946,9	5,24	48 434	4,40	3 298,5	31,61
2017	53 379,4	16,2	54 524,1	12,5	1 144,7	33,24
2018	57 964,9	8,6	59 576,9	9,3	-1 612,0	28,84
2019	62949,2	8,5	69 171	16	5738,7	30,31
Trimestrul I 2017	11 993,2	20,8	12 260,7	24,7	678,8	
Trimestrul II 2017	24 909,2	18,5	25 010,7	15,2	101,5	
Trimestrul III 2017	38 425,5	18,3	37 263,4	11,2	-1162,1	
Trimestrul IV 2017	53 379,4	16,2	54 524,1	12,5	1 144,7	
Trimestrul I 2018	13 248,8	10,8	12 153,7	-0,9	-1131,1	
Trimestrul II 2018	27 776,9	11,5	26 884,4	7,5	-892,5	
Trimestrul III 2018	42 645,4	11,0	40 874,7	9,7	1 770,7	
Trimestrul IV 2018	57 964,9	8,6	59 576,9	9,3	-1 612,0	
Trimestrul I 2019	14 128,3	6,3	14 483,8	19,1	-355,5	
Trimestrul II 2019	29 467,2	6,0	31 572,3	17,4	-2105,1	
Trimestrul III 2019	45 278,6	6,2	46 761,7	14,4	1483,1	
Trimestrul IV 2019	62949,2	8,5	69 171	16	5738,7	
Trimestrul I 2020	15028,1	6,3	15423,0	6,5	394,9	
Trimestru II 2020	29036,9	-1,5	32502,1	2,9	3465,2	
Trimestru III 2020	44635,0	-1,4	49973	17,1	5338,0	

TENDINȚE ÎN ECONOMIA MOLDOVEI

SECTORUL BANCAR

Perioada	Indicatori				Structura Depozitelor, %			Veniturile și profitabilitatea, %		Rata lichidității, %		Rata dobânzii la depozite, %		Rata dobânzii la credite, %	
	Total Active, mil. MDL*	Total Obligațiuni, mil. MDL*	Total Credite, mil. MDL*	Total Depozite mil. MDL*	depozite ale pers. fizice/total depozite	depozite ale pers. juridice/total depozite	depozite în valută/total depozite	Rent. active-lor	Rent. capitalului	princi-piul I	princi-piul II > 20 %	în monedă națională	în monedă străină	în monedă națională	în monedă străină
2015	69095,5	57330,1	38186,6	50201,4	69,7	29,9	52,4	1,7	10,2	0,70	41,73	12,10	2,56	14,06	7,01
2016	72 942,2	46318,7	34 761,3	54838,5	68,69	31,0	46,47	1,8	11,1	0,64	49,30	10,71	2,12	14,20	5,90
2017	79 541,8	69 435,1	33 473,3	59 896,8	66,15	33,85	42,79	1,9	11,4	0,61	55,46	5,73	1,63	10,33	5,01
2018	83 152,6	68 860,7	35 452,7	63 577,3	65,67	34,33	41,14	1,9	11,6	0,72	54,64	4,47	1,00	8,79	4,69
2019	90599,4	74190,1	40375,4	68357,6	66,71	33,29	40,98	2,47	14,63	0,72	50,65	5,26	1,10	8,43	4,33
T I 2017	70 233,77	60 956,72	38 165,6	55 616,5	67,89	32,11	45,71	2,5	15,6	0,7	42,6	6,12	1,96	11,03	5,33
T II 2017	76567,63	61853,28	34216,6	55 370,4	67,87	32,13	45,16	2,4	14,6	0,64	51,3	6,35	1,79	10,55	5,87
T III 2017	77547,5	66956,8	33841,9	58178,8	66,19	33,81	45,99	2,4	14,3	0,6	53,2	5,82	1,44	9,96	4,9
T IV 2017	79 541,8	69 435,1	33 473,3	59 896,9	66,15	33,85	42,79	1,85	11,07	0,61	55,48	5,19	1,37	9,58	4,66
T I 2018	80978,7	67118,5	32354,5	60 577,8	65,87	34,13	42,74	2,4	15,2	0,6	56,8	4,46	1,07	9,0	4,69
T II 2018	80327,8	66396,2	33146,1	61014,4	65,55	34,31	41,31	2,19	13,40	0,61	55,5	4,58	0,91	8,72	4,71
T III 2018	82303,7	67978,4	34580,6	62018,3	64,80	35,20	41,03	2,08	12,72	0,67	54,56	4,51	0,83	8,50	4,60
T IV 2018	83 152,6	68 860,7	35 452,7	63 577,3	65,67	34,33	41,14	1,9	11,6	0,72	54,64	4,10	1,08	8,61	4,56
T I 2019	82871,4	68057,2	36463,4	62369,3	67,55	32,45	41,93	2,39	14,6	0,73	52,28	4,36	0,86	8,17	4,27
T II 2019	86862,6	71585,9	38771,0	65700,5	67,77	32,23	42,57	2,56	15,5	0,73	51,53	4,6	1,04	8,11	4,41
T III 2019	87497,2	71597,8	39606,2	66023,5	66,17	33,63	41,83	2,61	15,57	0,72	50,41	4,69	0,90	8,36	4,42
T IV 2019	90599,4	74190,1	40375,4	68357,6	66,71	33,29	40,98	2,47	14,63	0,72	50,65	5,26	1,10	8,43	4,33
T I 2020	92496,5	75728,8	42031,9	70063,1	67,82	32,18	44,72	1,81	10,39	0,73	50,31	4,01	1,01	8,58	4,25
T II 2020	94656,2	77662,2	41509,6	71766,5	65,92	33,91	44,18	1,36	7,80	0,72	51,38	3,79	0,90	8,16	4,00
T III 2020	98146,0	80672,7	43504,9	74359,7	64,11	35,89	42,93	1,69	9,77	0,71	49,97	3,8	0,7	7,88	4,06

* stoc la sfârșitul perioadei

TENDINȚE ÎN ECONOMIA MOLDOVEI

SECTORUL BANCAR

Perioada	Indicatori				Structura Depozitelor, %			Veniturile și profitabilitatea, %		Rata lichidității, %		Rata dobânzii la depozite, %		Rata dobânzii la credite, %	
	Total Active, mil. MDL*	Total Obligațiuni, mil. MDL*	Total Credite, mil. MDL*	Total Depozite mil. MDL*	depozite ale pers. fizice/total depozite	depozite ale pers. juridice/total depozite	depozite în valuta/ total depozite	ROA	ROE	principiul I	principiul II > 20 %	în moneda națională	în moneda străină	în moneda națională	în moneda străină
Ianuarie 2019	83346,1	68828,8	35276,8	63263,8	66,16	33,84	42,03	2,94	17,82	0,72	54,25	4,43	1,02	8,34	4,38
Februarie 2019	84238,5	69561,8	35776,8	63294,4	66,50	33,50	42,14	2,38	14,4	0,74	53,99	4,35	0,94	8,30	4,46
Martie 2019	82871,4	68057,2	36463,4	62369,3	67,55	32,45	41,93	2,39	14,6	0,73	52,28	4,36	0,86	8,17	4,27
Aprilie 2019	86728,2	71666,2	37497,8	65968,5	65,36	34,64	44,04	2,52	15,16	0,73	53,38	4,44	1,31	8,08	4,33
Mai 2019	87017,1	72015,4	37897,6	66149,4	66,18	33,82	43,78	2,42	14,6	0,73	52,5	4,53	0,95	8,08	4,58
Iunie 2019	86862,6	71585,9	38771,0	65700,5	67,77	32,23	42,57	2,56	15,5	0,73	51,53	4,6	1,04	8,11	4,41
Iulie 2019	87483,1	71955,8	39901,1	65999,6	66,24	33,76	42,21	2,64	15,9	0,72	51,52	4,54	0,94	8,0	4,42
August 2019	87507,6	71782,1	39378,6	66087,6	66,28	33,43	41,87	2,65	15,89	0,72	50,88	4,54	1,04	8,13	4,53
Septembrie 2019	87497,2	71597,8	39606,2	66023,5	66,17	33,63	41,83	2,61	15,57	0,72	50,41	4,69	0,90	8,36	4,42
Octombrie 2019	88773,0	72687,1	40021,4	67105,3	65,85	34,15	42,52	2,59	15,39	0,72	50,96	4,69	1,02	8,36	4,47
Noiembrie 2019	88636,9	72427,4	40137,2	66716,7	66,79	33,21	41,54	2,49	14,75	0,71	51,06	4,63	0,99	8,63	4,39
Decembrie 2019	90599,4	74190,1	40375,4	68357,6	66,71	33,29	40,98	2,47	14,63	0,72	50,65	5,26	1,10	8,43	4,33
Ianuarie 2020	91140,7	74636,1	40417,5	68357,6	67,03	32,97	41,36	2,02	11,68	0,71	51,22	4,68	1,03	8,35	4,19
Februarie 2020	91979,4	75311,1	40934,4	69486,1	67,55	32,45	41,27	1,98	11,42	0,72	51,01	4,52	1,06	8,74	4,17
Martie 2020	92496,5	75728,8	42031,9	70063,1	67,82	32,18	44,72	1,81	10,39	0,73	50,31	4,01	1,01	8,58	4,25
Aprilie 2020	92320,1	75418,7	41389,2	69861,9	67,38	32,62	44,11	-	10,10	0,73	50,46	3,75	1,02	8,47	4,35
Mai 2020	93030,6	76091,4	40938,3	70362,3	66,66	33,09	43,76	1,50	8,60	0,72	51,60	3,63	0,86	8,40	4,43
Iunie 2020	94656,2	77662,2	41509,6	71766,5	65,92	33,91	44,18	1,36	7,80	0,72	51,38	3,79	0,90	8,16	4,00
Iulie 2020	96238,6	79114,2	42145,1	73102,4	65,08	34,69	43,52	1,39	8,00	0,70	51,82	3,82	0,82	8,01	4,08
August 2020	96431,6	79122,3	42726,2	72891,6	65,24	34,61	42,99	1,52	8,76	0,71	49,34	3,65	0,67	7,80	4,19
Septembrie 2020	98146,0	80672,7	43504,9	74359,7	64,11	35,89	42,93	1,69	9,77	0,71	49,97	3,8	0,7	7,88	4,06

* stoc la sfârșitul perioadei

SECTORUL EXTERN: INVESTIȚII ȘI TRANSFERURI DE MIJLOACE BĂNEȘTI

Perioada	Capital social	Venit reinvestit	Alt capital	Transferuri de mijloace bănești
Trimestrul I 2017	6,74	33,05	28,47	241,78
Trimestrul II 2017	4,24	16,36	30,24	299,89
Trimestrul III 2017	14,6	43,58	37,81	320,59
Trimestrul IV 2017	14,14	-60,73	90,68	327,71
Trimestrul I 2018	35,58	47,12	53,73	297,71
Trimestrul II 2018	15,13	-0,64	62,80	342,67
Trimestrul III 2018	33,35	9,08	29,98	315,46
Trimestrul IV 2018	31,09	-30,28	55,66	311
Trimestrul I 2019	64,48	53,7	31,21	276,02
Trimestrul II 2019	322,59	-7,11	32,07	313,47
Trimestrul III 2019	22,35	34,31	83,22	314,51
Trimestrul IV 2019	50,93	-6,23	75,5	319,92
Trimestrul I 2020	5,12	23,9	83,81	277
Trimestrul II 2020	10,18	-3,33	49,27	370
Trimestrul III 2020	11,54	22,43	46,8	423

Sursa: Conform datelor Băncii Naționale a Moldovei.

SECTORUL EXTERN: COMERȚUL EXTERIOR CU BUNURI

Perioada	Valoarea totală a schimburilor comerciale cu bunuri. mil. USD				Valoarea exportului. mil. USD				Valoarea importului. mil. USD				Exportul net. mil. USD	Gradul de acoperire a importurilor prin exporturi, %
	Total	CSI	UE	Alte țări	Total	CSI	UE	Alte țări	Total	CSI	UE	Alte țări		
2015	5953,7	1510,4	3171,7	1271,6	1966,9	492,3	1217,6	257,0	3986,8	1018,1	1954,1	1014,6	-2019,9	49,3
2016	6065,7	1441,6	3306,1	1317,5	2045,3	414,2	1332,4	298,7	4020,4	1027,4	1973,7	1019,2	-1975,1	50,8
2017	7256,8	1668,8	3986,1	1601,4	2425,3	462,8	1596,9	365,3	4831,3	1206	2389,2	1236,1	-2406	50,2
2018	8471,2	1865,3	4713,8	1892,1	2706,9	416	1862,1	428,8	5764,3	1449,3	2851,7	1463,3	-3057,4	47
2019	8621,3	1856,1	4694,1	2075,3	2779,5	439,2	1818,7	525,6	5841,8	1416,9	2875,4	1549,7	-3062,3	47,6
Trimestrul I 2017	1559	377,5	826,3	355,2	528,2	106,0	335,6	86,6	1030,8	271,5	490,7	268,6	-502,6	51,2
Trimestrul II 2017	1650,7	382,2	898,7	369,8	500	110,8	316,6	72,6	1150,7	271,4	582,1	297,2	-650,7	43,5
Trimestrul III 2017	1880,9	427,2	964,4	398,3	623,6	119,5	414,5	89,6	1257,3	307,7	549,9	308,7	-633,7	49,6
Trimestrul IV 2017	2166,2	482	1205,8	478,4	773,5	126,5	503,4	116,6	1392,7	355,5	675,4	361,8	-619,2	55,5
Trimestrul I 2018	2004,4	445,3	1098,6	459,5	678,2	113,7	454,7	109,8	1326,2	332,6	643,9	349,7	-648	51,1
Trimestrul II 2018	2045,9	399,4	1198,6	447,9	637	94,6	446,1	96,3	1408,9	304,8	752,5	351,6	-771,9	45,2
Trimestrul III 2018	2091,3	475,1	1175	441,2	644,9	98,7	463,2	83	1446,4	376,4	711,8	358,2	-801,5	45,6
Trimestrul IV 2018	2329,5	544,3	933,7	544,5	746,8	109	498,2	139,6	1582,7	435,3	742,5	404,9	-835,9	47,2
Trimestrul I 2019	2098	469,2	1123,9	504,8	733,0	102,2	458,9	171,9	1365	367	638,5	359,4	-632	53,7
Trimestrul II 2019	2070,9	433,1	1159,1	447,4	628,5	104,4	409,4	118,7	1442,4	329	749,7	364	-813,9	43,6
Trimestrul III 2019	2129,9	434,8	1180,5	514,8	664,8	99,5	448,3	117	1465,1	335,3	732	397,8	-800,3	45,3
Trimestrul IV 2019	2322,5	518,7	1257,3	546,5	753,2	133,1	502,1	118	1569,3	385,6	755,2	428,5	-816	47,8
Trimestrul I 2020	2040,8	436,5	1095,1	509,2	675	94,9	447,4	132,7	1365,8	341,6	647,7	376,5	-690,8	49,4
Trimestrul II 2020	1523,2	343,1	466	414,1	495,2	98,9	295,3	101	1028	244,2	170,7	313,1	-532,8	48,2
Trimestrul III 2020	2024	452,5	1049,8	521,8	585,3	81,2	416,5	87,6	1438,8	371,3	633,3	434,2	853,5	40,8

Sursa: Conform datelor Biroului Național de Statistică, calculele autorului.

SECTORUL EXTERN													
Perioada	Creșterea schimburilor comerciale cu bunuri f.p.s.a.p., %				Ritmul de creștere a exporturilor, f.p.s.a.p., %				Ritmul de creștere a importurilor, f.p.s.a.p., %				Ritmul de creștere a exportului net, f.p.s.a.p., %
	Total	CSI	UE	Alte țări	Total	CSI	UE	Alte țări	Total	CSI	UE	Alte țări	
2016	1,9	-4,6	4,2	3,6	3,9	-15,9	9,4	16,2	0,8	0,9	1,0	0,5	-2,3
2017	19,6	15,8	20,6	21,5	18,6	11,7	20	22,3	20,2	17,4	21,1	21,3	21,8
2018	16,7	11,8	18,3	18,2	11,6	-10,1	16,6	17,4	19,3	20,2	19,4	18,4	27
2019	1,8	-0,8	0,1	18,2	2,7	4,6	-1,7	19,8	1,4	-2,2	1,4	5,1	0,2
Trimestrul I 2017	19,3	12,5	19,2	27,6	26,6	20,4	26,4	31,2	19,7	8,4	23,2	26,5	-6,4
Trimestrul II 2017	10,3	17,7	8	8,9	2,3	7,9	2,8	-7,2	14,2	22,3	14,1	13,7	-25,4
Trimestrul III 2017	25,7	15,5	13	20,4	18,3	5,5	21,6	22,7	22,4	19,9	7,3	19,7	-26,8
Trimestrul IV 2017	24,7	17,1	26	29,4	26,3	11,7	20,5	43,2	23,8	19,2	25,4	25,5	-20,8
Trimestrul I 2018	28,6	17,9	32,9	29,4	28,4	7,3	35,5	26,8	28,7	22,5	31,2	30,2	28,9
Trimestrul II 2018	23,9	4,5	33,3	21,1	27,4	-14,7	40,9	32,6	22,4	12,3	29,3	18,3	-18,6
Trimestrul III 2018	11,2	11,2	21,8	10,7	3,4	-17,4	11,7	-7,4	15	22,3	29,4	16	-26,5
Trimestrul IV 2018	7,5	12,9	77,4	13,8	-3,5	-13,8	-1	19,9	13,6	22,4	9,9	11,9	35
Trimestrul I 2019	4,6	5,4	2,3	9,6	8	-10,1	3,5	45,6	2,9	10,3	1,4	-1,4	-2,5
Trimestrul II 2019	1,2	8,4	-3,3	-0,2	-1,3	10,4	-8,3	23,3	2,4	7,8	-0,4	-6,5	5,4
Trimestrul III 2019	1,8	-8,5	0,5	16,7	3,1	0,8	-3,2	40,9	1,3	-10,9	2,8	11,1	-0,1
Trimestrul IV 2019	-0,4	-4,7	34,7	0,4	0,9	22,1	0,8	-15,5	-0,8	-11,4	1,7	5,8	-2,4
Trimestrul I 2020	-2,8	-6,9	-2,6	0,9	-7,9	-7,1	-2,5	-22,8	0,1	-7	1,4	48	-7,1
Trimestrul II 2020	-26,4	-20,8	-59,8	-7,4	-21,2	-5,3	-27,9	-15	-28,7	-25,7	-7,7	-4,7	-34,6
Trimestrul III 2020	-5	4,1	-11,1	1,4	-12	-18,4	-7,1	-25,1	-1,8	10,7	-13,5	9,1	6,6

Sursa: Conform datelor Biroului Național de Statistică, calculele autorului

SECTORUL EXTERN: INDICII COMERȚULUI CU BUNURI

Perioada	Indicii valorici ai exporturilor de bunuri (perioada similară a anului precedent=100), %	Indicii valorici ai importurilor de bunuri (perioada similară a anului precedent=100), %	Indicii valorii unitare ai exporturilor de bunuri (perioada similară a anului precedent=100), %	Indicii valorii unitare ai importurilor de bunuri (perioada similară a anului precedent=100), %	Indicii de volum ai exporturilor de bunuri (perioada similară a anului precedent=100), %	Indicii de volum ai importurilor de bunuri (perioada similară a anului precedent=100), %
2016	104	101,5	96,2	68,8	108,3	108,4
2017	118,5	116,4	104,6	104,7	113,4	114,7
2018	114	120	105,8	109,9	107,3	109,1
2019	102,7	101,5	96,2	96,8	106,8	104,9
Trimestrul I 2017	126,8	119,7	99,4	99,7	127,6	120,1
Trimestrul I 2017	102,3	114,3	97,4	100,8	105	113,3
Trimestrul III 2017	118,3	107,9	107,7	107,9	109,8	113,4
Trimestrul IV 2017	126,4	123,8	113,9	110,5	111	112
Trimestrul I 2018	128,4	128,7	111,5	115	115,1	111,9
Trimestrul II 2018	127,4	122,4	111,4	112,1	114,4	109,2
Trimestrul III 2018	103,5	115	103,5	108	99,9	106,5
Trimestrul IV 2018	96,6	113,7	96,9	104,4	99,6	108,9
Trimestrul I 2019	108,1	102,9	94,9	97,9	113,8	105,1
Trimestrul II 2019	98,7	102,4	95,7	96,6	103,1	106,0
Trimestrul III 2019	103,1	101,5	94,9	95,7	108,7	106,1
Trimestrul IV 2019	100,9	99,2	99,3	96,9	101,6	102,4
Trimestrul I 2020	92,1	100,1	103,2	95,1	89,2	105,2
Trimestrul II 2020	78,8	71,3	106,4	88,3	74,1	80,7
Trimestrul III 2020	88,0	98,2	109,1	96,4	80,7	101,9

Sursa: Conform datelor Biroului Național de Statistică.

TENDINȚE ÎN ECONOMIA MOLDOVEI

SECTORUL EXTERN																		
Valoarea exporturilor, mil.USD																		
	T2/16	T3/16	T4/16	T1/17	T2/17	T3/17	T4/17	T1/18	T2/18	T3/18	T4/18	T1/19	T2/19	T3/19	T4/19	T1/20	T2/20	T3/20
Total export	488,8	527,3	612,7	528,2	500,0	623,6	773,6	678,2	367	644,9	746,8	732,9	628,4	664,8	753,2	675	495,2	585,3
Produse agroalimentare	205,8	230,6	329,4	238,7	191,4	282,6	418,2	318,0	246	258	345,4	338,8	223,3	289,8	359,3	340,1	238,7	188,9
Fruite și legume	34,1	32,8	61,4	48,8	25,4	43,8	112,6	70,97	47,8	39	56,9	62,2	42,1	41,8	74,9	74,3	54	41,4
Cereale	37,7	70,3	43,1	32,9	20,5	76,4	53,2	51,2	34	66,4	71	68	35,4	75,1	53,7	71	32,0	7,6
Semințe oleaginoase	49,6	33,4	82,7	58,3	44,9	54,3	85,2	74,9	44,2	42,5	80,6	85,1	43,5	58,9	74	57	30,1	36,04
Băuturi	42,8	45,8	43,0	41,8	49,1	52,5	62	54,1	53	58,8	57,4	47,3	57	57,2	62	50,7	52,2	56
Uleiuri	11,5	1,4	28,0	13,2	11,7	1,2	27,7	24,5	23,7	1,6	17,2	25,2	9,0	5,6	30,1	30,1	30,7	9
Mașini și echipamente electrice	62,7	66,4	69,2	70,2	80,4	90,4	105,4	118	140,9	146,2	159,5	162,5	151,6	127,4	137	126,7	82,6	127,2
Materiale textile	61,8	67,0	59,3	61,6	83,5	89,7	92,9	96,8	93,2	92,0	87	59,6	88,0	80,4	77,4	72	53,4	83,7
Medicamente	11,5	14,0	18,9	11,6	14,4	19,2	17,5	17,9	14,7	15,7	23,8	17,9	22,5	18,5	38,7	8	22,1	8,5
Mobilă	29,7	34,4	31,6	31,8	34	36,9	41	41,7	42,2	40	41,7	38,2	37,4	39,5	37,9	36,1	20,9	41,7
Valoarea importurilor, mil.USD																		
	T2/16	T3/16	T4/16	T1/17	T2/17	T3/17	T4/17	T1/18	T2/18	T3/18	T4/18	T1/19	T2/19	T3/19	T4/19	T1/20	T2/20	T3/20
Total import	1007,2	1026,9	1125,2	1030,7	1150,7	1257,4	1392,6	1326,2	1408,9	1446,5	1582,8	1365	1442,4	1465,1	1569,1	1365,2	1028	1438,7
Produse alimentare și animale vii	108,1	97,7	132,0	121,5	118,6	114,2	155,5	149,4	134,5	118,9	158,6	156,9	142,2	178,2	229,8	177,1	139,9	188,7
Uleiuri, grăsimi	6,3	7,2	5,8	5,2	6,4	7,9	6,3	5,0	4,8	4,7	6,2	4,7	4,8	4,9	5,4	2,4	2,1	5,7
Băuturi și tutun	27,5	29,9	29,6	17,5	31,2	37,6	37,9	16,8	32,0	38,4	38,5	20,6	36,2	26,1	36,3	26,1	20,8	29,9
produse minerale	130,4	140,9	199,5	177,5	175,6	184,5	236,7	228,8	217,7	256,3	305,5	247,8	216,0	215,2	261,2	222	185,8	127,4
Produse farmaceutice	44,9	46,4	64,6	47,9	55,9	56,5	63,3	55,6	57,3	57,3	74,6	63,9	63,2	60,8	87,5	57,4	60,8	57,8
Mașini și echipamente, aparate de înregistrat...	79,2	92,5	110,2	84,2	186,5	219,0	247,9	210,3	261,7	269,8	283,5	222,5	266,9	278,3	287,1	297,6	255,3	294,5
Materiale plastice și articole din materiale plastice	66,1	75,0	65,3	53,8	72,7	82,6	83	70,7	87,6	95,8	91,5	72,9	88,0	98,1	92,2	87	73,9	102,1

Sursa: Calculele ajutorului conform datelor Biroului Național de Statistică

TENDINȚE ÎN ECONOMIA MOLDOVEI

Perioada	Situția demografică														
	Numărul populației stabile (mii locuitori) la începutul anului	Numărul populației prezente (mii locuitori) la începutul anului	Numărul populației cu reședință obișnuită (mii locuitori) la începutul anului	Născuți-vii		Decedați		Decedați în vârstă sub 1 an		Sporul natural		Căsătorii		Divorțuri	
				Numărul de născuți-vii - total (pers.)	născuți-vii la 1000 locuitori	Numărul de decedați - total (pers.)	decedați la 1000 locuitori	Numărul de decedați în vârstă sub 1 an - total (pers.)	la 1000 locuitori	Sporul natural (pers.)	la 1000 locuitori	Numărul căsătoriilor - total (numărul)	căsătorii la 1000 locuitori	Numărul divorțurilor - total (numărul)	divorțuri la 1000 locuitori
2015	3555,2	3384,1	2844,7	40855	14,4	39848	14,1	367	9,0*	1007	0,3	24709	8,7	11199	4,0
2016	3553,1	3369,1	2824,4	39961	14,3	38454	13,7	355	8,9*	1507	0,6	21992	7,8	10605	3,8
2017	3550,9	3356,8	2780,0	36640	13,3	36820	13,4	337	9,2*	-180	-0,1	20924	7,6	9312	3,4
2018	3547,5	3330,0	2730,4	34764	12,8	37307	13,8	316	9,1*	-2543	-1,0	20399	7,5	10721	4,0
2019	3542,7	3314,9	2686,1	32022**	12,0**	36416**	13,7**	278**	8,7***	-4394**	-1,7**	20301**	7,6**	10736**	4,0**
2020	n/d	n/d	2640,4**	n/d	n/d	n/d	n/d	n/d	n/d	n/d	n/d	n/d	n/d	n/d	n/d
Trimestrul I 2016***				9342	10,6	10752	12,2	99	10,6	-1410	-1,6	3679	4,2	2767	3,1
Trimestrul II 2016***				18258	10,3	20160	11,4	179	9,8	-1902	-1,1	8661	4,9	5574	3,2
Trimestrul III 2016***				28264	10,6	28626	10,8	256	9,1	-362	-0,2	16872	6,3	7955	3,0
Trimestrul IV 2016***				37394	10,5	38489	10,8	353	9,4	-1095	-0,3	21992	6,2	10605	3,0
Trimestrul I 2017***				8526	9,6	10834	12,2	86	10,1*	-2308	-2,6	3343	3,8	2498	2,8
Trimestrul II 2017***				16868	9,5	19775	11,2	174	10,3*	-2907	-1,6	8060	4,6	4980	2,8
Trimestrul III 2017***				26064	9,8	27585	10,4	250	9,6*	-1536	-0,6	16366	6,1	6978	2,6
Trimestrul IV 2017***				34060	9,6	36768	10,4	330	9,7*	-2708	-0,8	20924	5,9	9312	2,6
Trimestrul I 2018***				8068	9,2	10185	11,7	86	10,7*	-2117	-2,5	3176	3,6	2669	3,1
Trimestrul II 2018***				16040	9,1	19099	10,9	173	10,8*	-3059	-1,8	7899	4,5	5051	2,9
Trimestrul III 2018***				24915	9,4	27307	10,3	257	10,3*	-2392	-0,9	15844	6,0	7973	3,0
Trimestrul IV 2018***				32605	9,2	37199	10,5	326	10,0*	-4594	-1,3	20333	5,7	10707	3,0
Trimestrul I 2019**				7795	11,8	10143	15,3	66	8,5*	-2348	-3,5	3538	5,3	2712	4,1
Trimestrul II 2019**				15969	12,0	19160	14,4	153	9,6*	-3191	-2,4	8122	6,1	4560	3,4
Trimestrul III 2019**				25055	12,5	27225	13,6	223	8,9*	-2170	-1,1	15913	7,9	7107	3,5
Trimestrul IV 2019**				32022	12,0	36416	13,7	278	8,7*	-4394	-1,7	20301	7,6	10736	4,0
Trimestrul I 2020**				6115	9,3	9283	14,2	72	11,8*	-3168	-4,9	3454	5,3	2461	3,8
Trimestrul II 2020**				13850	10,6	18770	14,3	149	10,8*	-4920	-3,8	5297	4,0	3530	2,7
Trimestrul III 2020**				22026	11,2	28299	14,4	208	9,4*	-6273	-3,2	11268	5,7	6072	3,1

Sursa: Conform datelor Biroului Național de Statistică

*Cifrele au fost calculate în baza datelor BNS după formula $D/N \cdot 1000$ (%), unde D – numărul de decedați sub vârsta de 1 an, N – numărul de născuți-vii, în perioadele respective.

** Date preliminare.

*** Indicatorii astfel marcați au fost calculați în baza numărului populației stabile. Ceilalți indicatori (trimestriali începând cu 2019 și cei anuali, cu excepția numărului total al populației stabile și prezente) au fost calculați în baza numărului populației cu reședință obișnuită.

TENDINȚE ÎN ECONOMIA MOLDOVEI

Perioada	Piața forței de muncă																	
	Numărul persoanelor economice active (mii pers.)	Rata de activitate a populației, %					Numărul persoanelor ocupate (mii pers.)	Rata de ocupare a populației, %					Numărul șomerilor BIM (mii pers.)	Rata șomajului, %				
		Total	bărbați	femei	urban	rural		Total	bărbați	femei	urban	rural		Total	bărbați	femei	urban	rural
2015	1038,0	44,5	48,2	41,2	46,8	42,9	989,1	42,4	45,3	39,8	43,8	41,4	48,8	4,7	5,9	3,4	6,5	3,4
2016	1035,3	44,8	48,7	41,3	46,6	43,5	993,7	43,0	46,1	40,2	43,8	42,4	41,6	4,0	5,2	2,7	6,0	2,5
2017	999,7	44,1	48,3	40,4	46,0	42,8	960,8	42,4	46,1	39,1	43,3	41,7	38,9	3,9	4,5	3,2	5,8	2,5
2018	1018,1	45,9	49,9	42,4	45,1	46,4	988,5	44,5	48,1	41,4	43,0	45,5	29,6	2,9	3,4	2,4	4,7	1,8
2019*	919,3	42,3	47,0	38,2	49,4	37,6	872,4	40,1	44,2	36,5	47,0	35,6	46,9	5,1	5,8	4,4	4,9	5,3
Trimestrul I 2016	966,3	41,8	45,6	38,3	47,0	38,2	907,7	39,2	41,9	36,8	43,0	36,6	58,6	6,1	8,2	3,8	8,4	4,1
Trimestrul II 2016	1111,6	48,1	52,0	44,6	46,6	49,0	1069,5	46,2	49,3	43,6	43,4	48,2	42,1	3,8	5,2	2,3	6,9	1,8
Trimestrul III 2016	1094,8	47,3	51,4	43,7	46,7	47,8	1064,7	46,0	49,8	42,7	44,6	47,0	30,1	2,8	3,2	2,3	4,3	1,7
Trimestrul IV 2016	968,6	41,9	45,6	38,5	46,2	38,9	932,9	40,3	43,5	37,5	44,1	37,8	35,7	3,7	4,6	2,7	4,5	3,0
Trimestrul I 2017	939,5	41,4	45,6	37,7	46,0	38,4	882,2	38,9	42,2	36,0	42,6	36,4	57,3	6,1	7,5	4,5	7,3	5,1
Trimestrul II 2017	1049,0	46,3	51,5	41,7	45,9	46,5	1014,9	44,8	49,7	40,4	43,6	45,5	34,1	3,3	3,5	3,0	5,0	2,1
Trimestrul III 2017	1050,2	46,3	50,7	42,5	46,9	45,9	1016,3	44,8	48,9	41,3	44,0	45,3	33,9	3,2	3,5	2,9	6,1	1,3
Trimestrul IV 2017	960,1	42,3	45,3	39,7	45,3	40,4	929,7	41,0	43,6	38,7	43,0	39,6	30,5	3,2	3,8	2,6	4,9	1,9
Trimestrul I 2018	912,0	41,1	44,2	38,3	44,9	38,5	874,6	39,4	42,1	37,0	42,7	37,2	37,4	4,1	4,8	3,4	5,0	3,4
Trimestrul II 2018	1100,7	49,6	53,8	45,9	45,2	52,5	1070,3	48,2	52,2	44,8	42,6	51,9	30,4	2,8	3,0	2,5	5,7	1,1
Trimestrul III 2018	1119,0	50,4	54,8	46,5	46,6	52,9	1094,8	49,3	53,3	45,8	44,8	52,3	24,2	2,2	2,7	1,6	3,8	1,2
Trimestrul IV 2018	940,7	42,4	46,6	38,7	43,7	41,5	914,3	41,2	44,9	37,9	41,9	40,7	26,5	2,8	3,5	2,1	4,2	1,9
Trimestrul I 2019*	898,6	41,3	46,5	36,7	48,1	36,8	829,0	38,1	42,4	34,3	45,5	33,2	69,6	7,7	8,9	6,5	5,4	9,7
Trimestrul II 2019*	943,0	43,4	48,6	38,8	50,8	38,4	901,1	41,4	45,8	37,6	48,2	36,9	42,0	4,5	5,7	3,1	5,1	3,9
Trimestrul III 2019*	947,7	43,6	48,0	39,7	50,9	38,8	909,8	41,8	46,1	38,2	48,5	37,5	37,8	4,0	4,1	3,9	4,6	3,4
Trimestrul IV 2019*	887,7	40,8	44,7	37,5	48,0	36,2	849,7	39,1	42,7	35,9	45,8	34,7	38,1	4,3	4,5	4,0	4,5	4,1
Trimestrul I 2020*	840,6	39,1	43,5	35,2	46,4	34,3	806,3	37,5	41,5	34,0	44,4	33,0	34,2	4,1	4,6	3,5	4,4	3,8
Trimestrul II 2020*	857,7	39,9	44,8	35,6	45,1	36,5	821,5	38,2	42,6	34,3	42,6	35,3	36,2	4,2	4,9	3,5	5,5	3,2
Trimestrul III 2020*	893,6	41,5	46,7	37,0	46,7	38,1	863,4	40,1	45,0	35,9	44,7	37,1	30,2	3,4	3,7	3,0	4,3	2,6

Sursa: Conform datelor Biroului Național de Statistică

Note: La estimarea rezultatelor cercetării Anchetei Forței de Muncă s-a utilizat numărul populației cu reședință obișnuită.

*În 2019, în metodologia Anchetei Forței de Muncă a fost implementat un nou plan de sondaj și a fost revizuită definiția ocupării și, prin urmare, datele nu sunt comparabile cu cele din anii precedenți.

TENDINȚE ÎN ECONOMIA MOLDOVEI

Perioada	Remunerarea muncii						
	Câștigul salarial mediu lunar - Total			Indicele câștigului salarial nominal lunar (față de aceeași perioadă din anul precedent), %			Indicele câștigului salarial real lunar (față de aceeași perioadă din anul precedent), %
	MDL	USD	EUR	MDL	USD	EUR	
Trimestrul I 2017	5218,9	261,5	245,6	111,3	112,0	115,9	106,7
Trimestrul II 2017	5636,7	300,6	273,7	113,2	119,5	122,8	105,7
Trimestrul III 2017	5809,1	324,2	276,3	111,1	122,7	116,8	103,4
Trimestrul IV 2017	6113,6	352,0	298,8	112,4	129,7	118,9	104,6
Trimestrul I 2018	5906,5	352,7	287,2	113,2	134,9	116,9	107,6
Trimestrul II 2018	6369,8	382,4	320,3	113,0	127,2	117,0	109,5
Trimestrul III 2018	6507,3	389,8	335,4	112,0	120,2	121,4	108,9
Trimestrul IV 2018	6987,5	408,3	357,6	114,3	116,0	119,7	113,2
Trimestrul I 2019	6923,0	403,7	355,3	117,2	114,5	123,7	114,3
Trimestrul II 2019	7302,6	407,2	362,6	114,6	106,5	113,2	110,2
Trimestrul III 2019	7385,0	416,0	373,9	113,5	106,7	111,5	107,4
Trimestrul IV 2019	7813,1	447,6	404,4	111,8	109,6	113,1	104,3
Trimestrul I 2020	7633,9	434,0	393,5	110,3	107,5	110,8	103,7
Trimestrul II 2020	7849,0	441,9	401,9	107,5	108,5	110,8	102,9
Trimestrul III 2020	8074,3	480,5	411,6	109,3	115,5	110,1	105,8

Sursa: Conform datelor Biroului Național de Statistică

Remunerarea muncii după activități economice

Activități economice	Total economie	Agricultura, silvicultura și pescuit	Industrie	Construcții	Comerț cu ridicata și cu amănuntul; întreținerea și repararea autovehiculelor și a motocicletelor	Transport și depozitare	Activități de cazare și alimentație publică	Informații și comunicații	Activități financiare și de asigurări	Tranzacții imobiliare	Activități profesionale, științifice și tehnice	Activități de servicii administrative și activități de servicii suport	Administrație publică și apărare; asigurări sociale obligatorii	Învățământ	Sănătate și asistență socială	Artă, activități de recreere și de agrement	Alte activități de servicii
2016	5084,0	3321,4	5353,7	5064,5	4558,0	4746,3	3454,8	11027,5	10338,9	4779,6	6806,8	4144,3	6144,2	4017,7	5010,0	3130,1	9081,0
Trimestrul I 2017	5218,9	3265,6	5276,5	4784,8	4713,4	4797,7	3495,2	11567,4	9821,9	4634,6	6908,5	4336,6	7197,4	4085,6	5066,8	3318,1	7039,6
Trimestrul II 2017	5636,7	3554,6	5812,6	5577,6	5047,8	5244,8	3680,1	12553,8	10503,2	5010,6	7448,0	4651,2	7258,2	4530,6	5718,6	3307,2	7406,0
Trimestrul III 2017	5809,1	4035,5	6112,6	5884,2	5304,7	5650,6	3965,9	12775,1	10763,9	5337,0	7413,5	5019,8	7272,2	4565,9	5517,3	3209,3	7547,7
Trimestrul IV 2017	6113,6	4254,2	6367,7	6225,1	5398,2	5881,1	4106,0	12875,5	13021,6	5475,8	7814,9	5012,5	7727,9	4663,9	6234,9	3460,2	8353,7
2017	5697,1	3798,0	5902,7	5649,8	5120,1	5389,6	3812,9	12443,7	11034,7	5107,2	7392,1	4752,3	7361,4	4459,0	5634,6	3323,9	7592,9
Trimestrul I 2018	5906,5	3713,3	5904,5	5597,8	5509,2	5470,0	4075,5	13089,4	11262,6	5188,5	7770,6	4944,5	8307,2	4679,5	5476,8	3685,1	6592,4
Trimestrul II 2018	6369,8	4154,6	6533,9	6413,0	5931,1	5943,0	4404,8	14026,3	11724,7	5596,8	8531,1	5201,7	8187,4	5142,0	6331,6	3734,8	7229,9
Trimestrul III 2018	6507,3	4530,5	6759,7	6682,2	6154,1	6227,0	4750,7	14228,4	11976,5	5583,0	8265,6	5327,8	8123,5	5263,1	6096,6	3529,7	7089,1
Trimestrul IV 2018	6987,5	4793,1	6946,9	6979,5	6436,2	6658,0	4963,0	15741,6	13723,0	5785,8	9262,8	5499,8	8971,6	5513,2	6999,9	4165,6	7809,8
2018	6446,4	4318,4	6544,7	6456,2	6009,7	6077,0	4544,0	14276,1	12181,8	5534,9	8447,7	5243,1	8397,8	5147,4	6228,0	3780,2	7182,1
Trimestrul I 2019	6923,0	4241,1	6480,8	6558,0	6241,6	6438,3	4702,2	15454,9	12502,5	5673,4	9421,0	5158,1	9404,2	6247,7	6469,1	5015,0	8188,3
Trimestrul II 2019	7302,6	4578,3	7143,0	7187,5	6564,1	6933,4	4965,9	16056,6	13834,4	6008,5	9748,4	5694,9	8665,2	6523,3	7300,1	5158,8	8540,0
Trimestrul III 2019	7385,0	5180,0	7372,9	7661,5	6880,2	7265,7	5372,3	16174,6	13087,2	6239,9	9776,6	5966,1	8692,8	6203,4	6915,1	5065,1	8882,8
Trimestrul IV 2019	7813,1	5291,0	7728,3	7751,3	7233,9	7285,8	5508,3	17589,5	15918,6	6478,2	10243,0	6201,2	8897,3	6379,6	7952,2	5274,3	9499,7
2019	7356,1	4834,4	7184,3	7301,5	6729,4	6979,3	5136,5	16323,5	13834,0	6096,9	9792,6	5748,2	8916,9	6338,7	7160,1	5128,4	8773,4
Trimestrul I 2020	7633,9	4842,6	7319,9	7145,5	7123,0	6685,1	5152,2	17786,3	13728,5	6309,2	9952,3	6041,1	9337,6	6827,8	7082,4	5587,4	8964,2
Trimestrul II 2020	7849,0	4994,1	7245,1	7265,0	6977,8	6027,1	4944,6	18528,4	14367,5	6406,9	10164,6	6032,5	9369,8	7015,4	8472,1	5483,9	10112,6
Trimestrul III 2020	8074,3	5282,8	7928,5	8105,8	7370,1	6843,2	5100,0	18118,4	14099,3	6698,6	10190,9	6448,0	9696,2	6570,4	8711,3	5620,7	9885,6

Sursa: Conform datelor Biroului Național de Statistică

Notă: Informația cuprinde unitățile din sectorul real cu 4 și mai mulți salariați și toate instituțiile bugetare, indiferent de numărul de salariați

TENDINȚE ÎN ECONOMIA MOLDOVEI

Perioada	Infrapecțiuni																					
	Infrapecțiuni înregistrate - total (cauze)	Infrapecțiuni contra vieții și sănătății persoanei (cauze)			Infrapecțiuni privind viața sexuală (cauze)		Infrapecțiuni contra patrimoniului (cauze)						Infrapecțiuni contra sănătății publice și conviețuirii sociale (cauze)		Infrapecțiuni contra familiei și minorilor (cauze)		Infrapecțiuni economice (cauze)			Infrapecțiuni contra securității publice și a ordinii publice (cauze)		
		Total	Omor	Vătămare intenționată gravă	Total	Viol	Total	Furt	Tălhărie	Jaf	Escrocherie	Pungășie	Șantaj	Total	Infrapecțiuni legate de droguri	Total	Trafic de copii	Total	Contrabandă	Fabricarea banilor falși	Total	Huliganism
2015	40302	1389	177	252	639	303	20588	15363	113	994	2077	1011	67	1362	1191	2058	38	1429	229	433	1752	1491
2016	41921	1505	189	250	642	341	22440	16238	128	1082	2390	1598	92	1330	1153	1836	28	1132	240	216	1954	1699
2017	35581	1250	154	196	592	301	17224	12154	98	846	2159	1217	69	1411	1269	1025	41	1060	212	194	1653	1447
2018	32035	1218	170	208	611	266	15240	10411	85	762	2071	1081	99	1485	1351	1111	37	881	239	200	1539	1335
2019	31657	1127	175	199	644	331	15116	10378	98	645	2114	1001	81	1183	1052	1142	29	538	135	199	1523	1342
Trimestrul I 2017	8287	n/d	41	48	n/d	59	n/d	2835	34	198	n/d	n/d	n/d	n/d	287	n/d	n/d	n/d	n/d	n/d	n/d	331
Trimestrul II 2017	16778	n/d	76	89	n/d	136	n/d	5754	49	367	n/d	n/d	n/d	n/d	564	n/d	n/d	n/d	n/d	n/d	n/d	635
Trimestrul III 2017	25818	n/d	113	137	n/d	215	n/d	8735	65	612	n/d	n/d	n/d	n/d	961	n/d	n/d	n/d	n/d	n/d	n/d	1052
Trimestrul IV 2017	35581	1250	154	196	592	301	17224	12154	98	846	2159	1217	69	1411	1269	1025	41	1060	212	194	1653	1447
Trimestrul I 2018	7402	n/d	49	51	n/d	58	n/d	2223	16	194	n/d	n/d	n/d	n/d	310	n/d	n/d	n/d	n/d	n/d	n/d	313
Trimestrul II 2018	15041	n/d	89	91	n/d	114	n/d	4742	29	357	n/d	n/d	n/d	n/d	634	n/d	n/d	n/d	n/d	n/d	n/d	633
Trimestrul III 2018	23265	n/d	126	144	n/d	199	n/d	7506	57	572	n/d	n/d	n/d	n/d	1011	n/d	n/d	n/d	n/d	n/d	n/d	965
Trimestrul IV 2018	32035	1218	170	208	611	266	15240	10411	85	762	2071	1081	99	1485	1351	1111	37	881	239	200	1539	1335
Trimestrul I 2019	6722	n/d	44	46	n/d	79	n/d	1964	30	165	n/d	n/d	n/d	n/d	308	n/d	n/d	n/d	n/d	n/d	n/d	318
Trimestrul II 2019	14241	n/d	92	90	n/d	150	n/d	4378	49	307	n/d	n/d	n/d	n/d	529	n/d	n/d	n/d	n/d	n/d	n/d	647
Trimestrul III 2019	22699	n/d	134	143	n/d	248	n/d	7407	75	482	n/d	n/d	n/d	n/d	802	n/d	n/d	n/d	n/d	n/d	n/d	967
Trimestrul IV 2019	31657	1127	175	199	644	331	15116	10378	98	645	2114	1001	81	1183	1052	1142	29	538	135	199	1523	1342
Trimestrul I 2020	6608	n/d	48	45	n/d	64	n/d	1974	21	166	n/d	n/d	n/d	n/d	225	n/d	n/d	n/d	n/d	n/d	n/d	289
Trimestrul II 2020	12091	n/d	80	77	n/d	120	n/d	3863	34	259	n/d	n/d	n/d	n/d	409	n/d	n/d	n/d	n/d	n/d	n/d	493
Trimestrul III 2020	19109	n/d	119	122	n/d	196	n/d	5761	46	404	n/d	n/d	n/d	n/d	695	n/d	n/d	n/d	n/d	n/d	n/d	804

Sursa: Conform datelor Biroului Național de Statistică

Echipa redacțională a Serviciului Editorial:
Redactor-șef: Bîrcă Iulita, redactare, machetare
Inginer mecanic cat. I-a: Bîrcă Valentin, tehnoredactare
Specialist cat. I-a: Alexandru Sandulescu, design copertă

Bun de tipar: 20.01.2021, Tirajul 300 ex.
Coli de tipar 8,0, Coli editoriale 8,8, Com.1

Serviciul Editorial, INCE, 2021
MD 2068. Chișinău, str. Ion Creanga, 45.
fax. (+37322) 74-37-94, tel.: (+37322) 50-11-30
www.ince.md, bircaiulita@mail.ru